T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLÂM TARİHİ ve SANATLARI ANA BİLİM DALI

ABDULLAH b. MUSTAFÂ ELBİSTÂNÎ'NİN MÜNTEHÂB-I ŞEMÂİLÜ'N-NEBEVİYYE'Sİ (İNCELEME VE METİN)

Eyüp YALÇIN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KAHRAMANMARAŞ
NİSAN-2018

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLÂM TARİHİ ve SANATLARI ANA BİLİM DALI

ABDULLAH b. MUSTAFÂ ELBİSTÂNÎ'NİN MÜNTEHÂB-I ŞEMÂİLÜ'N-NEBEVİYYE'Sİ (İNCELEME VE METİN)

DANIŞMAN : Dr. Öğr. Üyesi Ayşe FARSAKOĞLU EROĞLU
JÜRİ : Prof. Dr. Abdulkadir EVGİN
JÜRİ : Dr. Öğr. Üyesi İbrahim BAZ

Eyüp YALÇIN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KAHRAMANMARAŞ
NİSAN-2018

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLÂM TARİHİ ve SANATLARI ANA BİLİM DALI

ABDULLAH b. MUSTAFÂ ELBİSTÂNÎ'NİN MÜNTEHÂB-I ŞEMÂİLÜ'N-NEBEVİYYE'Sİ (İNCELEME VE METİN)

Eyüp YALÇIN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kod No:

Bu Tez ….. / …. 2018 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafindan Oy Birliği / Oy Çokluğu ile Kabul Edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi	**Prof. Dr.**	**Dr. Öğr. Üyesi**
Ayşe F. EROĞLU	**Abdulkadir EVGİN**	**İbrahim BAZ**
BAŞKAN	**ÜYE**	**ÜYE**

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof.Dr. Abdullah SOYSAL
Enstitü Müdürü

Not: Bu tez ve projede kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLÂM TARİHİ ve SANATLARI ANA BİLİM DALI

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ABDULLAH b. MUSTAFÂ ELBİSTÂNÎ'NİN MÜNTEHÂB-I ŞEMÂİLÜ'N-NEBEVİYYE'Sİ (İNCELEME VE METİN)

Eyüp YALÇIN

Danışman : **Dr. Öğr. Üyesi Ayşe FARSAKOĞLU EROĞLU**

Yıl : **2018, Sayfa: VIII+88**

Jüri : **Dr. Öğr. Üyesi Ayşe FARSAKOĞLU EROĞLU (Başkan)**
: **Prof. Dr. Abdulkadir EVGİN (Üye)**
: **Dr. Öğr. Üyesi İbrahim BAZ (Üye)**

Türklerin oluşturduğu kültür ve medeniyet dünyanın en köklü medeniyetlerinden biridir. Medeniyetin en önemli unsurlarından olan kültür ve edebiyattaki bu birikim İslâmiyet'le birlikte Türk İslâm medeniyeti gibi zengin bir medeniyet meydana getirmiştir. Türkler'in İslâm dinini kabul ettikten sonra oluşturdukları edebiyatta pek çok dinî konu bulunmaktadır. Bu dini konular arasında Hz. Peygamber'in yeri O'na olan sevginin ve saygının gereği olarak her zaman canlı kalmıştır İslâmî edebiyatta na't, mevlid, şemâil, mirâciye gibi Hz. Peygamber'i konu alan birçok edebi tür ortaya çıkmıştır ve bu türlerle ilgili sayısız eser kaleme alınmıştır. İslamiyet'te heykel ve resim hoş görülmediği için de kelimeler özenle kullanılarak Hz. Peygamber şemâil ve hilyelerle resmedilmiştir.

Bu tez çalışmasında; Abdullah b. Mustafâ Elbistânî'nin Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye isimli manzum ve mensur hilyesi çalışılmıştır. Abdullah b. Mustafâ Elbistâni aslen Elbistanlıdır ve Elbistan'ın Yemliha-zâdeler sanıyla meşhur olan ailesindendir. Künyesi Abdullah b. Şâkir b. Mustafa Elbistanî Yemlihazâde'dir. Şiirlerinde Tevfik ve Şâkir mahlaslarını kullanmıştır. Hakkında kesin bilgi bulunmamakla birlikte eserlerinden; çok iyi bir Arapça ve Farsça bilgisinin olduğu âlim, fazıl ve şair vasıflarına haiz mütebahhir bir şahsiyet olduğu anlaşılmaktadır. Doğum ve ölüm tarihi hakkında bilgi yoktur ancak eserinde geçen tarihlerden 18. yüzyılda yaşadığı tespit edilmiştir.

Üzerinde çalıştığımız eser Ankara Milli Kütüphane, Yazmalar Koleksiyonunda 3559 arşiv numarasıyla kayıtlı olup eserin Türkiye sınırları içerisindeki tespit

edebildiğimiz nüshasıdır. Bu çalışmada hilye ve şemâil türü ve Türk edebiyatındaki yeri, tarihi gelişimi ve Türk edebiyatındaki belli başlı hilyeler hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra müellifin hayatı ve eserleri bahis konusu edilip söz konusu hilyenin şekil ve muhteva özellikleri ve transkribe edilmiş metni verilmiştir. Ayrıca sayfa kenarına müellif tarafından düşülen notlar dipnotta gösterilmiş ve çalışmanın son kısmına eserin tıpkıbasımı eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hilye, Peygamber, Abdullah b. Mustafa Elbistâni, Şemâil

DEPARTMENT OF ISLAMIC HISTORY AND ARTS
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM UNIVERSITY

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

ABDULLAH b. MUSTAFÂ ELBİSTÂNÎ'S THE MÜNTEHÂB-I ŞEMÂİLÜ'N OF NEBEVİYYE (EXAMİNATİON AND TEXT)

Eyüp YALÇIN

Supervisor : **Assist. Prof. Dr. Ayşe FARSAKOĞLU EROĞLU**
Year : **2018, Pages: VIII+88**
Jury : **Assist. Prof. Dr. Ayşe Farsakoğlu EROĞLU (Chairperson)**
: **Prof. Dr. Abdulkadir EVGİN (Member)**
: **Assist. Prof. Dr. İbrahim BAZ (Member)**

The culture and civilization, created by Turks, is on of the most rooted civilizations of the world. This is one of the most important features of culture and literature that makes a civilized civilization as Turkish-İslamic civilization with the İslamicy. After Turks accept İslam religion, there are a lot of religious ıssues in literature which they ocur. These are Hz. Prophet's importence, love and respect. A lot of literary works as naat, mevlid, şemail which heve told Hz Prophet have occured in İslam literature. There are a lot of countless works related to this ıssue. Because the statue and the picture are not pleasure in Islam, Hz Prophet has been picturized with hilye and şemail being used words corefully.

In this thesis studies, verse and mensur hilye named as Abdullah b. Mustafa Elbistani's Müntehabi co schema has been studied. Abdullah b. Mustafa Elbistani is from Elbistan and he is from famous family, "Yemliha Zadeler." His nickname is "Abdullah b. Şakir Mustafa Elbistani Yemlihazade." He has used Tevfik, Şakir mahlas in his poets. Although there isn't exact information about him, it is understood that he has got a very good arabic and persion information and he is very important personality. There isn't about his birth and death. But it is understood that he lived in 18 centry from his works.

The work which we study on Ankara national library is registered in national library writing with 3559 archieve number and it is copy which we identify in Turkey's

borders. In this work ınformations about hilye and şemail kind and its importance in Turkısh literature and its development has been given. After that Mentioning auther's life and his works Hilye's fiqure and content featves are transcribed and given the text. Noreover, Notes written by authar on the page edge have been showed and work's fac simile edition has been added on work's last part.

The key words: Hilye, Prophet, Abdullah b. Mustafa Elbistâni, Feature.

ÖNSÖZ

Allâh (cc)'ın insanlığa en güzel örnek olarak gönderdiği Hz. Muhammed (s.a.v.)'e dair asırlardır birçok eser kaleme alınmıştır. O'na olan sevginin ve saygının gereği Türk Edebiyatında Hz. Peygamber'i konu alan birçok tür ortaya çıkmıştır ve gelişmiştir. Mevlid, na't, Siyer-i Nebi, Mirâciye vb. türlerin yanında O'nun mübarek vasıflarını ve güzelliklerini anlatan manzum veya mensur hilyeler kaleme alınmıştır.

Terim anlamında Hilyeler, Şemâillerden doğmuştur. Şemail hilyeden daha geniş bir anlam ifade etmekte olup Hz Peygamber'in vücut yapısını, güzel ahlâkını hâl ve hareket tarzını, tavır ve davranışlarını bir bütün halinde anlatmaktadır. Kısaca Peygamberimizin bütün şahsi ve hususi hayatından bahseden bir siyer türüdür. Hilye ise; Şemâilin bir bölümü olup Hz Peygamber'in iç ve dış vasıflarını yazı ile anlatan bir çeşit fiziki ve ruhi portre olarak tanımlanmaktadır. Geleneksel sanatlarımızdan olan hat sanatı ile tezhip sanatının birlikte olduğu levhaların kaynağını da hilyeler oluşturmaktadır. Hilyeler, başta Hz. Peygamber olmak üzere diğer peygamberlerin de fiziki ve kişisel özelliklerinin anlatıldığı manzum ve mensur eserlerdir. Başlangıçta sadece Hz. Peygamber için kaleme alınan hilyeler zaman içerisinde kapsamı genişletilerek halifeler, devlet erkânı ve bazı tarikat büyükleri için de yazılmaya başlanmıştır.

Abdullah b. Mustafa Elbistânî aslen Elbistanlıdır ve Elbistan'ın Yemliha-zâdeler sanıyla meşhur olan ailesindendir. Künyesi Abdullah b. Şâkir b. Mustafa Elbistanî Yemlihazâde'dir. Şiirlerinde Tevfik ve Şâkir mahlaslarını kullanmıştır. Hakkında kesin bilgi bulunmamakla birlikte eserlerinden çok iyi Arapça ve Farsça bilgisinin olduğu âlim, fazıl ve şair vasıflarına haiz mütebahhir bir şahsiyet olduğu anlaşılmaktadır. Doğum ve ölüm tarihi hakkında bilgi yoktur ancak eserinde geçen tarihlerden 18. yüzyılda yaşadığı tespit edilmiştir. Peygamber sevgisinin belirgin bir nişanesi olarak kaleme alınan bu eseri kendinden önce eser vermiş olanların da birikimlerinden faydalanarak yazmıştır.

Bu çalışmada; transkripsiyon alfabesi kullanılarak Abdullah b. Mustafa Elbistânî'nin Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye adlı eserinin Latin harflerine aktarımı sağlanmıştır. Çalışma Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye'nin Türkiye Kütüphanelerinde tespit edebildiğimiz nüshası üzerinden yürütülmüştür. Türk İslâm Edebiyatı'nda "Hilye ve Şemail" başlığı dini konular arasında önemli bir yere sahiptir. İnceleyeceğimiz bu eserle birlikte bilim dünyası Abdullah b. Mustafa Elbistânî'nin yeni bir eserini daha tanımış olacaktır. Bu vesile ile bizden sonraki araştırmacıların önünde bu konuyla ilgili yeni bir kaynak daha olacaktır.

Bu çalışmanın her aşamasında benden yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım ve değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Ayşe FARSAKOĞLU EROĞLU'na teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca bu tezin hazırlanmasında bana her konuda destek olan sevgili eşime, aileme, dostlarıma teşekkür ederim.

Bu çalışmanın, bilim dünyasına katkı sağlaması dileğiyle…

Eyüp YALÇIN
Kahramanmaraş-2018

İÇİNDEKİLER

ÖZET I
ABSTRACT III
ÖNSÖZ V
İÇİNDEKİLER VI
KISALTMALAR LİSTESİ VII
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ VIII
1. GİRİŞ 1
1.1. Araştırmanın Konusu 2
1.2. Araştırmanın Amacı 3
1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları 3
1.4. Araştırmanın Yöntemi 3
1.5. Araştırmada Kullanılan Kaynaklar 3
1.6. Hilye'nin Tanımı ve Ortaya Çıkış Sebebleri 4
1.7. Şemâil ve Hilye-Şemâil İrtibatı 5
1.8. Hilye'nin Doğuşu ve Kaynağı 6
1.9. Edebiyatta Hilye ve Şemâil Geleneği 9
1.9.1. Hz. Peygamber Hakkında Yazılan Hilyeler(Hilye-i Nebevî, Hilye-i Serîfe) 11
1.9.2. Diğer Peygamberler Hakkında Yazılan Hilyeler (Hilye-i Enbiyâ) 11
1.9.3. Dört Halife (Çehâr-yâr) ve Aşere-i Mübeşşere Hilyeleri 12
1.9.4. Din ve Tarîkat Büyükleri Hakkındaki Hilyeler (Hilye-i Evliyâ/Ulemâ) 12
1.10. Farklı Şahıslara Ait Hilyeler 12
1.11. Hat Sanatında Hilye Geleneği 12
2. YEMLİHÂZÂDE HOCA ABDULLAH b. MUSTAFÂ ELBİSTÂNÎ ŞÂKİR EFENDİ/ TEVFÎKÎ (d.?/?-ö.1210ds/1795ds) 15
2.1. Dönemin Siyasî ve Sosyo-Ekonomik Yapısı 15
2.2. Dönemin Edebî Yapısı 16
2.3. Hayatı 18
2.4. Eserleri 19
2.4.1. Şerh-i Beyt/Risâlet-i Hilyeti'ş-Şerîfe 19
2.4.2. Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye 19
2.4.2.1. Eserin İsmi 19
2.4.2.2. Nüsha Özellikleri 19
2.4.2.3. Yazılış Tarihi ve Eserin Tamamlandığı Yer 20
2.4.2.4. Şekil ve Muhteva Özellikleri 20
2.4.2.5. Metin Tespiti ve Yazıma İlişkin Değerlendirmeler. 21
3.TRANSKRİPSİYONLU METİN 23
4. SONUÇ 83
KAYNAKLAR 85
ÖZGEÇMİŞ
TIPKIBASIM

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e	: Adı geçen eser
a.g.m	: Adı geçen makale
a.g.t	: Adı geçen tez
b.	: Bin, binti
bkz	: Bakınız
C	: Cilt
Çev	: Çeviren
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfi İslâm Ansiklopedisi
h	: Hicrî
Haz	: Hazırlayan
İA	: İslâm Ansiklopedisi
Kol	: Koleksiyon
Ktp	: Kütüphane
m	: Milâdî
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
Nu	: Numara
ö	: Ölüm
s	: Sayfa
S	: Sayı
ss	: Sayfa sayısı
TDV	: Türkiye Diyânet Vakfi
TY	: Türkçe Yazmalar
V	: Varak
vb.	: ve benzerleri
Yay	: Yayınları
yy.	: yüzyıl
Yz.	: Yazma

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

Osmanlı imlâsında mevcut olup, günümüzde kullanılmayan harfler için aşağıdaki transkripsiyon sistemi kullanılmıştır

آ, ا	a, ā, e	ش	ş
أ, ا	a, e	ص	ś
ء	ʼ	ض	ż, ḍ
ب	b,p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ž
ت	t	ع	ʿ
ث	s̱	غ	ā
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	ḳ
ح	ĥ	ك	k, g, ğ, ň
خ	ħ	ل	l
د	d	م	m
ذ	ź	ن	n
ر	r	و	v, o, ö, u, ü, ū
ز	z	ه	h, a, e
ژ	j	ى	y, ı, i, ị
س	s		

1. GİRİŞ

Edebiyat ve medeniyetteki gelişim ve değişimi; yüzyıllar boyunca oluşturulan edebî metinler üzerinden izler ve değerlendirirsek daha güvenilir sonuçlara ulaşabiliriz. Türk edebiyatının önemli bir evresi şüphesiz, 13.yüzyıldan, 19. yüzyıla kadar yaklaşık altı yüzyıla damgasını vuran kendine has bir kimlik kazanan Dîvân edebiyatıdır. Divan edebiyatı Türklerin İslâmiyet'i kabul etmesiyle birlikte yeni bir medeniyet dairesine geçişte önceleri taklit ederek aldıkları yeni bir tarz, yeni bir üslup içinde kendine benzettiği millileştirdiği bir edebiyattır.

Klasik Türk edebiyatı İslâm kültür ve medeniyetinin tesiri altında kalarak orijinal özelliğine 13. yüzyılda kavuşmuştur ve zaman içerisinde Divan edebiyatı olarak da isimlendirilmiştir İslâm medeniyetinin temelini bütün medeniyetlerde olduğu gibi ilim oluşturmaktadır ve İslâm dininde ilim öğrenmek ibadet sayılmaktadır. Türklerin İslâmiyeti kabul etmesi Arapça ve Farsça dillerini öğrenip edebî alanda kullanmalarında etkili olmuştur denilebilir. Klasik Türk edebiyatında; Kur'ân-ı Kerîm, Hadis-i Şerifler, Kısas-ı Enbiyâ, Menakıb-ı Evliya, tasavvuf ve İslâmî edebiyatın diğer türleri gibi dini ve içtimai kaynaklardan faydalanılmıştır.

Klasik Türk edebiyatında dini konular çerçevesinde ortaya çıkan birçok edebi tür vardır. Hz. Peygamber'e duyulan derin sevgi ve muhabbetten dolayı na't, mevlid, bi'setnâme, mi'râciye, hicret-nâme, siyer, kırk hadis, vefât-ı nebi ve çalışma konumuz olan hilye ve şemail-i şerif gibi birçok edebi türde çok sayıda eser kaleme alınmıştır.

Türkler İslâmiyetle birlikte resme ve heykele, putperest inancını çağrıştırmasından dolayı kayıtsız kalmışlardır. Bu nedenle Hz. Peygamber'in herhangi bir portresi veya heykeli olmamış, olmuşsa da çok fazla rağbet görmemiştir. Ama Peygamberimizin bütün özelliklerini tasvir eden sahabenin sayısı oldukça fazladır. Şemâil kitapları içerisinde Hz. Peygamber'in sözlü tasviri niteliğinde olan rivayetler, Türk İslâm edebiyatında manzum ve mensur hilye olarak ifade edilmektedir.

Kelime anlamı olarak süs, zînet, cevher, güzel sıfatlar, güzel yüz anlamlarına gelen hilye Hz. Muhammed'in mübarek vasıflarını anlatan manzum veya mensur eserlerdir. Ama zaman içerisinde sadece Hz. Muhammed'in şekil özelliklerini anlatan eser olarak ön plana çıkmıştır. "Hilye, Hz. Peygamber'e duyulan saygıdan dolayı daha çok hilye-i şerif, hilye-i saâdet, hilye-i nebî, hilye-i nebevi şeklinde terkipli kullanılır."[1] Hilyelerde, Hz. Muhammed'in göz ve saç rengi, şekli, boyunun uzunluğu, konuşması, sesinin tonu, belli başlı tavrı, bedeni ve diğer maddi özelliklerinin[2] yanında; Hz. Peygamber'e duyulan sevgi, saygı, özlem ve şefaat arzusu dile getirilir. Hilyeler müstakil olabildiği gibi divan, mi'râciyye ve mevlid gibi eserlerin içinde de yer alabilirler. [3]

Hilyenin asıl kaynağı şemâildir. Şemail hilyeden daha geniş bir anlam ifade etmekte olup Hz. Peygamberin vücut yapısını, güzel ahlakını hâl ve hareket tarzını, tavır ve davranışlarını bir bütün halinde anlatır. Kısaca Peygamberimizin bütün vasıfları şemâil adı verilen eserlerde anlatılmıştır. Hilye ise; şemailin bir bölümü olup Hz. Peygamber'in beşeri özelliklerini belli bir disiplin içinde sanat gayesini ön planda

---

[1] Bahir Selçuk, *Edebi Türler ve Tarzlar, Osmanlı Edebi Metinlerini Anlama Kılavuzu*, Kesit yayınları, İstanbul, 2015, s. 91.

[2] Abdulkadir Erkal, "Türk Edebiyatında Hilye ve Cevrî'nin Hilye-i Çâr-yâr-ı Güzîni ", *Ankara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi,* Özel sayı: 12, 1999, s.112.

[3] Bahir Selçuk, a.g.e., s. 91.

tutarak anlatan edebi bir türdür. Hilyeler Peygamberimizin dışında diğer peygamberler, dört büyük halife, tarikat ve devlet büyükleri için de yazılmıştır.

Hilyelerin temeli Hz. Peygamberin: " Ya Ali, hilyemi yaz ki vasıflarımı görmek, beni görmek gibidir!"[4] mealindeki hadis-i şerifidir.[5] Bu hadis ümmet arasında yayılmış ve bu gün hilye türünün temelini oluşturmuştur. "Hilyelerin kaynağını hadis ve tarih kitapları oluşturuyordu.[6] Hz. Peygambere özgü yazılan hilyelerin en büyük kaynağı ise Hz. Ali'nin O'nun hakkında saymış olduğu özelliklerdir." Hilye türünün Arap edebiyatındaki Hz. Muhammed'in bütün hayatını fiziksek özelliklerini tutum ve davranışlarını geniş bir biçimde anlatan şemâillerden doğduğu ifade edilmektedir.[7] Arap Edebiyatında ilk şemail örneği İmam Tirmizi'ye (ö:279/892) aittir. İran edebiyatında şemail veya hilye kitabı yazılmamıştır. Yazılmışsa da sayısı az denilecek kadar azdır. Bunun sebebinin Hz. Ali ve ailesine olan saygı olduğu düşünülmektedir.

Klasik Türk edebiyatında hilyelerin çok yazılmasının sebepleri: Hilyelerin Hz. Peygamber'in mübarek vasıflarını anlatmaları, bulundukları yerleri her türlü kötülükten koruyacaklarına ve bulundukları yerlere bereket getireceğine inanılması Hafiz Osman tarafından geliştirilmiş estetik bir tasarıma sahip olmaları, hat ve tezhip sanatının bir arada bulunduğu manevi değeri olan levhalar olmaları zikredilebilir.

Hilyeler genel olarak hat sanatı ile tezhip sanatının birlikte olduğu levhalardır ve böylece peygamber sevgisi sanata yansımıştır. Hilyelerin içinde Peygamberimizin tasavvuru geçtiği için kültürümüzde, sanatımızda ve edebiyatımızda özel bir yere sahiptir. Peygamberimize duyulan sevginin derin bir tezahürü olan bu tür eserler o kadar yaygınlaşmıştır ki zaman zaman ezberlendiği bile olmuştur. Hatta O'nun hilyesini ezberleyenlerin bu dünyada ve ahirette büyük mükâfatlara nail olacağı, evlerinde bulunduranların da her türlü musibetten korunacağı inancı yaygınlaşmıştır. Kültürümüzde sevdiklerimizin fotoğrafına bakmak evimize ve iş yerlerimize asmak gelenek haline gelmiştir. Peygamberimizin beden yapısının sözlü tasvirleri olan hilyeler O'nun fotoğrafının yerini tutmakta, birçok ev ve işyerinin en güzel yerlerini süslemektedir.

Türk insanının Hz. Peygamber'e olan derin muhabbet ve samimiyetinin bir örneği de çalışmamızın konusu olan Abdullah b. Mustafâ Elbistâni'ye ait Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye isimli manzum ve mensur hilyedir.

1.1. Araştırmanın Konusu

Çalışmamızın konusu Ankara Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonunda 3559 arşiv numarasıyla kayıtlı Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye isimli manzum ve mensur eserdir. Müellifi Abdullah b. Mustafâ Elbistâni'dir. Çalışma Türkiye sınırları içerisinde tespit edebildiğimiz tek nüsha üzerinden yürütülmüştür. Bu çalışmada hilye ve şemâil konuları üzerinde durularak konunun Türk edebiyatındaki yerini, ortaya konması ve eserin günümüz Türkçesine aktarılması amaçlanmıştır. Daha sonra Abdullah b. Mustafâ Elbistâni'nin hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiş, Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye'nin Latin Alfabesine Transkripsiyonlu aktarımı sağlanarak müellifin eser üzerinde tuttuğu notlar da dipnot şeklinde verilmiştir. Çalışmanın son kısmına ise eserin tıpkıbasımı eklenmiştir.

---

[4] Kaynağına ulaşamadığımız bu Hadis-i Şerifi hilye müelliflerinin çoğu eserlerinde zikretmişlerdir.

[5] İskender Pala, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yayınları, İstanbul,2009, s.208.

[6] İskender Pala, a.g.e., s.209

[7] Bahir Selçuk, a.g.e., s.91

1.2. Araştırmanın Amacı

Amacımız Abdullah b. Mustafâ Elbistâni'nin Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye isimli eserini transkribe ederek günümüz Türkçesine aktarmak, bu çalışmayla müellif hakkında daha ayrıntılı bilgilerin eser incelenerek elde edilmesini, araştırılıp ortaya konulmasını sağlamak, Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye isimli eseri gün yüzüne çıkartarak eserin ilim dünyasına tanıtılmasına ve günümüzde öğrenilerek gelecek kuşaklara da aktarılmasına vesile olmaktır.

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmamızın sınırlarını Abdullah b. Mustafâ Elbistân'in Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye isimli manzum ve mensur hilyesinin Türkiye'deki kütüphanelerde tespit edebildiğimiz nüshası oluşturmaktadır. Ayrıca çalışmamızda müellifin hayatı, eserleri ve Türk edebiyatındaki hilye ve şemâil konuları da ayrıntılı olarak incelenmiştir.

1.4. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada yazılı kaynak taraması yapılmıştır ve elde edilen tüm bilgiler incelenerek gerekli notlar tutulmuş çalışmanın gerekli yerlerinde kullanılmıştır. Yorum yapılan durumlarda sınırlılıklar göz önünde tutulmuştur.

Çalışmanın giriş kısmı olan birinci bölümde araştırmanın konusu, amacı, sınırlılıkları, yöntemi ve kullanılan kaynaklara değinildikten sonra hilyenin tanımı ve yazılış sebebleri, şemâil ve hilye-şemâil irtibatı, şemâil ve hilyenin doğuşu ve kaynağı, edebiyatta hilye ve şemâil geleneği, farklı şahıslara ait hilyeler, edebiyatımızda hilye türü ile ilgili manzum ve mensur belli başlı eserlerden örnekler verilmiştir. Ayrıca hat sanatında hilye geleneği ile ilgili bilgi verilerek birinci bölüm tamamlanmıştır.

İkinci bölümde müellifin yaşadığı dönemin edebî siyasi, sosyo-ekonomik yapısı ve müellifin hayatı, şahsiyeti ve eserleri, üzerinde çalıştığımız eserin ismi, nüsha özellikleri, yazılış tarihi ve eserin tamamlandığı yer, şekil ve muhteva özellikleri, metin tesbiti ve yazıma ilişkin değerlendirmeler yapılarak ikinci bölüm tamamlanmıştır. Müellifin hayatı, şahsiyeti ve eserleriyle ilgili kütüphanelerde araştırma yapılmış birincil kaynaklara ulaşılmaya gayret edilmiştir.

Üçüncü bölümde Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye'nin transkripsiyonlu alfabeye aktarımı sağlanmıştır. Transkripsiyon sırasında orijinal metnin tüm ayrıntısıyla aktarılmasına gayret edilmiştir ve müellifin eser üzerinde tutmuş olduğu notlar ve açıklamalar dipnot kısmında gösterilmiştir.

Dördüncü bölümde eserin orijinal metni, transkripsiyonlu metinle karşılaştırılabilmesi için çalışmanın son kısmına eklenmiştir.

Araştırmayı yaparken, genel olarak telif ve tetkik eserlerden, makalelerden ve benzer konularda yazılmış tez çalışmalarından faydalanılmıştır.

1.5. Araştırmada Kullanılan Kaynaklar

Türk edebiyatında geçmişten günümüze Hz. Peygamber'in yeri her zaman ayrıcalıklı olmuş ve Hz. Peygamber ile ilgili birçok edebî tür ortaya çıkmış ve bu türlerle ilgili birçok eser kaleme alınmıştır. Çalışmamız Abdullah b. Mustafâ Elbistân'in Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye isimli manzum ve mensur hilyesi olduğu için hilye, şemâil ve Abdullah b. Mustafâ Elbistân'i ile alâkalı eserler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Eser ve müellif hakkında; Ömer Hakan Özalp'e ait "*Tarihe Adanmış Bir Ömür Ord. Prof. Mükremin Halil Yinanç"* isimli eseri zikretmek gerekir. Mehtap Erdoğan'ın,

Türk Edebiyatında Manzum Hilyeler, İskender Pala'nın "*Hakânî Mehmet Bey Hilye-i Saadet"*, Ali Yardım'ın *"Peygamberimizin Şemâili*" isimli eserler başta olmak üzere, bazı ansiklopedilerdeki *Hilye* ve *Şemâil* maddeleri ve benzer kaynaklardan yararlanılmıştır.

1.6. Hilye'nin Tanımı ve Ortaya Çıkış Sebebleri

Türkçe sözlüklerde "süs, ziynet, cevher, güzel yüz, güzel sıfatlar ve güzellikler manzumesi"[8] mânâlarına gelen Arapça bir isim olan "hilye" kelimesi, Arapça sözlüklerde "bezek, vasıflandırmak nitelendirmek, yaratılış, gerdanlık, suret, sıfat ve insanın dış görünüşü"[9] şeklinde tarif edilmiştir. Kelime Osmanlı kültüründe Resûl-i Ekrem'in vasıflarını, bu vasıflardan bahseden kitap ve levhaları ifâde etmek için kullanılmıştır.[10]

Hilye kelimesi ıstılahî bir anlam içerdiği durumlarda; hilye-i şerîf, hilye-i saâdet, hilye-i Nebî veya hilye-i nebevî gibi terkipler kullanılmaktadır. Aynı zamanda hilye-i şerîf deyimi şemâil-i şerîf'i de hatırlatmaktadır. Edebiyatımızdaki hilyeler hadis kitaplarındaki "sıfâtu'n-Nebî" ve " Fezâil" gibi başlıklar altında yer alan ve şemâil diye isimlendirilen eserler içerisinde ilk olarak yer almışlardır. Sonraları gelişerek husûsî bir edebî tür haline gelmiştir.[11]

Divan edebiyatı'nın dini türlerinden olan hilye, Peygamberimizin fiziki özelliklerini anlatan manzum-mensur eserlerdir. Hilye, kelime olarak "yaratılış" veya "insanın başkalarından ayırt edilebilmesine yarayan dış özellikleri" anlamına gelir. Istılahî olarak ise İslâmî edebiyatta Hz. Muhammed (s.a.v.)'in hâl ve tavırlarını anlatan, mübarek cisimlerinin evsafını beyan eden manzum veya mensur metinlere "hilye" denir. Hat sanatında da bu metinleri ihtiva eden eserler, "hilye-i saâdet" veya "hilye-i şerife" olarak adlandırılır.[12]

Zülfikar Güngör hilye-i Nebevî türünün ortaya çıkış sebebini beş başlık altında incelemiştir. Bunlar Peygamber Efendimiz (s.a.v)'e duyulan engin sevgi ve büyük bir tahassür, O'nun şefaatine ulaşma arzusu, O'ndan geriye kalmış olan her şeyin mukaddes birer emânet olarak algılanması, iyi bir eser bırakarak hayırla anılma arzusu, İslâm'da

---

[8] Ayrıntılı bilgi için bkz: Şemseddîn Sâmî, *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul,1987,s. 558; Hüseyin Kâzım Kadri, *Türk Lügatı*, İstanbul, 1928, C.II, s.563; Ferit Develli oğllu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Ankara,2003, s.370.

[9] Bkz: Ahmed ez-Zâvî, et-Tâhir, *Tertîbü'l-kâmûsı'l-Muhît*, Kahire 1970; ibn Manzur, *Lisânü'l-arab*, Kahire trs., II, 985.

[10] Hilye ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz: Zülfikar Güngör, *Türk Edebiyatında Türkçe Manzum Hilye-i Nebevîler ve Nesimî Mehmed'in Gülistân-ı Şemâil'i*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara,

2000, s.5-45; Zülfikar Güngör, "Türk Edebiyatında Hilye-i Nebevi Türünün Doğuşu Gelişimi ve Sebepleri", *Tasavvuf İlmi ve Akademik Araştırmalar Dergisi*, yıl 4, Ankara, 2003, S. 10, s.185-199; Mustafa Uzun, "Hilye", DİA, İstanbul,1998, XVIII, s.44-47; Veli Aras,"hilye ve Hilyeler", *TDEA*, İstanbul, 1981,IV, s.235-238; Ali Yardım, "Hilye-i Sâadet: Peygamber Efendimizin Yaratılışı Güzellikler", *Kubbealtı Mecmuas*ı, 1,1978, S.4, s.12-15; Müjgan Cunbur, "Şemâil-i Şerife ve Hilye-i Nebeviler", *Diyanet Dergisi Özel Say*ı, Ankara,1970, s.37-45.

[11] Hüseyin Şıra, *Rusçuklu Ali Fethi Efendi, Hayatı, Eserleri ve Hilyesi*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2008, s.5.

[12] Ayrıntılı bilgi için bkz: Fatih Özkafa, "Hilye-i Şerife'nin Dinî, Edebî ve Estetik Boyutları", *Turkish Studies-İnternationall Periodical For The Languages, Literatre and History of Turkish or Turkic, y.* 7/3, Ankara, 2010, s. 2042.

insan resminin yapılmasının yasaklanmasıyla ilgili haberler şeklinde sıralanmıştır.[13] Bunlara ilave olarak Hz. Peygamber'i rüyada gören bir Müslümanın onu gerçekten görmüş[14] sayılacağına dair hadisten kaynaklanan inançla birlikte Hz. Ali'den rivâyet edilen fakat kaynağına rastlayamadığımız "Hilyemi gören beni görmüş gibidir. Beni gören insan bana muhabbetle bağlanırsa Allah ona cehennemi haram kılar; o kişi kabir azabından emin olur; mahşer günü çıplak olarak haşredilmez." mealindeki hadis de sebepler arasında zikredilebilir. Hilyelerin büyük faziletine inanan Osmanlılar hattatlarına çok titiz bir şekilde hilye-i saâdet levhaları yazdırtarak evlerine asmışlar, onu huzur ve bereket kaynağı olarak görmüşlerdir. Ayrıca herhangi bir mesnedi olmamakla birlikte evlerin çeşitli afetlerden ve özellikle yangınlardan korunacağı inancını taşımıştır. [15]

Müslüman şair, bu hislerini na't ile dile getirirken, hattat da yazıyla O'nu tarif etme cihetini benimsemiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in suretini resmetmek sakıncalı görüldüğünden, en edebi hilye metnini en zarif hattı ile levha haline getirmenin daha münasip olacağı inancıyla Hilyetü'n-Nebeviyye eserlerine çok rağbet edilmiştir.[16]

Hilyeler genellikle Resul-i Ekrem (s.a.v.)'in her vasfi ayrı ayrı ele alınarak önce bunu ifade eden ibârenin Arapça aslı verilmiş ardından on beş-yirmi beyit halinde tercüme ve şerhi yapılmıştır.[17] Hilyeler de esas olarak Hz. Peygamberin fizikî özellikleri anlatılmakla birlikte bazı eserlerde ruhî portresiyle ilgili hususlara da yer verilmiştir.

Hilye-i şerifeye bilhassa Türk kültüründe büyük değer verilmiş; hilye metnini ezberleyenin hem dünyada hem ahirette büyük mükâfata nail olacağına, nimete ve saâdete erişeceğine inanıla gelmiştir. Hilye-i şerifin evde veya işyerinde bulunduğu takdirde o mekânın yangın, hırsızlık vb. âfetlerden korunacağı, yanında taşıyanların kaza ve musibetlerden muhafaza edileceği, seyahatlerde işlerinin âsân olunacağı kabul edilmiştir. Ayrıca meskenlerinde bu mübarek levhaya yer verenler, sanki Hz. Peygamber (s.a.v)'in ruhaniyetlerini misafir ettiklerine inanmaktadırlar.[18]

1.7. Şemâil ve Hilye-Şemâil İrtibatı

Arapça'da şimâl kelimesinin çoğulu olup huy, tabiat, hal ve hareket, tavır ve davranış anlamları da bulunan şemâil kelimesi bir şahsın hayatının özelliklerini tanıtan anlamına gelirken daha özelde sadece Hz. Peygamber'in hayat tarzını ve yaşam üslûbunu onun beşerî yönünü anlatmak için kullanılan bir tabire dönüşmüş ve bu haliyle ilk olarak muhaddis Tirmizî (ö:279/892) tarafından kullanılmıştır.[19] Ancak hilyeyi farklı kılan kendisine has özellikleri vardır. Şemâiller, edebi bir gaye güdülmeden tamamen didaktik bir anlamda yazılmışken; hilyeler sanat gayesiyle yazılmış eserlerdir. Şemâiller müstakil eserlerdir. Hilyeler müstakil olabileceği gibi mevlid, miraciyeler gibi İslâmi Türk edebiyatında çok önemli bir yere sahip eserlerin içinde de olabilmektedir. Hilyelerin peygamberimiz yanında diğer peygamberler, dört halife ve bazı İslâm büyükleri için de yazılabilmesine karşın şemâiller sadece Hz. Peygamber için yazılmıştır.

---

[13] Ayrıntılı bilgi için bkz: Zülfikar Güngör, a.g.m., s.192-198.
[14] Buhârî, Ta'bîr 2, 10.
[15] Veli Aras, a.g.e., s.237.
[16] Fatih Özkafa, a.g.m., s.243.
[17] Mustafa Uzun, a.g.e., s.45.
[18] Fatih Özkafa, a.g.m., s.2042.
[19] Ali Yardım,"Şemâil Nev'înin Doğuşu ve Tirmzi'nin Kitabü'ş-Şemâil'i" *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, I, İzmir,1983, s.350-352.

Hilye'nin klâsik metinlerdeki orijinali "halk"tır. İlk devir İslâm âlimlerinden İbn. Sa'd ve Tirmizî (ö:279/892) eserlerinde bölüm başlığı olarak "*Halku Rasulillah*" tabirini kullanmışlardır.[20] Hilye türü, Arap âleminde daha önce üzerinde durulduğu gibi siyer, megâzi, delâil veya hasâis ve şemâil ilim şekillerinde ortaya çıkarken, İran edebiyatında yazılan şemâil veya hilye kitabı yoktur. Birazda Şiilik sebebiyle olsa gerek hiçbir İranlı şair bu konuda çalışma yapmamıştır.[21]

Kur'an-ı Kerim'de şimâl kelimesi yedi ayette[22] şemâil kavramı ise Araf ve Nahl surelerinde[23] geçmektedir. Şemâil, her iki surede de yemin ve eymân kelimelerinin zıttı olarak yön ifade etmek için sol anlamında kullanılmıştır. Kur'an-ı Kerim'de şemâil kavramının hadis litaratürü ve edebiyattaki anlamında kullanılmadığı ayetlerden anlaşılmaktadır.[24]

Terim anlamında hilyeler; "şemâil"lerden doğmuştur. Şemâil, hilyeden daha geniş bir anlam ifade etmekte olup Hz. Peygamber'in vücut yapısını, güzel ahlâkını, hâl ve hareket tarzını, tavır ve davranışlarını bir bütün halinde anlatır. Kısaca peygamberimizin bütün şahsi ve hususi hayatından bahseden bir siyer türüdür. Hilye ise "şemâil"in bir bölümü olup Hz. Peygamber'in iç ve dış vasıflarını yazı ile anlatan bir çeşit fiziki ve ruhi portrelerdir.[25] Konumuz olan hilye de kaynağını şemailden almakta olup şemailin içinden bir bölümdür ve Hz. Peygamber'in fiziki özelliklerini konu edinmektedir. Dolayısıyla da hilyenin asıl kaynağı şemailin de içinde yer aldığı Hz. Peygamber'le ilgili bilgilerin kaynağı olan hadis-i şeriflerdir.[26]

Türklerin İslâm dinini kabul ettikten sonra oluşturdukları edebiyatta ve kültürde Hz. Peygamber'in yeri O'na olan sevginin ve saygının gereği olarak her zaman canlı kalmıştır. İslamiyet'te heykel ve resim hoş görülmediği için de kelimeler özenle kullanılarak Hz. Peygamber hilyelerle resmedilmiştir. Hatta Hz.Peygamber'e şiir yazmayana şâir denilmemiştir.

1.8. Hilye'nin Doğuşu ve Kaynağı

Terim anlamında hilyeler şemâillerden doğmuştur. Daha geniş bir manada kullanılan şemail, vücut yapılarının yanında Peygamber Efendimizin güzel ahlakından, hal ve hareketlerinden, tavır ve davranışlarından bir bütün olarak O'nun şahsi ve hususi hayatından bahsetmektedir.[27] Hilyelerde konu şemaile göre daha dardır. Her şemail aynı zamanda bir hilye olmasına rağmen her hilye tam bir şemail değildir.[28]

Şemâil kelimesi şimâl'in çoğuludur. Sözlükte "karakter, kişilik, tabiat, huy, ahlak; iyi hoş seçkin özellikler" gibi anlamlara gelen kelime "Bir şahsın hayat hikâyesini içine alan eserler için" kullanılmış 19.yüzyıldan itibaren Hz. Peygamber'in beşerî yönünü, yaşama tarzını ve şahsi hayatını anlatan eserlere bu ad verilmiş ve böylece bir insan olarak Hz. Muhammed'in dış görünüşünü, özel hayatını ve ahlakını ifade eden bir terim haline gelmiştir. Hz. Peygamber'in mükemmel beşeri yönü ve

---

[20] Mustafa Uzun, a.g.e., s.44.

[21] İskender Pala, *Hakânî Mehmet Bey Hilye-i Saâdet*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2013, s.3.

[22] Ayrıntılı bilgi için bkz: 18/Kehf:17-18. Ayetler, 34/Sebe 15.Ayet.

[23] Ayrıntılı bilgi için bkz: 16/Nahl-48.Ayet, 7/A'raf: 54-58. Ayetler.

[24] Hakan Yekbaş, "Cabbarzâde Çapanzâde Mehmet Arif Bey'in Bilinmeyen Bir Eseri: Metrûkât-ı Mukaddese-i Risalet Eşyâ-yı Menkûle", *Uluslararası Bozok Sempozyumu*, 2016, s.427.

[25] Halil İbrahim Şener, *Türk İslâm Edebiyatı*, Rağbet Yayınları, İstanbul, 2003, s.179.

[26] İskender Pala, *Hakânî Mehmet Bey Hilye-i saadet*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2013, s.3-7.

[27] Ali Yardım, *Peygamberimizin Şemâili*, Damla Yayınevi, İstanbul, 1997, s.46.

[28] Abdulkadir Erkal, a.g.m., s.112.

bedeni tasvirlerinin bütünü için şemâil kelimesinin kullanılması yaygınlaşmıştır. Şemâillerde Hz. Peygamber'in fizyonomisi, karakteri, yaşayışı ve giyiniş tarzı, yemesi içmesi, yani hususi hayatı tasvir edilmiştir.[29]

Gerek hilye gerek şemail olsun peygamberimizle ilgili kitapların kaynağını hadisler oluşturur. Hazreti Muhammed hayatta iken O'nu tanıtan sözlü tasvirlere ihtiyaç duyulmuyor ve buna gerek görülmüyordu. Hz. Peygamber'in vefatından sonra Müslümanlarda bir peygamber hasreti başlamıştır. Bir başkası vasıtasıyla Müslüman olup Hz. Peygamberle görüşmeye firsat bulamamış kimseler ile Asr-ı Saadet döneminin çocukları, büyük bir firsatı kaçırmış olmanın hasretini duymakta idiler. Bu İslâm'ın ikinci neslinden olanlar her firsatta, birinci nesilden olanlara Hz. Peygamber'in şeklini sormuşlardır. Bu tür sorulara verilen cevaplar zengin bir bilgi birikimini meydana getirmiş olup bu sözlü tasvirlerin her birine hilye adı verilmiştir.[30]

Şemâilin müstakil bir dal olarak ortaya çıkışı, hicri III. asrın (miladi IX. Asır) sonlarına doğrudur. Özellikle sonraki nesillere Hz. Peygamber'in vasıflarını aktarmak amacıyla birçok farklı türdeki eserde doğrudan veya dolaylı olarak Hz. Peygamber'den bahsedilmiştir. Hicri II. asır ortalarından itibaren hadis, tarih, edebiyat ve tasavvuf konulu birçok eserde şemaile dair bilgiler bulmak mümkündür.[31]

Hilye-i Şerîfe ile ilgili müstakil eserlerin edebiyatımızdaki ilk örnekleriyle geç bir tarih olan XVI. yy.'da karşılıyoruz. Zülfikar Güngör türe ait en eski mensur eser olarak Şeyhülislâm Hoca Saâdettin Efendi'nin (ö. 1008/1599) *Hilye-i Celîle ve Şemâil-i Aliyye'sini* işaret etmektedir. Manzum hilye-i şeriflere ilk örnek de Şerifî mahlaslı bir şairimizin kaleme almış olduğu *Risâle-i Hilyetü'r- Rasûl* isimli eserdir.[32]

Hilye-i Nebevî türünün en meşhur eseri Hâkânî Mehmed Bey'in *Hilye*'sidir.[33] Kendisinden sonra yazılan birçok manzum hilyeye kaynaklık eden bu mesnevinin çok sayıda yazma nüshasının yanı sıra hem Osmanlı Türkçesiyle hem de günümüz alfabesiyle neşirleri de yapılmıştır.

Hz. Peygamber'in hilyesi hakkında bilgi veren ashabın sayısı oldukça fazladır. Bunlar içinde en önemlileri şunlardır: Hz. Ali, Hz. Aişe, Enes b.Mâlik, Ebû Hureyre, Berâ b. Azib, Hind b. Ebî Hâle, Câbir b. Semüre, İbn. Abbâs, Ebu't Tufeyl, Ebû Ümâme, Abdullah b. Ömer, Sa'd b. Ebî Vakkâs, Abdullah b. Büreyde, Ebû Cuhayfe, Addâ b. Hâlid, Huzeym b. Fâtik, Hâkim b. Hizâm, Ümmü Ma'bed.[34]

Anlatılan fiziki özelliklerin kimi uzun kimi kısadır. Her biri görebildiği ve ifade edebildiği şekilde anlatmıştır. Anlatılan özellikler değişik kişi ve değişik zamanlarda ifade edildiği için farklılıklar göstermesine rağmen birbirini tamamlayan görüntüleri andırmaktadırlar. Hilye metinlerinde, genellikle Peygamber Efendimizin tarifi imkânsız güzelliği anlatılmaya çalışılmış ve O'nun güzelliğini bütün gerçeği ile anlatamamanın sıkıntısı çekilmiştir. Yani Hz. Peygamber mutad kelimelerle anlatılmamıştır. O'nu anlatmak için âdeta özel kelimeler icâd edilmiştir.[35]

Hz. Peygamber'in bir beşer olduğunun Kur'ân-ı Kerim'de zikredilmiş olması şemâil türü kitapların yazılmasında etkili olsa da Hz. Peygamber'in beşerî ve fiziki özellikleri Kur'ân'da anlatılmamış, onun ahlakı ve davranışları hakkında bilgi

---

[29]Abdullah Azmi Bilgin, "Hz Muhammed'in Muhtasar Şemâil-i Şerif Tercümesi'inde Geçen Vasıfları", *Türkiyat Mecmuası*, c. 26/1, 2016, s.84.

[30] Ali Yardım, a.g.e., s.47; İskender Pala, *Hilye-i Saadet*, s. 3-7.

[31] Hakan Yekbaş, a.g.e., s.428.

[32] Zülfikar Güngör, a.g.m., s.190-191.

[33] Zülfikar Güngör, a.g.m., s.192-198.

[34] Ali Yardım, a.g.e., s.47; İskender Pala, a.g.e., s.16.

[35] Abdulkadir Erkal, a.g.m., s.112.

verilmemiştir. Bu bağlamda savaşta ve barışta yaptıklarıyla tüm insanlara en güzel örnek olmuştur. İşte bunlar şemâil adı verilen eserlerde ortaya konmuştur.[36]

Hz. Peygamber için Kur'ân-ı Kerim'de "Ben de sadece sizin gibi bir beşerim; ancak bana ilahınızın tek bir ilah olduğu vahyedilmiştir, doğruca O'na yönelin, O'ndan bağışlanma dileyin. Allah'a ortak koşanların vay haline!"[37] İfadesinin kullanılması Hz. Muhammed'in peygamberliğinin yanında beşer olduğunu ve tüm insanlığa gönderilen en güzel örnek olduğu, insanların kendisini örnek alarak kurtuluşa erişeceği anlatılmıştır.

Bedenî güzelliğin ahlakî güzelliğin bir alameti sayılması dolayısıyla şemâil kitaplarında öncelikle "hilye" ye yer verilmiştir. Hz. Peygamber'in hilyesini bir arada görme isteği şemâil dışında bir de hilye adı verilen eser ve levhaların yazılmasına yol açmıştır.[38]

İslâm'da resmin hoş görülmemesi, Hz. Peygamber'in eşkâlinin daha çok yazı ile tespitine sebep olmuş ve bu tür eserlere hilye adı verilmiştir.[39] Bu eserlerde, insanın vücut yapısı ve dış görünüşüyle ilgili vasıflar dile getirilir. Hilye olarak nitelendirilen eserler Hz. Muhammed'in üstün yaratılışını, dış görünüşünü, vücut yapısını ve her türlü güzel sıfatlarını anlatır.[40] Hilye Araplarda şemâil adı altında hadis bilim dalının konusu olmuş ve bu şekilde yazılmaya devam etmiş fakat edebî bir tür olamamıştır. Bu durum İran Edebiyatı için de söylenebilir.

Hilye, Hz. Peygamber'in bütün iç ve dış vasıflarını yazı ile anlatan bir çeşit fizikî ve ruhî portredir. Bu eserlerde Hz. Peygamber'in başının iriliği ve şekli, gözlerinin rengi ve biçimi, saçlarının şekli ve rengi, boyunun uzunluğu gibi kısaca O'nun maddi manevi özellikleri tasvir edilir.[41]

Peygamberimizin vefatından kısa bir süre önce kızı Fatıma: "Ya Resulallâh! Senin yüzünü bundan sonra göremeyeceğim" diye ağladığında, peygamberimiz Hz. Ali'yi çağırmış ve: "Ya Ali! Hilyemi yaz ki, vasıflarımı görmek beni görmek gibidir." buyurmuştur. İşte bu hadisedir ki, hilye türünün ve hilye kitaplarının doğmasına, gelişmesine ve yaygınlaşmasına sebep olmuştur.[42] Hatta peygamberimizi anlatan diğer türlerin temelinde de bu hadisenin payının olduğu söylenebilir.

Hilyelerde bulunan ortak metnin kaynağı, Hz. Ali'den nakledilen şu hadistir*: Orta boyludan uzunca, çok uzun boyludan kısa idi. Başı makbul şekilde büyük, saç ve sakalları kıvırcıkla düz arasında, saçlarını ikiye ayırsa, o hâl üzere bıraksa başlarının iki tarafına salınır idi. Rengi pembe, alnı geniş, alnının iki yanı açıktı. Kaşı yay gibi göz uçlarına uzardı. Kaşlar birbirine yakın fakat çatık kaşlı değildi.*[43] *İki kaşı arasında bir damar vardı. Ancak sinirlendiğinde o damar ortaya çıkardı. Peygamberimizin mübarek burnunun süt, yani kaşları tarafı biraz yüksekçe ve üstü ince idi. Burnu üzerinde bir nur vardı ki ilk gören burun direğinin ortası yüksek ve üst tarafı düz, uç tarafı alçak sanırdı. Ama burnunun kaş tarafı biraz yüksek, üst tarafı ince idi. Sakalı büyük, yanakları yumru*

---

[36] A. Azmi Bilgin, a.g.m., s.85.

[37] Fussilet, 41/6.

[38] A. Azmi Bilgin, a.g.m., s.85.

[39] M. Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1993,c.1, s.342.

[40] Zülfikar Güngör, a.g.t., s.2.

[41] A. Azmi Bilgin, agm., s.83.

[42] Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, IV, s.236 (Hilye Mad.)

[43] İmam Ma'bed, Resûl-i Ekrem'in (s.a.v.) kaşlarının birbirine bitişik olduğunu söylemiştir. Bunu şöyle açıklamak mümkündür. Hz. Peygamber'in kaşları birbirine bitişmiş gibi görünse de iyice bakılınca iki kaşlarının arasında ince bir aralık olduğu anlaşılırdı. Yani görünüşte bitişik, gerçekte bitişik değildi.

değil düzdü. Ağzı geniş, ön dişleri inci gibi tane tane seyrekçe, göğsünden göbeğine kadar ince bir hat gibi kıllar vardı. Boynu mutedil son derece güzel, gümüş gibi berrak ve saftı. Efendimizin (s.a.v.) bütün azası birbiriyle uyumlu, vücudu ne şişman ne arık ne de kuvvetli ve sıkı etli idi. Mübarek karnı göğsü ile düz olup dışarı çıkmış değil; göğsü geniş ve enli, iki omuzlarının arası geniş, kemiklerinin birleştiği yer büyük, elbisesiz görünürse teni nurlu, kılları ince uzun, memelerinde ve karnında (göğsünden göbeğine kadar hat gibi uzanmış ince bir kıllardan başka) kıl yoktu. Kollarında, omuz başlarında fazlaca kıl vardı. Bileğindeki yumru kemikler uzunca, el ayası avuçları geniş ve cömertliğine alâmetti. El ve ayak parmakları büyükçe (uzunca, kalınca) idi. Yürürken ayaklarının altı (üzengi gibi) yerden yüksekçe ayağını sağlam ve pek basardı. Ayağının üstü düz olup üzerinde kir, yarık, yırtık yoktu. Ayağının üzerine su dökülse hemen akardı. Ayak etleri hafif, yürürken adımları uzun, sağa sola meyletmez, yalnız öne biraz eğilir, vakar ve sükûnet, tevâzu üzere çabukça ve uzun adımlarla yüksekten inermiş gibi yürürdü. Bir şeye göz ucuyla bakmayıp bütün vücuduyla yönelir, boş yere sağa sola bakmaz önüne, gökten ziyade yere bakardı. Bakışının çoğu tefekkür idi. Cenâb-ı Hak'tan (c.c.) daima hayâ ederdi. Mubah şeylere göz ucuyla bakardı. Ashabıyla giderken onları korumak ve himaye etmek, zayıflarına, fukarasına yardım etmek için ardınca yürür ve "Benim arkamı meleklere bırakın." derdi. Karşılaştığı kimselere ilk önce alçak gönüllülükle selam verirdi. Selamı almak farz olduğundan karşısındakinin çok sevaba girmesini isterdi.[44]

1.9. Edebiyatta Hilye ve Şemâil Geleneği

Hilyeler her ne kadar Peygamber efendimizi her yönü ile anlatan şemâillere dayansa da onlardan farklı olarak edebî ve estetik bir değer taşımaktadırlar. Şemâillerde sanatsal bir çaba gösterme gayreti yoktur ve amaç Hz. Peygamber hakkında bilgi vermektir; ancak söz konusu edebî bir özellik kazanan hilye olunca bu durum değişmektedir. Hilyelerde, edebiyatta üzerine en çok şiir yazılan ve kâinatın sevgilisi olan Hz. Peygamber konu edildiği için ifadeler özenle seçilmiş en güzel teşbihler yapılmış ve Hz. Peygamber en orijinal ifadelerle anlatılmaya çalışılmıştır.[45] Hz. Peygamber'in azaları başlıca şu teşbihlerle zikredilmektedir:

Saçı: ferhal, gîsû, kâkül, perçem turre, zülf, anber, misk, reyhan, gül…
Alnı: şems-i duha, bedr, mâh-ı isrâ, meh, hilal, meşale…
Kaşı: ebrû, ebrûvân, mah-ı nev, nûn, kalem, yay…
Gözü: nergis, sad, afitâb…
Yüzü: gün, hurşîd, meh, âlem-i nûr, şems…
Dişleri: inci vb.[46]

Ashab-ı Kiram tarafından Hz.Peygamber'in şemâiline dair yapılmış tespit ve müşahedeleri bir araya toplayan ilk müstakil eser, İmam Tirmizî (ö.892 M.)'nin "eş-Şemâilü'n Nebeviyye ve Hasâilü'l-Mustafaviyye" adlı eseridir. Bu eser, Osmanlı edebiyatında hilyeciliğin temel kaynağını teşkil eder. Osmanlı edebiyatında Hâkanî Mehmet Bey (ö.1606)'in yazdığı 716 beyitlik Hilye-i Hâkanî mesnevîsi, bu türdeki en önemli eserlerdendir. Mehmet Bey'in bu mesnevîsi, Sultan III. Mehmet Han'ın o kadar

---

[44] Mehmet Raif Efendi, (Haz. A. Azmi Bilgin), *Şemâil-i Şerif: Efendimizin Güzelliği ve Ahlakı*, Semerkant Yayınevi, İstanbul, 2013, s.29-30.

[45] Sadık Beklen-Hasan Şener, "Türk Edebiyatında Hilye ve Hayri'nin Hilye-i Şerifi", *Külliyat, Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, S.1, 2017, s.4.

[46] Ayrıntılı bilgi için bkz: Rıdvan Canım, *Divan Edebiyatında Türler*, Grafiker Yayınları, Ankara,2010, s, 83-84.

hoşuna gitmiştir ki; bu te'lifinden dolayı her ne câize istenirse kendisine verileceği beyan edilmiştir. [47]

Türk edebiyatında Tirmizî'nin eş-Şemâilü'n Nebeviyye isimli eseri o kadar önemlidir ki eserle ilgili 8 şerh, 5 muhtasar ve 4 tercüme yazılmıştır. Bunlar içerisinde en meşhur tercüme ise Hasan Hüsâmeddin Nakşibendî'nin (öl.1863) Tercüme-i Şemâil isimli eseridir.[48]

Türk edebiyatında ilk hilye kitabını Hakânî yazmıştır. Onun bu konuda gösterdiği büyük başarıdır ki, birçok Türk şair ve müellifini hilye türüne yöneltmiş ve ölümsüz örneklerin ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Sonraki dönemlerde hilye Türk edebiyatına mahsus bir tür olarak gelişmesini sürdürmüştür.[49]

Dini-tasavvufi Türk edebiyatının hilye türündeki en mükemmel eserinin yazısı olan Hakânî yazısının da ayrı bir güzelliği vardır. Bu nedenle eskiden hat sanatı öğretilirken ilk önce Hakâni'ye hilyesi ile başlatılmak gelenek haline getirilmiştir.[50]

Türk edebiyatında Hakânî'in hilyesinden sonra en çok takdir edilen ve tanınan hilyeler arasında Cevrî İbrahim Çelebi'nin "Hilye-i Çehâr-ı Yâr-i Güzin"'i Neşâti'nin "Hilye-i Enbiyâ"sı, Nahifi'nin Hakâni'ye nazire olan "Hilyetü'l-Envâr"ı ve Nesimi Mehmed'in "Gülüstân-ı Şemâil'ini sayabiliriz. Bu eserler ilmi ve dini yönden olduğu kadar sanat ve edebiyat yönünden de Türk edebiyatının şaheserleri arasında yer alır.[51]

Beyhâki'nin " Delâilü'n- Nübüvve" ve Cemalettin Hafiz Abdurrahman'ın " el-Vefâ fî Fedaili'l-Mustafa", Kadı Ebu'l-Fadl Iyaz (ö.1149 M.)'ın "Kıtabü'ş-Şifâ fî Ta'rîfî Hukûkı'l Mustafâ" adlı eserleri de Arap edebiyatındaki şemâilnâme geleneğini temsil ederler.[52]

Türk edebiyatında birçok hilye yazılmasına rağmen İran edebiyatında şemâilnâme ve hilye türüne hemen hemen hiçbir yerde rastlanamamıştır. Bunu göz önünde bulundurarak bu edebî türün Müslüman Türklere ait bir çeşit milli edebiyat türü olduğu söylenebilir. "Bizde manzum hilye-î Nebevi sahasında ilk eser Şerîfî mahlaslı bir şairimize aittir. 255 beyitlik *Risâle-i Rasûl* adlı eser Kanûnî Sultan Süleyman'ın oğlu Şehzâde Bâyazid'e takdim edildiğinden hareketle eserin bu şehzadenin vefat tarihi olan 1562'den önce yazıldığını söylemek mümkündür.[53]

Hilye ile şemâilnâme birbirine yakın kavramlar olmakla birlikte, aralarında bazı farklar vardır. Hilyelerin peygamberimiz yanında diğer peygamberler, dört halife ve bazı İslâm büyükleri için de yazılabilmesine mukabil şemâilnâmeler yalnızca Peygamberimiz (s.a.v.) için yazılmıştır.[54]

İslamî Türk edebiyatında hilye vb. eserler diğer Müslüman milletlere nazaran çok daha fazladır. Hilyelerde esas olarak Hz. Peygamber (s.a.v.)'in fizikî özellikleri anlatılmakla birlikte bazı eserlerde ruhî portresiyle ilgili hususlara da yer verilmiştir. Bu tarzın en tanınmış örneği *Nahifî'nin Hilyetü'l-Envar'ıdır*. Zamanla diğer peygamberler,

---

[47] İskender Pala, "Hilye-i Saâdet'in Câizesi", *Türk Edebiyatı*, S. 279, Ocak, 1997,s. 80-81.

[48] Ayrıntılı bilgi için bkz: Ali Yardım, "Şemâil Nev'înin Doğuşu ve Tirmzî'nin Kitabü'ş-Şemâil'i" *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S.1, İzmir, 1983, s.391-399.

[49] Şemsettin Kutlu, *Türk Edebiyatında Hilyeler,* İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, (Yayınlanmamış Lisans Tezi) İstanbul,1940.

[50] Abdurrahman Güzel, *Dini-Tasavvufi Türk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2006, s.664.

[51] İskender Pala, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, s.217.

[52] M. Hüsrev Subaşı, "Edebiyat ve Hatt Sanatımızda Hilye Geleneği*", IX. Milletlerarası Türk Sanatı Kongresi, Bildiriler*, C. III, Ankara 1995, s.284.

[53] Fatih Özkafa, a.g.m., s.2043.

[54] Mehtap Erdoğan, "Hâkim Mehmet Efendi'nin Manzum Hilyesi", *Cumhuriyet Üniversitesi. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XI/1, 2007,s. 318.

Hulefâ-i Raşidin ve aşere-i mübeşşere ile din ve tarikat büyükleri için de bu tür eserler kaleme alınmıştır.[55]

Manzum hilyeler, İslâmî Türk edebiyatında en güzel ve en sanatlı nazım örneklerini ihtiva eder. Bunlardan bir kısmı usta bestekârlar tarafından bestelenmiş ve Türk musikisine de kazandırılmıştır. [56]

Anlaşıldığı kadarıyla Arap edebiyatında şemâil ve hilye özelliği taşıyan eserlere önceleri siyer ve megazi kitaplarında rastlanmaktadır. Ancak bunlar ne şekil ne de yapı bakımından bir şemâil ve hilye kompozisyonu arz etmezler. Arap edebiyatında hilye ve şemâil türü önceleri hadis konulu çalışmalarda daha çok ön plana çıkmaktadır. İran edebiyatında ise hilye ve şemâile pek ilgi gösterilmemiş şemâil ve hilye türünde eser yazılmamıştır. Türk edebiyatında ise Hz. Peygamber'e duyulan derin sevgiden ve saygıdan dolayı ve O'nun şefaatine nail olma düşüncesiyle hilye ve şemail; din, tasavvuf, edebiyat, hat, musiki, tezhip başta olmak üzere birçok türde, çok sayıda eser meydana getirilmiştir.

Zamanla Hz. Peygamberin dışında diğer peygamberler, dört halife, aşere-i mübeşşere, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in, din ve tarikât büyüklerinin bedenî ve ahlâkî özelliklerinden bahseden eserler de hilye olarak adlandırılmıştır. Bunlar da Hilye-i Enbiyâ, Hilye-i Çâr-yâr-ı Güzîn, Hilye-i Aşere-i Mübeşşere, Hilye-i Haseneyn, Hilye-i Evliya/Ulemâ şeklinde ifade edilerek Hilye-i Nebevi'lerden ayırt edilmektedir.[57]

Hilye türüne Türk milleti o kadar değer vermiş ki Hz. Peygamber'in bütün özelliklerini topluca veya özet olarak hilye levhaları yazdırmışlar ve evlerine asmışlardır. Edebiyatımızda hilye türü ile ilgili manzum ve mensur olarak verilmiş belli başlı eserler şöyle sıralamak mümkündür.[58]

1.9.1. Hz. Peygamber Hakkında Yazılan Hilyeler (Hilye-i Nebevî, Hilye-i Serîfe)

1)*Risâle-i Hilyetü'r Resûl*, Şerîfî. 1717 Süleymâniye Ktp. ,Murad Buharî, nr.330.
2)*Hilye-i Hâkânî*, Hakânî Mehmed Bey
3)*Tercüme-i Hilyetü'n-Nebî Aleyhisselâm*, Bosnalı Teberdar Mustafa Efendi, Nuruosmaniye Ktp. , nr. 2872, 4906.

1.9.2. Diğer Peygamberler Hakkında Yazılan Hilyeler (Hilye-i Enbiyâ)

1)*Hilyetü'l-enbiyâ ve Hilye-i Çehâr-yâr-ı Güzîn*, Bekâyî mahlasını kullanan Dursunzâde Abdulbâkî Efendi (ö. 1015/1606) tarafından yazılmıştır. (Süleymaniye Ktp. , Fatih, nr. 542/4
2)*Hilye-i enbiyâ*, Nesâtî mahlaslı Ahmed Dede'nin yazdığı 187 beyitlik bir mesnevîdir, birçok yazma nüshası mevcuttur.
3)*Hilye-i Peygamberân*, Nûri, Süleymâniye Ktp. , Lâleli, nr. 1715/5

---

[55] Mustafa Uzun, a.g.e., s. 45-46
[56] Zülfikar Güngör, a.g.e., s. 23-25 ve 91-92.
[57] Zülfikar Güngör, a.g.m., s.186.
[58] Ayrıntılı bilgi için bkz: Zülfikar Güngör, a.g.m., s.185-199; Mustafa Uzun, a.g.e., s. 44-47; Hüseyin Şıra, a.g.t., s.10-35.

1.9.3. Dört Halife (Çehâr-yâr) ve Aşere-i Mübeşşere Hilyeleri

1)*Gülistân-ı Şemâil*, Seyhülislâm Esad Mehmed Efendi, Süleymaniye Ktp. ,Damad İbrahim Pasa, nr. 3819
2)*Hilye-i Çehâr-yâr-ı Güzîn*, İbrahîm Cevrî'ye ait olup 145 beyitlik bir mesnevidir. Birçok nüshası vardır; ayrıca üç defa basılmıştır.
3)*Hilye-i Aşere-i Mübeşşere*, Edirneli Güftî' (ö:1088/1677).

1.9.4. Din ve Tarîkat Büyükleri Hakkındaki Hilyeler (Hilye-i Evliyâ/Ulemâ)

1)*Hilye-i Hâce Bahâddin Şâh-ı Nakşibendi*, Nakşî şeyhlerinden Neccârzâde Rıza Efendi'ye (ö:1159/1746) ait olan eser Süleymâniye Kütüphanesi'ne kayıtlıdır.
2)*Hilye-i Mevlânâ*, Mesnevî şairleri tarafından Mevlânâ için yazılan hilyeler olup Nakşî Mustafa Dede (ö. 1853)'nin 53 beyitlik (Mevlânâ Müzesi Ktp. , nr. 2163), Bursalı Rızâ Dede (ö. 1095) 45 beyitlik (Mevlânâ Müzesi Ktp. , nr. 2454) Tâhirü'l-Mevlevî'nin 84 beyitlik (Mevlânâ Müzesi Ktp.) hilyeleri en meşhurlarıdır.
3)*Hilye-i Hasaneyni'l-ahseneyn*, Uşşâkî şeyhlerinden Abdullah Salâhî Efendi, Süleymâniye Ktp, Hâlet Efendi, nr. 355.

1.10. Farklı Şahıslara Ait Hilyeler

Şemâiller yalnızca Hz. Peygamber hakkında yazılırken yine önceleri yalnızca Hz. Peygamber hakkında yazılan hilyelerin zamanla adlarına yazıldığı şahıslar farklılık göstermiş diğer peygamberler, dört halife, aşere-i mübeşşere, Hz. Hasan ayrıca halkın sevgisini kazanmış tarikat erbâbı hakkında da yazılır olmuştur. Hz. Peygamber için yazılanlara hilye-i şerîf, hilye-i saâdet, hilye-i nebevî, hilye-i nebî, denilirken diğerleri için hilye-i peygamberân, hilye-i enbiyâ, hilye-i çehâr-yâr-ı güzîn, hilye-i aşere-i mübeşşere, hilye-i hasaneyn, hilye-i evliyâ isimleri tercih edilmiş ve bu hilyelere de rağbet gösterilmiştir.[59]

1.11. Hat Sanatında Hilye Geleneği

Hilyeler sanat dünyasında da önemli bir yer teşkil etmektedir. Onun için hattatlar ve müzehhipler hilye levhası hazırlarken, bütün hünerlerini ve yeteneklerini sergilemeye çalışırlar. 17. yy. ortalarında başlayıp günümüze değin çok değişik formda hilyeler yazılmıştır. Hilyeye klasik formunu veren ilk hattat Hafiz Osman'dan beri, hattatlar arasında hüsn-i hatla hilye yazmak bir gelenek halinde devam etmektedir. Büyük hat üstatları sanattaki güç ve hünerlerini, dini heyecanlarını hilye yazmakla göstermişler, birbirinden güzel çeşitli hat üsluplarıyla biçimlendirdikleri kompozisyonlarında tezhip sanatının da iştirakiyle hat sanatının şaheserlerini oluşturmuşlardır.[60]

Geleneksel sanatlarımızdan olan hat sanatı ile tezhip sanatının birlikte olduğu levhaların kaynağı da hilyelerdir. Âlemlere rahmet olarak gönderilen Hz. Muhammed (s.a.v)'in hilyesi ilk olarak meşhur hattat Hafiz Osman (ö. 1110/1698) tarafından hat ve tezhib sanatının estetik ölçüleri içerisinde levha olarak düzenlenmiştir.[61]

---

[59] Ayrıntılı bilgi için bkz: Zehra Gözütok Tamdoğan, "Türk İslâm Edebiyatında Hilye ve Halil b. Ali el-Kırımî'nin Mensur Hilye-i Nebevî'si, *İstem,* S.28, 2016, s.404.

[60] Aysun Mert, *Türk Tezhip Sanatında Hilye Tasarımında Farklı Yorumlar*, , Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul, 2012, s.3.

[61] Mutafa Uzun, a.g.e., s.44.

Dini-tasavvufi Türk edebiyatının hilye türündeki en mükemmel eserinin yazısı olan Hakânî yazısının da ayrı bir güzelliği vardır. Bu nedenle eskiden hat sanatı öğretilirken ilk önce Hakâni'ye hilyesi ile başlatılmak gelenek haline getirilmiştir.[62]

Klasik hilye levhaları, baş makam (besmele), göbek (hilye metni), Çehar Yâr (Dört Halife), hilâl, ayet, etek (hilye metninin devamı) bölümlerinden mürekkeptir. Hilye metninin ilk kısmının yer aldığı göbek, güneşe benzetilir. Onu kuşatan hilâl formu, Hicret-i Nebeviyye'nin sembolü olan ve İslâm takviminde esas alınan ayı temsil eder.[63]

Göbekteki güneş ve ay motifinin dört bir yanındaki Hulefâ-i Râşidîn isimleri ise "Ashabım yıldızlar gibidirler. Hangisine uysanız doğru yolu bulursunuz." meâlindeki hadîs-i şerife telmihte bulunur.[64]

Âyet kısmında ise genellikle "seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik." meâlindeki "Vemâ erselnâke illâ rahmeten li'l-âlemîn."[65] âyeti veya "Muhakkak Sen yüce bir ahlâk üzeresin."meâlindeki "Ve inneke le'alâ hulıkın 'azîm."[66] âyeti; bazan da "Muhakkak ki biz seni şahit, müjdeleyen ve uyarıcı olarak gönderdik." meâlindeki "innâ erselnâke şâhiden ve mübeşşiren ve nezîrâ."[67] âyeti yazılır. Bu ibarelerin dışında, "Sen olmasaydın, Sen olmasaydın eğer, kâinatı yaratmazdım." Meâlindeki "Levlâke levlâke lemâhalaktu'l-eflâk." kutsî hadisi veya Hz. Muhammed (s.a.v.) ile ilgili muhtelif âyet-i kerimelerin yazıldığı hilyeler de mevcuttur.[68]

Sahabe-i kirâmdan Hz. Ali, Hz. Aişe, Enes b. Malik, Ebû Hureyre, Abdullah b. Abbas, Abdullah b. Ömer, Hasan b. Ali, Hind b. Ebî Hâle, Berâ b. Âzib, Câbir b. Semüre, Câbir b. Abdullah, Sa'îd b. İlyâs el- Cüreyrî (r.a.) gibi isimlerden Efendimiz (s.a.v)'in şemâiline dair rivayetler ulaşılmıştır. Bunlar arasından, hilye-i saâdet levhalarından en çok tercih edilen biri aşağıdaki Hz. Ali (r.a.) rivayetidir:[69]

Hz. Ali (r.a), Hz. Peygamber'i (s.a.v) vasfettiği zaman şöyle buyurdu: 'Hz. Peygamber'in boyu ne çok kısa ne de çok uzundu; orta boyluydu. Ne kıvırcık kısa, ne de düz uzun saçlıydı; saçı, kıvırcıkla düz arası idi. Değirmi yüzlü, duru beyaz tenli, iri ve siyah gözlü, uzun kirpikliydi. İri kemikli ve geniş omuzluydu. Göğsü, ortadan karnına kadar kılsızdı. İki avucu ve tabanları dolgundu. Yürüdüğü zaman, sanki yokuş aşağı iner gibi rahatlıkla ilerlerdi. Sağına ve soluna baktığında, bütün vücuduyla dönerdi. İki omzu arasında 'nübüvvet mührü' vardı. Bu, onun sonuncu peygamber oluşunun nişanesi idi. O, insanların en cömert gönüllüsü, en doğru sözlüsü, en yumuşak huylusu ve en arkadaş canlısı idi. Kendilerini ansızın görenler, onun heybeti karşısında sarsıntı geçirirler; fakat üstün vasıflarını bilerek sohbetinde bulunanlar ise, onu her şeyden çok severlerdi. Onun üstünlüklerini ve güzelliklerini tanıtmaya çalışan kimse: 'Ben, gerek ondan ve gerekse ondan sonra, Resûlullah (s.a.v.) gibi birisini görmedim' demek suretiyle onu tanıtmak hususundaki aczini itiraf ederdi. Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun. [70]

Hilyeler büyük küçük her boyutta yazılmıştır. Hilye levhalarında sülüs, nesih, muhakkak, nesta'lîk, gubâri, kufî, rıka'gibi yazı çeşitleri kullanılmıştır. Hafiz

---

[62] Abdurrahman Güzel, a.g.e., s.664.
[63] Fatih Özkafa, a.g.m., s.2046.
[64] M.Uğur Derman, "*Hilye*" maddesi, T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, C. 18, İstanbul, 1998, s.47.
[65] Enbiyâ,21/107.
[66] Kalem,68/4.
[67] Fetih, 48/8.
[68] Fatih Özkafa, a.g.m., s.2046.
[69] Fatih Özkafa, a.g.m., s.2046.
[70] Muhittin Serin, *Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar*, İstanbul, 2008, s.127.

Osman'dan sonra ilk akla gelen meşhur hattatlar, Mahmud Celâleddin, Yedikuleli Seyyid Abdullah, Kazasker Mustafa İzzet Efendi, vb. birçok isim sayılabilmektedir.

Hat sanatında ta'lîk yazı temeşşuku esnasında, mürekkebat safhasına geçildikten sonra Molla Câmi'nin Besmele Kasidesi veya Hilye-i Hâkânî'den seçme beyitler de meşk edilir.[71]

Hilye-i saâdet levhalarının klasik formlarda veya muhtelif tasarımlar denenerek yazılmasına günümüzde de devam edilmektedir. Hattatların birçoğu, icâzetlerini güzel bir hilye yazarak tezhip sanatkârları ise yine bir hilye tezhipleyerek almaktadırlar. Koleksiyonerler, genellikle ilk olarak bir hilye levhası elde etmek suretiyle koleksiyon yapmaya başlamaktadırlar. Daha sonra da her hattata en az birer hilye-i saâdet yazdırmayı hedeflemektedirler.[72]

Hilye-i Şerif diye de bilinen bu levhalar; hat, ebru ve tezhip sanatçılarının hilyenin birçok örneğinden esinlenerek ortaya koydukları muhteşem sanat eserleridir. Bu levhalar her zaman insanların göz zevkine ve manevi dünyasına hitap etmiş ve günümüzde de hitap etmeye devam etmektedirler.

[71] M. Uğur Derman, a.g.e., s.50.
[72] Fatih Özkafa, a.g.m., s.2050.

2. YEMLİHÂZÂDE HOCA ABDULLAH b. MUSTAFÂ ELBİSTÂNÎ ŞÂKİR EFENDİ/ TEVFÎKÎ (d.?/?-ö.1210ds/1795ds)

2.1. Dönemin Siyasî ve Sosyo-Ekonomik Yapısı

Hayatı ve eseri üzerinde çalışma yaptığımız şâir Abdullah b. Mustafâ Elbistânî'nin doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir. Üzerinde çalıştığımız eserin tamamlanma tarihi (1210/1795) olduğu için yaşadığı zaman diliminin 18.yüzyıl olduğu anlaşılmaktadır. 18.yy. Osmanlı Devleti tarihinde büyük değişimlerin meydana geldiği bir asırdır. XVII. asırda siyasî ve sosyal alanlarda büyük sarsıntılar geçiren devlet, mevcut kurumlarından şüphe etmeye başlamış ancak ihtiyaçlara cevap veremediği anlaşılan bu kurumların yerine neyi ikame edeceğini de bilememiştir. Ülkenin doğu ve batısını kuşatan devletlerle mücadele etme mecburiyeti, siyasi, sosyal, iktisadi ve askeri sahalarda kökten düzenlemeler yapılması zaruretini meydana getirmiştir. Bütün bunların sonucunda devlet ve toplumunda klasik siyaset geleneği çözülmeye ve nasırlaşmış zihniyetler değişmeye başlamıştır. Devlet kendi gücünden şüpheye düşmüş ve batının üstünlüğü gerçeğini kabullenmeye başlamıştır. 18. yüzyıl Osmanlı Devleti'nin siyasi açıdan inişli çıkışlı bir dönemidir. Doğuştan Müslüman olan bürokratlar devlet idaresinde çalışmışlar fakat bir türlü eski güce kavuşamamışlardır. Osmanlı Devleti'nde kaybedilen toprakları geri alma çabası, sonuçsuz kalmış yeni toprak kayıpları yaşanmıştır. [73]

XVIII. yüzyıl, dışarda yenilgiyle sonuçlanan savaşlar ve toprak kayıpları, içeride ise siyasî ve ekonomik sıkıntılarla Osmanlı Devleti'nin çöküşü yaşadığı bir yüzyıl olmuştur. Batının askerî ve teknik alanlardaki başarısı kabul edilip bu yönde adımlar atılırken Avrupa ülkelerine de elçiler gönderilmiş böylece kültürel ve sosyal yaşamdaki değişimin başlaması sağlanmıştır.[74]

18. yüzyılda yaşanan siyasi ve ekonomik gelişmeler Osmanlı Devleti'nin sosyal ve ekonomik olarak tekrar şekillenmesine sebep olmuştur. Osmanlı'nın gelirlerinin düşük kalmasının nedeni, az vergi toplamasından değil, toplanan vergilerin önemli bir bölümünün aracıların elinde kalmasıydı.

18. yüzyılda Osmanlı Devleti Lale Devri dışında sürekli siyasî, ekonomik askerî vb. olumsuzluklarla uğraşmıştır. 18. yüzyılda ilk defa iktisadi sıkıntılardan dolayı kagıt para bu dönemde basılmıştır ve kagıt para kullanımının da bir iç borçlanma modeli olan esham sistemi ile ortaya çıktığı bilinmektedir. Fiyat hareketleri ve bütçe gelirlerinde gözlemlenen tutarsızlık üretimin zayıflaması ithalat ve ihracatın Avrupa lehine olması ve paranın değer kaybetmesi Osmanlı ekonomisinin bu yüzyıldaki en büyük sorunu olmuştur.

Osmanlı'da 18. yüzyılda net vergi gelirleri, bir başka deyişle toplam vergi hasılasından masraflar düşüldükten sonra ortaya çıkan miktarın yaklaşık üçte ikisi taşradaki mültezimlere, sarraflara ve başkentte iltizam ihalelerine katılarak tüm vergi kaynaklarını aralarında paylaşan üst düzey bürokratlara gidiyordu. Bu durumda aracıların paylarını azaltamadığı sürece, Osmanlı merkezi yönetiminin giriştiği mali reformların başarıya ulaşması mümkün değildi.[75]

---

[73] Ayrıntılı bilgi için bkz: Mehmet Atilla Şentürk ve Ahmet Kartal, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Dergâh Yayınları, İstanbul,2004, s.395-396.

[74] Ayrıntılı bilgi için bkz: Hiclâl Demir, "XVIII. yüzyıl Klasik Türk Edebiyatı Şairlerinden Lâzikî-zâde Feyzullah Nâfiz ve Dîvân'ı Üzerine", *Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2009 s.61.

[75] Kıvanç Karaman-Şevket Pamuk, "Avrupa Devletleriyle Bir Karşılaştırma- Osmanlı Bütçeleri ve Mali Yapının Evrimi", *Toplumsal Tarih* 191, Kasım-2009, s.30.

18. yy. Osmanlı İmparatorluğu için sosyo-kültürel hayatta yeni bir değişimin, Batılılaşma sürecinin başladığı bir yüzyıldır. Askeriye başta olmak üzere bilim, mimari, kültürel faaliyetler, yaşam tarzı, giyim kuşam gibi birçok konuda Batı'yı örnek alma söz konusudur. Bu amaçla mimari alanda dahi yurtdışından uzmanlar getirilmiştir. Bir dönem aşırı lüks ve israf görülmüştür. Birçok ihtişamlı yapı oluşturulmuş, saraydaki bu lüks takıntısı edebiyata dahi yansımıştır. Öte yandan toprak kayıpları nedeniyle göçler başlamış iskân sıkıntıları yaşanmış ve rüşvete başlanmıştır. İki farklı dünya, iki faklı ortam çıkmıştır meydana.

18. yy. Osmanlı Devleti ticaretinin ve iktisadının gerilediği ekonomik krizlerin yaşandığı bir dönemdir. Tarih boyunca savaşlar, siyasî istikrarsızlıklar, istilalar, ambargolar ve doğal afetler ticarete tesir eden başlıca unsurlardır. Bu dönemde Osmanlı İmparatorluğu savaşlar, siyasî kargaşalar ve iktisadi buhranlarla uğraşıyordu. 16. yüzyıldan itibaren Avrupa ekonomisinin mütemadiyen gelişmesi karşısında Osmanlı ekonomisi ise çöküşe geçmiştir.

1766'da İstanbul'da "Küçük kıyametten" (1509) sonraki en şiddetli deprem yaşanmıştır. Korkunç gürültüler eşliğinde meydana gelen depremle birlikte Boğaziçi'nde tusunami oluşmuştur. Bu büyük depremi sırasıyla 1767, 1768, 1769, 1771, 1790 depremleri izlemiştir. İstanbul 1750 yılında sele maruz kalmıştır. Selin şiddetinden evler, hamamlar ve dükkânlar su içinde kalmıştır. Bazıları da yıkılıp denize sürüklenmiştir. Bu olayın "ikinci tufan" denmeye şayan olduğu söylenmiştir. 1782'de büyük bir yangın yaşanmıştır. Bütün bu afetlerde ekonominin çöküşünde etkili olmuştur.[76]

III. Selim döneminde balkanlardaki ayanlar, çete olayları ve eyalet gelirlerinin azalması, Osmanlı ekonomisi olumsuz etkilemiş ve bu dönemde tahıl ve kahve kıtlığı yaşanmıştır. Batıdaki modern ekonomik büyüme hadisesi süreklilik göstermiştir. Batıdaki bu gelişme hammadde ihtiyacını doğurmuş hammadde Osmanlı'dan karşılanmıştır.

Kısaca bu yüzyılda Osmanlı Devleti siyasi gücünü iyiden iyiye kaybetmiş malî, iktisâdi türlü sıkıntılar içinde zor bir devir geçirmiştir. Çöküşle sürüklenen imparatorluğun çöküşünü durdurma çareleri aranmış birtakım ıslahatlar yapılmış fakat istenilen başarıya bir türlü ulaşılamamıştır. Başlarda bilim, kültür ve edebiyat, siyasî çöküntüden fazla etkilenmemiş büyük bir sarsıntı geçirmemiştir. Fakat Osmanlı Devleti'nin kültür ve sanattaki gücünü yitirmeye başlamasıyla edebiyat da devletin ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmıştır.

2.2. Dönemin Edebî Yapısı

Bu yüzyılda siyasî, iktisadî ve içtimai hayatta kendisini belirgin olarak hissettiren gerilemeye karşılık, bilim, kültür ve edebiyat hayatı bu çöküntüden fazla etkilenmemiş ve önceki asrın devamı olarak olgunluk dönemini yaşamayı sürdürmüştür. Geleneğin belirlediği kıriterlere bağlı kalarak kendisini her dönemde teknik ve estetik bakımdan yenileyerek gelişimini devam ettiren edebiyat, gerek kemiyet gerekse keyfiyet bakımından özellikle asrın başında Nedim, sonunda da Şeyh Galip'in elinden en mükemmel ve olgun örneklerini vermiştir. Bunda asrın başında III. Ahmed ve sonunda III. Selim'in sanat ve sanatkârlara ilgi gösterip desteklemelerinin ve uzun süren savaşlardan yorgun düşen Osmanlı için soluklanma ve barış özlemi duyulmasının

[76] Ayrıntılı bilgi için bkz: Şerife Özata-Sevgül Limoncu, "16. ve 20. yy. Arası İstanbul ve Yakın Çevresinde Meydana Gelen Deprem Sonrası Barınma Uygulamalarının İncelenmesi", *Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Megaron,* C.9, S.3, İstanbul,2014, s.217-227.

önemli etkisi olmuştur. Bu dönemde mahalli unsurları, gündelik hayatı ve konuşma dilini şiirin malzemesi yaparak yakalamaya çalışmışlardır.[77]

18.asrın söyleyişinde nazım daha ustalıklı, teknik daha kuvvetli idi. Fakat söylenenler, büyük şairlerin dışında kalanlar için, eskilerin tekrarından ibaret kalıyordu. Fakat bu asırda için için kuvvetlenen bir büyük edebi cereyan vardı ki o, reklamsız iddiasız, fakat bütün asrı kuvvetle renklendiren bir mahallî, hatta hareket değerinde idi. Bu harekete mahallileşme cerayanı denilmektedir. Mahallîleşme Cerayânı, Türk dilinin ve Türk edebiyatının kendi içinden olgunlaşması ve millileşmesi manasında, yerli ve halk tesirinde bir harekettir.[78] Mahallileşme genel olarak, yaşanılan coğrafyanın, sosyal hayatın, gerçek olayların şiire aksetmesi dilde sadeleşme ve yerli nazım biçimlerini kullanmaya yönelme olarak tanımlanmaktadır.[79]

18. yüzyıl Türk edebiyatı 16 ve 17. yüzyıldaki klasik tarzın ağırlıklı bir üslup özelliği olmaktan çıktığı; Mahallî, Bedîî, (Sebk-i Hindî) ve Hikemî üslupların yanında tâli bir çizgi şeklinde varlığını devam ettirdiği dönemdir.[80] 18.yüzıldan sonra yerli unsurlar daha çok kullanılmıştır. Ramazaniyye veya Iydiyye, Gazavatnâme ve Fetihnâme örnek olarak gösterilebilir. 18.yüzyılda Divan edebiyatı mahallileşme konuları ve dilde sadeleşme hareketleri ile İran edebiyatından kopma ve uzaklaşma noktasına gelir. Şairler yerlileşmenin de etkisiyle şiirlerinde daha fazla Türkçe kelime kullanmaya başlarlar; halk söyleyişlerine, atasözleri ve deyimlere bolca yer verirler. Bu dönemde dil biraz daha yalınlaşır ve halka yaklaşır ve bu dönem edebî akımların çeşitliliğiyle bir geçiş sürecidir. Bu yüzyılda edebî birçok türde eserler veren yüzlerce dîvân şairi yetişmiştir.[81] Mahallileşme cereyanı ile şarkı türünün kullanılması ve İstanbul Türkçesinin şiir dili olarak benimsenmesi faaliyetleri bu asra canlılık kazandırmış ve bilhassa Nedim, mahallileşme akımının önde gelen temsilcisidir.[82] 18. yüzyılda Mahallileşme (yerlileşme) akımının edebiyat üzerinde derin etkileri olmuştur. Divan edebiyatının temsilcileri, Âşık edebiyatından ve halk zevkinden etkilenmiştir. Halk edebiyatı, deyim ve söyleyişleri şiire girmiş şiir dili kısmen sadeleşmiştir. Bireysel konu ve temaların dışında özellikle Lâle Devri'nde sosyal yaşayışa ait temalar da edebiyata yansımaya başlamıştır. Edebiyatımız Batı edebiyatı etkisi altına girmeye başlamıştır. Müstehcen söyleyişler, argo ve küfürlü sözler bu dönemde önceki asra göre kıyaslanmayacak kadar artmıştır. Sevgiliyi anlatış ve güzellik anlayışı dahi değişmiştir.[83]

---

[77] Ayrıntılı bilgi için bkz: Mehmet Atilla Şentürk ve Ahmet Kartal, a.g.e., s.400-401.

[78] Ayrıntılı bilgi için bkz: Nihat Sâmi Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1983, C.II., s.745.

[79] Mehtap Erdoğan, "Divan Şiirinde Mahallileşme Kavramı ve Bâkî Divanı'nda Bazı Mahalli Unsurlar", *Türkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 4/5 Summer* 2009, s.115.

[80] Ayrıntılı Bilgi için bkz: Ayşe Yıldız, "18. Yüzyıl Mesnevilerinin Işığında Osmanlı Edebiyatında Edebî Çözülme: Klasikten Klasik Sonrası Devreye Geçiş", *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S.32, 2012-Güz, s.331-353.

[81] Ayrıntılı Bilgi için bkz: Yakup Poyraz, Ayhan Tergip, "18. Yüzyıl Dîvân Şairlerinden Hâkim'in Şiirlerinde Atasözleri, Deyimler ve Halk Söyleyişleri", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Klâsik Türk Eedebiyatı Kaynakları Özel Sayısı,* S.15, 2010, s.188-190.

[82] Mine Mengi, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi Edebiyat Tarihi- Metinler*, Akçağ Yayınları, Ankara,2005, s.211.

[83] Ayrıntılı bilgi için bkz: Rasih Erkul, "Mahallîleşme ve Nedim'in Şarkıları", *Turkish Studies İnternational Periodical For, Volume 4/5 Summer* 2009, s.166-181.

XVIII. Yüzyılda Osmanlı siyâsî gücünü iyiden iyiye kaybetmesine, mâlî, iktisâdî türlü sıkıntılar içerisinde zor bir dönem geçirmesine rağmen, şiir ve nesir geleneği gelişmesini devam ettirmiştir. "XVII. Yüzyıl sonunda Nâbî ve Sâbit'le başlayan edebiyatta yerli unsurların, âdet ve anânelerin girmeye başlaması hareketi, XVIII. yüzyılda daha da hızlanmış özellikle Lâle Devri şairlerinin boğazı ve yeni yapılan binaları, buradaki eğlenceleri anlatmaları yerlileşme çabalarının başlangıcı olmuştur.[84]

Sonuç olarak XVIII. yüzyıl ile ilgili genel bir değerlendirme yapıldığında bazı yenilikler yapılmış fakat istenilen başarı elde edilememiştir. Osmanlı Devleti kendine has bir edebiyat meydana getirme eğiliminde olmuş; fakat önceki asrın etkisinden de kurtulamamıştır. Dolayısıyla ortaya geleneksel ile yeninin buluştuğu; ancak daha ziyade eskinin ağır bastığı bir edebiyat ortaya çıkmıştır.

2.3. Hayatı

Çalışmanın konusu olan Abdullah b. Mustafâ Elbistâni'nin (Şâkir/Tevfik) hayatı hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır. Kaynaklarda doğum ve ölüm tarihleri geçmemektedir. Müellifin eserlerinden hareketle eserini (1210/1795) tarihinde tamamladığından 18. yüzyılda yaşadığı anlaşılmaktadır ve 18 yy. divan şairidir.

Abdullah b. Mustafa aslen Elbistanlıdır. Elbistan'ın Yemliha-zâdeler sanıyla meşhur olan ailesindendir. Künyesi *Abdullah b. Şâkir b. Mustafa Elbistanî Yemliha-zâde*'dir. Mütebahhir bir âlim ve aynı zamanda şair bir zat olan Abdullah b. Mustafâ Elbistânî şiirlerinde *Tevfik* ve *Şâkir* mahlaslarını kullandı. Bu sebeple bazı kaynaklarda Yemliha-zâde Hoca Abdullah Şâkir Efendi/Tevfikî adıyla da anılmaktadır ve Yemlihazade Mustafa Kamil Efendi'nin de babasıdır. [85]

Halil Esat Efendi'nin bir kitabında hakkında şu satırlara tesadüf etmekteyiz: "Abdullah Efendi mütebahhir bir âlim-i bâr'i olup 1207 tarihinde Halep'te allâme-i meşhur Sıbgatullah Efendi Hazretleri'yle mülâkatlarında müşârun-ileyh hazretlerinin *Men arafe nefsehu fe-kad arafe rabbehû* hadis-i şerifinin *ve-lâ-tekûnû ke'llezîne nesu'llâhe fe-ensâ-hüm enfüse-hüm* ayet-i kerimesinin aks-i nakizinden ne vecihle istifâde olunduğuna dair irad eyledikleri suale ol meclisde tahrir eyledikleri risâle-i mahsusalarını Sıbgatullah Efendi Hazretleri mütalaa eylediklerinde üzerine *Yâ ahî ketebtü hayren fi'l-ıttılâ'i ala-hakikati'l-hâl ve esebtü hayren fi'l istifsâri bi'l mâl* yazmışlardır ki hatt-ı destleriyle risale-i mezkurede muharrerdir."[86] Hayatı hakkında kesin bilgi yoktur.

Âlim bir şair olan Yemliha-zâde Abdullah b. Şâkir b. Mustafa Elbistanî'nin kütüphanelerde adına kayıtlı olan eserlerden Hz. Peygamber'e engin muhabbetinin olduğu görülmektedir.[87]

---

[84] Ayrıntılı bilgi için bkz: Haluk İpekten ve Mustafa İsen, *"18. Yüzyıl Dîvân Edebiyatı"*, *Türk Dünyası El Kitabı,* Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, C.3, Ankara,1992, s.190.

[85] Ömer Hakan Özalp, *Tarihe Adanmış Bir Ömür Ord. Prof. Mükremin Halil Yinanç,* Özgü Yay., İstanbul, 2012. s.235.

[86] Ali Rıza Efendizade es-Seyyid Halil Esad, *Hülâsatu'ş-Şuruh*, Mahmud Bey Matbaası, Dersaadet,1305, s.3-4.

[87] Lütfi Alıcı, "Şâkir/Tevfik, Abdullah b. Mustafa Elbistânî", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, *http: // www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayf-detay= 24854,* (erişim tarihi: 17.08.2017)

2.4. Eserleri

Kütüphanelerde, Yemliha-zâde Abdullah b. Şâkir b. Mustafa Elbistânî adına kayıtlı biri Türkçe diğeri Arapça olmak üzere iki yazma eser bulunmaktadır.

2.4.1. Şerh-i Beyt/Risâlet-i Hilyeti'ş-Şerîfe

Arapça olan eser, Hz Peygamber ve dört büyük halifenin hilyelerinden müteşekkildir. 21 varaktan oluşan eserin yazma nüshası Milli Kütüphane Yz. A 139'da bulunmaktadır.[88] Ve araştırdığımız kadarıyla eser üzerinde yapılmış herhangi bir çalışma bulunmamaktadır.

2.4.2. Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye

2.4.2.1. Eserin İsmi

Abdullah b. Mustafâ Elbistâni'nin Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye adlı eseri Tirmizî'nin (ö:279/892) eserinden müntehab olduğu için bu ismin verildiği anlaşılmaktadır. İslâmî Edebiyatta kullanılan bir terim olan Müntehabat: lügatte "intihap edilmiş, seçilmiş" olarak açıklanmaktadır.

Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye (*Hilyetü'ş-Şerîfe ve'n-Na'tu's-Seyyime)* olarak da bilinmektedir. Çalışmamızın sonlarında her iki eserinde aynı olduğu anlaşılmıştır ancak kütüphanede *Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye* ismiyle kayıtlıdır ve birçok kaynakta (*Hilyetü'ş-Şerîfe ve'n-Na'tu's-Seyyime)* ismiyle bilinmektedir.[89]

2.4.2.2. Nüsha Özellikleri

Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye'nin Türkiye'de tespit edebildiğimiz tek nüshası Ankara, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu 3559 arşiv numarasıyla kayıtlıdır. Nüshada müellif hattı olduğunu ifade eden bir işaret bulunmasa da eser şekil ve içerik yönünden incelendiğinde aynı kişi tarafından yazıldığı kanaatine ulaşılmaktadır.

Şirazesi dağınık, yaprakları nemli ve lekelidir. Yazı türü talik kırmasıdır. Kagıt türü kopça filigranlı ve eser ciltsizdir. Çizgiler, duracaklar ve başlıklar kırmızıdır. Müellif gerekli gördüğü bazı yerlerde sayfa kenarlarına ilave ve açıklayıcı notlar

---

[88] Ömer Hakan Özalp, a.g.e., s. 239.

[89] Ayrıntılı bilgi için bkz: Abdullah b. Mustafâ Elbistânî, "*Hilyetü'ş-Şerîfe ve'n-Na'tu's-Seyyime",* Milli Kütüphane. TY Nu: 3559, 1210; Mehtap Erdoğan, "Hâkim Mehmed Efendi'nin Manzum Hilyesi". Cumhuriyet Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi XII/1, 2007, s.317-358; Mehtap Erdoğan, "Müellifi Belli Olmayan Mensur-Manzum Bir Hilye", Cumhuriyet Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi. XII/1, 2008, s.333-347; Ahmet Ertemur, *Abdullah b. Şâkir b. Mustafa Elbistanî Yemlihâ-zâde, Hilyetü'ş-Şerîfe ve'n-Na'tu's-Seyyime Adlı Hilyesi*, Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültes, (Yayınlanmamış Lisans Tezi) Ankara, 1998; Ömer Hakan Özalp, a.g.e., s.235-239; Fatih Özkafa, a.g.m., s.2041-2053.

yazmıştır. Tamamı 24 varaktan oluşan eserin 21b-23b+I yaprak ve 17 satırdan oluşmaktadır. Nüsha dıştan 207x156 içten 155x90mm boyutlarındadır.

Varaklara sonradan numara verilmiştir. Bu numaralarda bir eksiklik veya atlama görülmemekte ve sayfalar arasında herhangi bir uyumsuzluk bulunmamaktadır. Nüshanın şirazesi dağınık olmakla birlikte sayfalar ciltten ayrı değildir. Bu durumda eserin istinsah edilmediği eserin müellif Abdullah b. Şâkir b. Mustafa Elbistanî tarafından kaleme alındığını göstermektedir.

2.4.2.3. Yazılış Tarihi ve Eserin Tamamlandığı Yer

Abdullah b. Şâkir b. Mustafa Elbistanî Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye isimli eserini 1210/ 1795' te tamamladığını söylemiştir.

Şākirā oldī temām iş-bū kelām
Bin iki yūz on da tāriḫī temām
(fi 28 receb 1210)[90]

Ol ki taṣdīḳ itdı ṣıddiḳ oldu ol
Ol ki inkār ītdī zındīḳ oldu ol
(Ḳad Temmetü'l-Miʿrâciyye fi Beldeti külliyen fi Medreseti İbrāhīm Efendī fi Evaḫir Receb 28)[91]

Ḳalem-i naẓmu pâkize-kelām
Verdi peyk-i ilahide bu niẓām
Temmet fi Kasabat-i Kilis Receb(1210)[92]

Abdullah b. Şâkir b. Mustafa Elbistanî'nin Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye isimli toplam 24 varaktan müteşekkil olan eserinin yazımının yukarıda da görüldüğü gibi 1210-1795 tarihinde Kilis İbrahim Efendi Medresesinde tamamlandığı belirtilmiş, ayrıca mısraların altına nerde tamamladığı ve tamamlanma tarihi de not düşülmüştür.

2.4.2.4. Şekil ve Muhteva Özellikleri

Bilindiği gibi toplumların inanç ve kültürlerinde meydana gelen değişiklikler zamanla onların hayatlarının diğer kısımlarını da kuşatır. Türklerin İslâm dinini kabulünden sonra onların hayatlarında da topyekün bir değişiklik müşahede edilmektedir. Söz konusu değişikliğin meydana geldiği alanlardan biri de edebî alandır.

Türkler İslâm dininin kabulünden sonra eserlerine besmele, tevhid, münacat, na't ve sebeb-i te'lif-i kitap kısımlarından oluşan bir girizgâhla başlamayı gelenek haline getirmişlerdir. Buna ilaveten telif edilen esere mesnevî nazım şekliyle yazılmış bir mukaddimeyle başlanması ardından asıl hilye metinlerinin verilmesi ve yine mesnevî nazım şekliyle yazılmış bir hatimeyle bitirilmesi tertip açısından bir gelenek haline gelmiştir. Abdullah b. Şâkir b. Mustafa Elbistanî de eserinde bu geleneği takip

[90] Abdullah b. Mustafâ Elbistânî, Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye, V.24b.

[91] Abdullah b. Mustafâ Elbistânî, a.g.e., V.22b.

[92] Abdullah b. Mustafâ Elbistânî, a.g.e., V.5a.

ederek Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye isimli eserine gelenekte yer eden girizgâhla başlamış ve eseri mesnevî nazım şekliyle kaleme almıştır.

Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye Türkçe manzum-mensur bir hilyedir. Çalışmamıza konu olan eserde Çehar yar-i güzîn (dört halife)'den sonra Hz. Peygamber'in diğer ashâb-ı güzînin hilyeleri isim verilmeden genel özellikleri ile verilmiştir sonra başta Hz. Muhammed olmak üzere Hz. Âdem, Hz. İdris, Hz. Nuh, Hz. İbrahim, Hz. İsmail, Hz. İshak, Hz. Lut, Hz. Yusuf, Hz. Eyyûb, Hz. Musa, Hz. Davut, Hz. Süleyman, Hz. Yahya, Hz. Îsa olmak üzere on beş peygamberin hilyesi verilmiştir. Peygamber hilyelerinden sonra 71 beyitlik na't, 17 beyitlik münacât, mirâc-ı nebi 23 beyitlik manzum kısımdan sonra isra vaktinin tayiniyle ilgili bir mensur kısım kaleme alınmıştır. Sonrasında Kıssa-i İsra başlığıyla 20 beyitlik manzum kısım gelmektedir. Sonra Cebrail (a.s)'in faziletlerine dair 11 beyitlik kısım ve Şakku's-Sadr başlığıyla 4 beyit bulunmaktadır. Devamında Burak'ın vasfına dair 82 beyit sonra Beyt-i Mukaddesle (Mescid-i Aksa)'ya uruc 2 beyitle anlatılmakta ve Vasf-ı Miraç hadisesi 21 beyit ile anlatılmaktadır. Devamında "Der Beyân-ı Reside-i Sipihr" başlığıyla (Göğün katları) ve (7 kat gök) Hz. Peygamber ile Cebrail (a.s.)'in birlikte göğün katlarını görmesi, namazın farz kılınması vb. bilgiler 128 beyitle anlatılmaktadır. Devamında Tirmizî'nin (ö:279/892) şemailinden bir bölüm ve son olarak Abdullah b. Mustafâ Elbistânî'den 12 satırlık Türkçe bir münacat ile eser son bulmaktadır. Eserin muhtevasına genel olarak bakacak olursak, eserde geçen kişilerin başka detaylarına da yer verilmiştir

Eserle ilgili müellifi değerlendirecek olursak, Arapça ve Farsça dillerini çok iyi bilmekte ve bu dillerde nazım ve nesir yazabilmektedir. Yaşadığı dönemin mütebahhir bir ilim adamıdır. Tevfik ve Şâkir mahlasını kullanmıştır. Eserde Arapça ve Farsça kelimelerle birlikte Türkçe kelimelere de yer vermiştir. Eserde geçen tarihlerden müellifin 18.yy.da yaşadığı anlaşılmaktadır.

Fâilâtün fâilâtün fâilün eserin vezni olmakla birlikte aruzu çok iyi kullanamamıştır ve eserde vezin kusurları çok fazla görülmektedir. İmla konusuna da çok fazla dikkat etmediği görülmektedir. Daha önce de ifade edildiği üzere **e**serlerinden yola çıkarak hak ve peygamber aşığı bir şahsiyet olduğu rahatlıkla ifade edilebilir. Bu çerçevede düşünüldüğün de şiiri sanat için değil Allah ve Peygamber sevgisini anlatmada bir araç olarak kullanmıştır. Şekle değil muhtevaya önem vermiştir. Eserde Allah aşkı ve Hz. Peygamber'e olan sevgisini çok güzel bir şekilde anlatmıştır.

2.4.2.5. Metin Tespiti ve Yazıma İlişkin Değerlendirmeler.

*Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye'nin transkripsiyonunda Ankara Milli Kütüphane, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu 3559 arşiv numarasıyla kayıtlı Abdullah b. Mustafâ Elbistânî'ye ait olan manzum ve mensur hilye nüshası esas alınmıştır.

*Hilye Transkribe edilirken metne tamamıyla sadık kalınmıştır. Metin bölüm başlıkları ve Arapça ifadeler de dâhil metnin tümü transkripsiyon alfabesi ile yazılmıştır.

*Metin içerisinde müellif tarafından kırmızı mürekkeple yazılmış başlıklar aynı şekilde başlık olarak yazılmıştır. Ayrıca sayfa kenarına müellif tarafından düşülen notlar dipnotta gösterilmiştir.

*Metni Latin harflerine aktarmada (ā, ṣ, s̱, ż, ẓ, ġ, ḳ, ṭ, ḥ, ḫ, ḫ,)gibi harfler kullanılmıştır.

*Arapça tamlamalarda üstten ayırma (') işareti ve tire(-) kullanılmıştır.

*"İzâfet-i matlûb" sonucu oluşan birleşik isim ve sıfatların arasına tire (-) konulmuştur.

*Arapça ve Farsça ön ekler ayrı yazılarak tire (-) ile gösterilmiştir. Kelime sonlarına gelen edat ve ekler de aynı şekilde yazılmıştır.

*Atıf vâvları mensur kısımlarda (ve) olarak yazılmış ancak manzum kısımlarda duruma göre "u, ü, vü "şeklinde de yazılmıştır.

*Farsça ve Arapça kelimelerdeki uzun sesliler "Â, â, Î, î, Û, û" şeklinde gösterilirken " Ḳ, ġ" harflerinden sonra gelen uzun sesliler "Â, â, Î, î, Û, û" şeklinde belirtilmiştir.

*Çalışmada kullanılan Türkçe, Arapça ve Farsça kelimelerin yazımında Türk Dil Kurumu'nun İmlâ Kılavuzu esas alınmıştır. Özel isimlerde "nispet" i'si (î) kullanılmıştır.

3.TRANSKRİPSİYONLU METİN

Manzūme-i Merğūbe-i ʿAbdullāh eş-Şākir

Zukire fi Mecmaʿ-i Mevlānā Ḥāfiẓiʿd-din el- Bezzāzī ḳad yecrī beyneʹt-terākime "aldım-virdim" ve'l-mefūmu mine'l-lafzi'l-evveli fi ʿurfihim icābeti'l-hātib bi'l va'd biʿakdi'n n-ikāh ve min lafzi's-sānī istimrāru evliyā'il-merʿati ʿalā ẓalike'l-vaʿdif e-hel yenʿakiduʿn-nikāhu beynehumā bi'l-lafzeyni'l mezkūreyn (mezbūreyn). El-cevāb innehū yenʹakiduʹn-nikāhu bi'l-lafẓeyni'l-mezkūreyn. Min cāmiʿiʿl-fetāvā.

Haẕihi Manẓūme-i merġūbe-i mezīd ʿAbdullah eş-Şākir li naʿme-i lāte et-Tevfīḳī el-müdeaʿvvi el-Ḥāc Yemlīḫā Zāde ʿafallāhü ve ʿannī vālideyhi.

Bismillāhirraḥmānirraḥīm

Minnet Allah'a ki ber-vech-i kemāl
Ādem'e ḳıldı ʿaṭā ḥüsn-i cemāl

Şekl ü zībāsını bī-miṯl ü naẓīr
Eyledi levḥ-i vücūda taṣvīr

Ḳalem ü ṣunʿ-ı bedīʿul ʹeṯeri
Çekdi çün naḳş-ı vücūda beşeri

Virdi pîyrāye yed-i ḳudretle
Etdi zībende ānı ḥikmetle

Ḫalḳ idüb aḥsen-i taḳvīm üzere
Yazdı ʿunvānını taʿẓīm üzere

Eyleyüb ʿizzet ü şānın aʿlā
Virdi ḥaḳḳında anuñ kerremnā

Ādem'e virdi ʿaceb ferd ü behāyı
Ḫalḳullâhi ʿalā ṣūretihi

Geldi bu ṣūretle çün Ādem
İtdiler secde melā'ik ol dem

Hem idüb lā'iḳi ʿizzet bi'ẕ-ẕāt
Vechini vechine ḳıldı mirʹ āt

Ḥabbeẕā ḳudret-i Ḥaḳ celle celāl
Ḥabbeẕā ṣunʿ-ı Ḫüdā-yı müteʿāl

Der nʿât-ı Ḥażret-i Rasūl-i Ekrem ve Nebiy-yi Muḥterem ṣallallāhu teʿālā ʿaleyhi ve´s-sellem

Yarāşūr būlsa bū naẓm-ı ġarrā
Nʿât-ı Peyġamber ile ferd ü behā

Ḥilye-pīrā-yı cemāl-i maʿnā
Ṣūret-ārā-yı cemāl-i rāʿnā

Cevher-i āyîne-´i ḥüsn-i ezel
Pertev-i nūr-i Ḥüdāʿazze ve cel

Zīnet -efzā-yı sarāy-ı imkān
Revnak-efrûz revān-ı dil-i cān

Sırr u pīrāye -i vebistān-ı vücūd
Naḳş-ı pīrāye-i eyvān-ı vücūd

Aḥmed-i Mürsel maḥbûb-ı Ḥûdā
Ki odur bī-bedel ü bī-hemtā

Yoġʿidi aña melāhetdeʿadîl
Anā emlaḥ bu söze oldu delil

Kendi ḥüsnünden idūb añā naṣīb
Eyledi Ḥaḳ ānı kendüye habīb

Ṣıfatı oldu ṣafā-yı dil ü cān
Ḥilyesi ḥırz u beġā-yı imān

Levḥ-i evṣāfına tā-rûz-i ḳıyām
Ola pīrāye-i taḥiyyat ü selām

Der muḳaddime-i naẓm-ı Tevfīḳî be Ḥilye-´i Çeḥar Yār-i Güzîn Rıḍvanullāhi Teʿalā ʿAleyhim Ecmaʿin.

Bundan aḳdem ḳalem ü Ḫaḳānî
Sūret ü maʿnāya virmiş cānı

Olmuş ol şaʿir-i Pākize -ʹi edʹâ
Naẓmı ḥilye-ʹi maḥbūb-i Ḥüdâ

Bulmuş ol devlete istiʿdādı
Ḥilye-i naẓmında eylemiş ādı

Eṣeri muʿcize-i medḥ-i Resūl
Eylemiş ānı müsellem maḳbūl

Resm-i enṣāf idenler icrā
Olmasa āña muḳallid evrā

Lîk ben ġıpṭa idüb bu eṣere
Şevġim artırdı getürem naẓara

Şükr ü minnet bañada bu yüzden
Feyż-i cūd eyledi ẕül faẓl-ı minen

Çar-ı yârin ṣıfat u heyeʿtine
Yek beyiñ ṣūretine ḥilyesine

Cemʿa īdub bir yere tertib itdim
Lafẓ u maʿnā ile terkip itdim

Naẓm idüb ānı be ḳadrü'l-imkân
Eyledim ḥilyelerin şerḥ ü beyân

Der Beyān-ı Ḥilye-i Ḥażreti Ebu Bekr ṣıddîḳ Raḍiallāhu Teʿalā ʿAnh

Naḳl ile böyle olundu taḥḳîḳ
Ḥilye-ʹi ḥażreti ṣıddıḳ-i ʿatîḳ

Ḥilyesin vaṣf iden erbâb-ı Süḫan
Başlamış ḳāmet-i mevzūnundan

Yaʿni etmişti ānı ṣun-ʿı Ḫüdā
Ḳāmet-i sitre ḫayrāmen bālā

Serv idi gülşen-i ṣıdḳa ol ḳadar
Ger dinle olsa değil müsteʿār

Mescid-i dīne iden ānı imām
Ḳametin etti sütûn-ı İslām

Ten olmuştu o ḳāmetle laṭîf
Öyle ẓanneyleme kim ola żaîf

O neḥafetle o bālā ḳāmet
Per-i aşḳ mert idi ṣāḥib-i ḳuvvet

Az idi laḥmü laṭīf bedeni
ʿİtidal üzere idi şeḥm ü teni

Vecḥhiñin olmuştu mû-yi şepîdi āḳ
Reşk iderdi āña nûr-i Ḫurşit

Hem daḫi olmuştu leff ü lefîf
Rîşiñiñ cānibi bālā-yı ḫafîf

Hem daḫi böyle olundu taḥḳîḳ
Ki ola ruḫleriniñ cildi raḳîḳ

Dediler vaṣf-ı cebîninde kibār
Maşrıḳ-ı ṣubḥ-i hidâyet-i envār

Ṣunʿu üstād-ı bediʿü'l-ḥikmet
Alnın etmişti muḥaddeb heyʿet

Görseñ o leḥce-´i pür nûr eğer
Ẓannederdin ki ānı cirm-i ḳamer

Nûr ile tutsa nola meydanı
Kûy-ı harîr şeydâydı ol sipâyı

Kāse-i çeşmi ʿamîk olmuştu
Nûr ile bāṣiresi ṭolmuştu

Ṣureti ġaybdan ol çeşm-i güzīn
Merdümīn itmişti düd-i nişīn

Ol iki ʿayn-ı kerâmet baṣarı
Ḥalḳa eylerdi keremle naẓarı

Vaṣf -ı engüştünü yazdıḳda ḳalem
Böyle ḥâl eyledi bu ʿıḳde´-i hem

Ol mefāṣıl ki ḳomuş anda celīl
Eylemiş laḥmını ġāyedde ḳalīl

Hem benānı ḳalem-i ḳudret idi
Ol mefāṣıl ki reh-i ḥikmet idi

Ziyneti lıḥye-yi iderdi her dem
Lıhye-´i pākini ṣana derdi ketm

Ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi ol rişi sepīd
Şafaḳ[93] surḫla olurdı bedīd

Daḫi ol merd-i kerāmet-i peyvend
Eylemezdi kemerin muḥkem u bend

Muy idi żʿayıf-i bedenle o meyān
Āña olurdu kemer bar-i girān

Der Ḥilye-´i ʿÖmer Raḍiallāhu Teʿalā ʿAnhü Allāhümme Erziḳnā Şefeʿate āmin

Vaṣf iden ḥilye-´i pâk-i ʿÖmer'i
Virdi ṣıḥḥat ile o yüzden ḫaberi

Ki olsa ġāyet ile kendim gūn
Ḥabbeẕā ṣun-ʿı Ḫüda´-i biçūn

İḫtilaf eylediler bunda kübbār
Ekṣeri virdi bu ḳavl üzere ḳarār

Hem denilmiş ki vech-i rūşen
Ola revnâḳ şiken levn-ü leben

Reng-i ruḫsârı bahār-ı efrûzi
Diniñ olmuştu gül-i nevrûzi

[93] Abdullah b. Mustafâ Elbistânî'nin Müntehab-ı Şemâilü'n-Nebevîye, Yatsudan muḳaddem garbī cānibinde zuhur iden humret.

Anuñ etmişti Ḫüdavendi Celīl
Sitre-´i ḳaddini mevzûn ṭavīl

ʿĀlem ü dīn-i mübîn idi o ḳad
Ẓıl olsa nola memdūd-ı ebed

İtti ol maṣlahat-ı dīne ḳıyām
Serfirāz oldu livā-´i İslām

Hem bu ḳāmetde cesāmetlü idi
Bāl ü bal ıss-ı ṣalābetlü idi

Bu meḥābetle görene her bār
Andan iblis o dem eylerdi firār

Bu muḥaḳḳaḳ ḫabere etmese gümān
Ki ḳaçar ẓıll-i ʿÖmer'den şeyṭan

Naḳşına diḳḳat edüp böyle dedi
Mûydan püşt ü serisāha idi

İki yanında ḳati āz idi ḳıl
Her biri eylerdi müşki ḫacîl

İki ʿârıżları olmuştu ḫafīf
Böyle mevṣufdur ol ẕātı şerīf

ʿÂrıżı āb ruḫı ʿizzet idi
Levni ṣāfi lebeni cennet idi

Daḫi etmişti dü çeşmin ḳudret
İki yāḳut şedîdü'l-ḥamret

Eylemiş sâḳi-´i ṣahba-yı ḳader
İki çeşmi iki laʿleyn-i saġar

Nola sürḫ olduysa çeşmi müdām
Mest idi câm-ı muḥabbetle temām

Nola sürḫ olsa o çeşm-i gülgūn
Ḫavf-ı Ḥak da´im iderdi pürḫūn

O meḥāsiñ ki āña ziynet idi
Deste-´i yâsemîn-i beḥcet idi

Benzedi āña reyāḥîn-i ciḥān
Denilürse yine reyḥān-ı cinān

Eylemişti iki destin cānān
Ṣun-ʿı ḥikmetle ʿamelde yeksān

Rast girdār idi ol ḥūri eṭvār
Bir idi ġayrı yemin ile yesār

Der Ḥilye-´i Ḥażreti ʿOsmān Raḍiallāhu Teʿalā ʿAnhü Verzuḳnā Şefehaʿtehû

Hilye-´i pāk-i laṭîf-i ʿOsmān
Oldu bu vech ile taḥḳîḳ-i zebān

Vasaṭu'l-ḳāmet idi ol dānā
Ḫayr u maḥż olsa ne ola sertābā

ʿİtidal üzere idi ḳaddi temām
Bir sehī serv idi mevzun -endām

Gülbün-i cennet idi ol ḳāmet
Ravża-´i dine virirdi ziynet

Hem demişler o güz'în-i beşere
Ḥüsni'l-vecḫ raḳîḳu'l-beşere

Gül-i ruḫsâr-ı ten ve ḫurrem idi
ʿAraḳ-ı şerm-i ḥāya şebnem idi

Gerçi kim ol gül-i gülzâr-ı hayā
Ḫande etmezdi edepten ammā

Bir güler yüzlü güzel server idi
Ḥüsni dünyāyı esîr eyler idi

Hem olub liḥyesinin mûyi keṣîr
Āña āşüfte idi müşg-i ʿabîr

Eylese rîşine ḥınāyı ḫiżāb
Çemen-i ḥüsni olurdu şād-āb

Esmerü'l-levn idi ol vecḥ-i ḥasen
Cümle elvandan odur müstaḥsen

Daim olmuştu o vecḥi pür nūr
Bürḳa -ʿı şerm ü ḥayāda mestūr

Edebinden naẓar ettikçe āña
Ḳudsiyān-ı mela´ike eylerdi istiḥyā

Ṭavrı ādābına vermişti ḳarār
Ḥilmine zīver idi ferr-i vaḳār

Gerçi ġāyet çoġidi mû-yi teni
Nūr idi ẓulmet içinde bedeni

Ḳuvveti ṣun-ʿı Ḥüdâvend-i ḳadîm
Her ser-iʿaẓmini etmişti ʿaẓīm

Daḫi olmuştu tıbgıdır mecīd
İki düşânesi[94] mabeyni baid

Bend-i esnânı idi şedd-i ẓeheb
Āña maḥṣūṣ idi bu tavrı ʿaceb

Cümle żaʿaf üzere olan dişlerini
Yaʿni ol kān-ı hükm-i gevherini

Eyleyüb rişte´-i zerle beste
Böyle nuṭḳ eyler idi peyveste

Cümle dendānı[95] idi ḥāṣılı bu
Tar´ar-ı zeyne verilmiş l´ü l´ü

Görünürdü āña etsen naẓarı
Vech-i pākinde nişān-ı cüderi

---

[94] ʿomuz
[95] ḍiş

Cā be cā baġ-ı ruḥında bu eṣer
Ḥüsnüne vermiş idi zible fer

Mû-yi bazûsun[96] ederdi mestūr
Vaṣfı bu resme olunmuş mesṭūr

Tār-ı giysusu irub gûşuna [97]yā
Sünbül olmuştu gül üzere güyā

Hilye-ʹi Pāk Ḥażreti ʿAli Kerremâllāhu Veçhe Raḍiallāhu Teʿalā ʿanhü

Levḥ-i āyine-ʹi vech-i ezeli
Maḥrem-i rāz-ı nebi yaʿni ʿAli

Bu ṣıfatlar ile olmuştu taṣvīr
İdeyin şeklini naḳl u taḥrīr

Anıñ etmişti ḥakīm bīçūn
Levn-i pākizesini esmer gūn

Vech-i pākin görüb erbāb-ı naẓar
Kerramâllāhu teʿâla dediler

Vaḳt olsa görünürdü naẓara
Ḳāmeti ṭulden aḳreb ḳaṣra

Ki ne kütah idi ol ḳad ne dirāz
Muʿtedil ḳāmeti idi ol mümtāz

Lıḥye-yi şermin iden ehli hüner
Dedi vaṣfında ʿarıż guhfer

Gerçi ḥınnā ile ol merd-i güzîn
Niçe dem rīşini etti tezyîn

Terk idub ṣonra bu maʿnayı velî
Çekti tezyîn-i meḥāsinden eli

[96] ṣaçları
[97] ḳulağına

Mûyden yoġ idi başında nişān
Ḫalfi re´ksinde idi şaʿri hemān

Ḥusnü'l-vech idi ol mâh-ı cemāl
Ḫûbluḳ bulmuştu anda kemāl

Nola olsa şikemi pūr ḥikmet
Var idi dai´resinde vüsʿat

Ol mübârek şikemü pūr envār
Simene mâ´il idi bir miḳdār

Çeşm-i şirānesi heybetlü idi
Ḳabese baḳışlu mehâbetlü idi

Ed uʿçul ʿayn idi ol zāt-ı kerîm
Çeşminde olmuştu cürmi ʿaẓîm

Yaʿni kem olmuştu āġı ḳatı
Hem siyāhında da bil bu ṣıfatı

Yaṣṣı yaġranlu idi ol server
Sīnesi olmuştu nehāver

Hem olub sāʿide ba´zısın ḥasen
Farḳ olunmazdı biri birinden

Daḫi keffeyni mülehhemter idi
Hem biri püryemü bir Güher idi

Ūstüḫānı [98]berden şeyh Ḫüdā
Ekber-i aʿẓâm idi ser-tā-bā

Heybetin görse eğer Rüstem ü Sām
Ḫavfdan öldüm olurdu sersām

Şemʿ-i kāfûr idi ol gerdān
Cāmʿ-i dini iderdi Rûşen

Hem olurdu o ser - efrāz-ı cihān
Önüne meyl ider ki yola revān

[98] ḳemik

Her dem eylerdi tevāżuyla ḳıyām
Mütekebbir gibi etmezdi ḫırām[99]

Da´im ol naḫl-ı gülistān-ı ṣıfāt
İltiyam üzere iderdi harekāt

Eyleyüb va´żʿını dervişāne
Meyl düşmüşdü dil-i şāhāne

Hûb ṣuretinde var idi nūr-ı Ḫûdā
Nola meyl etse āna bāy u Gedā

Ḫatime-i Ḥilye´-i Çeḥār Yār-i Güzîn ve Digerān-ı Aṣḥāb-ı Resûlullâh'i

Cümle aṣḥāb-ı Resûlulâh'ın
O şehinşāh-ı felek-i dergâhının

Oldular Çarḫ-ı Ḫûdā'ya encüm
Raḍiyallāhü teʿāla ʿanhüm

İttiler ümmeti Ḥaḳḳa irşād
Buldılar bu şerefe istiʿdāt

Her biri piyşser-i mülk-i dīn
Her biri bir raḳka-i râh-ı yaḳīn

Her biri peyrev-i sulṭân-ı Rasûl
Her biri ümmete hâdi-i sübül

Ol saʿâdetlilerüñ ḥürmetine
Cānına rütbesine ʿizzetine

Eyleyüb lüṭf-i ʿināyet Mevlā
İde Tevfīḳe[100] hidāyet Mevlā

[99] şalınmak

[100] Tevfīḳî maḫlas-ı nāẓım ʿAbdullah şâkir li-naʿme-´i rabbihi-t Tevfīḳi veffeḳanallāhü teʿālâ ve iyyekum el meduvv li-ḥac Yemliḫazāde afallāhu.

Āña şāyeste edip ġufrānı
Cümleten ʿafv oluna ʹişyānı

Ola dünyada aña kār-ı ṣevāb
Medḥ ü peyġamber ü āl ü aṣḥāb

Ḳalem-i nāẓım u pākize-kelām
Virdi peyk-i İlâhide bu niẓām

Temmet fi Kasabâti Kilis
Receb
(1)210

Minnet Allâh'a ki bā ṣeda celāl
Oldu Ādem'i ʿilm-efrāzı cemāl

Eyleyub lüṭf ile îsâr-ı kerem
Cümleden oldu mükerrem Ādem

Rîş edüb nūrunu bā ḥikmeti tām
Buldu ol nūr ile Ādem ikrām

Oldu ol nūr ile Ādem bî reyb
Muḥterem-i bārine ġaybü'l-ġayb

Şeref-i rütbesine oldu güvā
Naṣṣ-ı pāk velekad kerremnā

Enbiyā ile virüb dehre niẓām
Ḳıldılar daʿvet-i Ḥaḳda iḳdām

Eyleyüb her biri beẕl-i maḳdûr
Oldular raʿi-ʹyi dergâha ġafūr

Buldu sulṭāna risâlette kemāl
Ḥabbeẕā daʿveti Ḥaḳ celle celāl

Der Nâʿt-ı Peyġamber-i Pākize Şeym Ṣallallāhu ʿAleyhi ve ʿalā ve ṣaḥbihi ve's-sellem

Faḫr-i ʿālem şeref-i nev-ʿi beşer

Bâiṯ-i[101] hesti-´i eşyâ yekser

Evvelin mevc-i biḥār-ı ḳudret
Āḫirin Güher- kān-ı ḥikmet

Ḫüsrev-efseri levlāk pûser
Server-i her dû ciḥān ser tâ ser

Mütebaḥḥir beʿulûmi ezeli
Mütekellim-i be demi lem yezelî

Tam bā tam ilâhî hem bir
Ḳadri çün ʿarşı muʿallā zīver

Cān u dil vālihu bi samānı
Mihr ü meh can ile ser gerdānı

Şemʿ-i ruḫsārına pervāz-ı melek
Rehgüẕārında bir üftāde felek

İştiyāḳ ile olub üftāde
Nice demdur ki ṭurur üftāde[102]

Serfürû -gerde dıraḫt-i ṭūba
Ḥāk-i pâyine sür ruyini tā

Nice demlerdûr ki bār şekk-i derûn
Cân u dil olmuştu ġarḳ baḫr-i hûn

Ki ẕihî baḫt ki ḫāḳān-´ı Rūm
Oldı ḥilye ile saadet merḳūm

Nedûr ol ṭurre ile ḥüsn-i edā
Ki oḳunduḳça verir cāna ṣafā

Habbeẕā mevhibe´-i rabbānî
Ki olmuş ol hoş nefs-i erzānî

Merḥameti himmeti pāk-ı ḥūri
Ser-be-ser kişver-i Rūm'un faḫri

[101] Varlık sebebi
[102] Āmāde

Çār-yārin o da çün Ḫāḳāni
Buldı vaṣf ile ʿuluvv-i şânı

Göricek reşkle oldum dil-i çāk
Yeridür belki olursanda helāk

Ki geçüb ʿömür sefehatle tamām
Ḳaldım ālûde´-i ʿisyân nā-kām

Vermedim ḥayf bi-feyż-i himmet
Böyle pir ü pāk eṣerle şöhret

Bu teessüfle geẕerken dil- ḫūn
Ḳobdu bir daʿiye-´i şevḳ-nümūn

Eyleyüb kendime tevcîh-i ḫiṭāb
Dedim ey ġuṣṣa eyle cān-ı ḫarāb

Ẕikri bi'l ḫayr ise maḳṣūd ger-eger
Enbiyā ḥilyesine eyle naẓar

Vaṣf idüb eyle çü Dürr-i Yektā
Her birin zīveri silk-i maʿnā [103]hemtā

Ele fil-ḥal alūben nevk-i ḳalem
Gitti ḫātırda olan gird-i elem

Şevḳ ile ḫâme-´i maʿna pervāz
Ḳıldı bu ṭarzla naẓma āġāz

Ḥilye-´i Pāk Ḥażreti Ādem Ṣalavâtu'l-lāhi ve's-selāmi ʿAleyhi verzuḳna Şefeʿate āmin

Ādem'iñ vaṣfın idenler taḥḳiḳ
Ḳıldılar sözde bu resme tedḳīḳ

Evvelā ḳāmetine bālā cemāʿ
Didiler var idi heşt-ād zirāʿ

Olsa ol ḳāmet-i dil-cūya sezā

[103] Hemtā ve sahh

Ser-fü-rū gerde nihāl-i ṭūbā

Levn-i pākinde idüb diḳḳat-i tām
İḥtilāf etti kibār-ı İslām

Dediler baʿżıları çün gül-i ter
Sürḫ-i levn idi leṭāfet-manẓar

Baʿżılar dedi cenābı bi çün
Anı ḫalḳ etmişti kendim gün

Ḥilyesin żabṭ iden erbab-ı raḳam
Dediler var idi giysûları hem

Çeşm-i āhûları şāhāne idi
Her gören şevḳile divāne idi

Yoğ idi dāmen-i ḥüsninde ġubār
Yaʿni bî ḫaṭ idi ol pāk-izʿar

Şuʿle-i ḥüsnle olur şekk-i melek
Ser-ber-efrāḫte ḳaṣr-ı felek

Āteş-endâz-ı dil-i ʿālem idi
Rûşen- baḫş-i derûn-ı ġam idi

Ḥüsnle eyleyen anı mümtāz
Gerden-i pākini etmişti dırāz

Ḥem daḫi vermişti ṣunʿı Ḫûdā
Mūyile sīnesine zib ü ṣafā

Ṣadr-ı pür-mūyine şayeste eğer
Çemen-i bâġ-ı risâlet diseler

Ṭarḥ idüb levḥ-i ḥisāb üzre raḳam
Dediler bin yıl ola ʿömrünü hem

Ḥilye-ʹi Pāk İdris ʿaleyhiʾṣ ṣālʿatü veʾs-selām

Vasf-ı İdrīsʾi de erbāb-ı hüner

Ḳıldı bu resmile îsār-ı güher

Ki olub zîbte gülşen-i rāz
Gülbin-i kāmeti olmuştu dırāz

Eyleyen gûşunu be baḫt-ı saʿîd
Gülşen-i vechde iki dürd-i sefîd

Eylemiş birini be ḥikmet-i rāz
Güşmānı maḥabbetle dirāz

Hem daḫi ṣun-ıʿḪüdā onda celīl
Lihye-ʿi pākini itmişti ṭavīl

Sinesi vasiʿ idi ġâyet ile
Genc-i pür- güher idi ḥikmetle

Saḥnı gerçi bülend idi müdām
Nerm idi lîk beṣād rıfḳı temām

Daḫi tariḫi şenā sān ḳadim
Cümlesi oldu bu ḳavle teslīm

İbtidā ḫaṭa iden vaż-ʿı ḳalem
Ola ol ẕât-ı şerîf-i ekrem

Ḥilye-ʹi Pâk der Ḥażreti Nûḥ ʿaleyhi'ṣ- ṣālāʿtü ves ʹs-selām

Eyleyen ḥilye-ʹi Nuḥ taḳrîr
Ḳıldılar cümle bu ḳavli taḥrîr

Vecḥinin levnini ḫallâḳ-ı mecīd
Sīm-i ḫāliṣ gibi etmişdi sefīd

Eyleyen gülşen-i ḥüsnün tezyīn
Nergis-i çeşmini etmiş ḫû bīn

Eyleyānı ḳadr ile ẕaten mümtāz
Lıhye-ʹi pâkini etmişti dirāz

Daḫi etmişti Ḫûda onda mecīd

Ṣāhib-i maḥkeme-´i şerrʿi cedīd

ʿÖmrünü sept iden erbāb-ı kelām
Dediler ne ṣad u pencāh-ı temām[104]

Baʿżı erbāb-ı tefāsir dedi
ʿÖmrü bin dört yüze irmişti

Bir zebān-ı hamse erbāb-ı milel
ʿÖmrü Nūḥ olsa nola ḍarb-ı meṯel

Ḥilye-´i Pāk Der Ḥażret-i İbrâhim ʿaleyhi efḍalü'l-taḥiyyāti ve't-teslīm

Gel gel ey kilk-i belaġat-ʿümvān
Nükte-pervāz-ı maʿni ve beyān

Vaṣfına başla Ḫalîlullāhın
O şehin-şah-ı felek-i dergāhın

Eyleyüb ḥilye-´i pākin taḳrīr
Eyle bu vechle bir bir taḥrīr

Levn-i vechinden iden beşṭ-i kelām
Dedi ġāyetle sefīd idi temām

Semen-endām idi ol sīmīn[105]ser
Nūra ġarḳ olmuştu ser-tā-ser

Daḫi olmuştu güşāde cephe
Cürmü benzerdi anun ḳurṣ-i mehe

Ṣubḥu ṣādıḳ gibi be ziver nām
Lıhye-´i pâki aġarmıştı temām

Vech-i pür-nūrurnu hem çu ḫurşīd
Şaʿ şaʿa vermişti rîş-i sefīd

Hem güler yüzlü idi ḫoş-manẓar
Daima şüküfte idi çün gül-i ter

[104] Dokuz yüz elli
[105] Ol sīmper

Özine hem daḫi mā´ildi yüzi
Nergis-i bāġı leṭāfetdi gözi

Ḥālet-efzā idi çeşmi o ḳadar
Baḳmağa doymaz idi āna naẓar

Daḫi olmuştu o yektā-yı benām[106]
Ṣāḥib-i şerʿi mübeşşer-i aḥkām

Bir ḥadisinde buyurdu Peyġamber
Maʿna ṣûret-i küllü ḫayru beşer

Cedd-i pākin baña benzerdi hemān[107]
Ḥabbezā ṣunʿ-ı Ḫüdāvend-i ciḥān

Ḥilye-´i Pāk Der Benī İsmāʿil ʿaleyhi'ṣ-ṣālavātu ve's-selām

Eyleyen vasf-ı İsmāʿil'i beyān
Ḳıldı bu vecihle tehẕīb-i beyān

Levn-i ruḫsārını bā zīb-i ṣafā
Sürḫ-gûn etmişti ṣunʿı Ḫüdā

Vech-i nūrāni idi ġayet ile
Pertev-endāz idi ṣad behçetle

Ḥüsn ü zībāsına deymezdi naẓar
Ḥāṣılı raḥmet idi ser tā-ser

Dediler ḳaddine vālā naẓarān
Serv-i bālā-yı çemenzār-ı cinān

Eyleyüb sırru be zemin tā be-ebed
Ḳıldı cümlet zede-´i ṭūbâyı o ḳad

Eyleyen ḳāmetini Sidre nümā
Eylemiş sînesini levḥ-i ṣafā

[106] temām
[107] temām

Vaṣf-ı pākinde olāna nükte-dırāz
Oldu bu ṭarzla maʿna pervāz

Maṭlaʿ-ı mihr-i cihān-tāb-ı ṣafā
Cedd-i be-devleti maḥbûb-ı Ḫûdā

Daḫi olmuşdı be-enevāʿ-ı kerem
Ṣāhibü'ş-şerʿo ẕāt-ı ekrem

Hem bālihām Ḫûdāvend-i ecel
ʿArabî söyleyen oldur evvel

Ḳıldı ol maẓhar-ı esrâr-ı vedūd
Reh-i teslīmde iṡbāt-ı vücūd

ʿÖmr-i pākin ḫüsrev-i sāl-i şümār
Yüz otuz olmasına verdi ḳarār

Der Ḥilye-´i Ḥażreti İsḥaḳ ṣalavātu'l-lāhi ve's-selleme ʿaleyhi

Vaṣf-ı İsḥāḳ'ı da erbāb-ı ḳalem
Ḳıldılar cümle o resm üzere raḳam

Evvelā ruḫlarını be taḥḳīḳ
Dediler cildini ġāyetde raḳīḳ

Cism-i pür-tābını Ḥallāḳ-ı mecīd
Tā beşeri ḥüsnle etmişti sefīd

Teni hemçün leben-i ṣāf nümā
Sîme benzerdi heman sertābā

Hem nigârında sîmâ-yı beşer
Ḥüsn ile ḳılmıştı ḫoş-manẓar

Aḥsenü'l-vech idi be tābiş u ān
Baḳmaġa doymaz idi dide-´i cān

Sâl-i ʿömründe iden bast-ı kelām
Dedi bi-şek ṣad ü heştād temām

Der Ḥilye-´i Ḥażreti Lûṭ ʻaleyhi'ṣ-ṣalātü ves'-selām

Eyleyen ḥilye-´i Luṭ'u taṣḥîḥ
Ḳıldılar cümle bu ḳavli tercîḥ

Ki o peyġamber-i pâkîze tebār
Dediler esmer idi bir miḳdār

Ḫoş-nümā idi daḫi ġāyetle
Vechi tābende idi behcetle

Ḥüsn-i simāsına bā-ẕevk-i derūn
Gören elbette olurdu meftūn

Vaṣf-ı ḫaṭṭında olanlar nāḳil
Dediler lıhyesini müstersil

Daḫi olmuştu o ferḫunde liḳā
Muʻtedil ḳāmet nāzik simā

Der Ḥilye-´i Ḥażreti Yusuf ʻaleyhi'ṣ-ṣalātu ves'-selām

Vaṣf iden Yûsuf bā-zîb-i kemāl
Ḳıldı bu vechile tedḳīḳ-i maḳāl

Levn-i endâmını Ḫallâḳ-ı mecīd
Zîver-i tāmla etmişti sefīd

Ten-i pür-tābı verirdi be ṣafā
Dîdeʻi âyîneʻi câna cilā

Görüb ol çeşm-i be-reşk-i cāngāh
Daġdaġ olmuştu sine-i māh

Pertev-i ḥüsnile meh-peyker idi
Reşk-i ḫurşîd-i żiya-güster idi

Vech-i pür-tābına be-ḥiddet-i ān

Baḳmaġa tāb getürmezdi cihān

Hem daḫi ṣun´-i Ḫüdāvendi ḥakīm
Çeşminin cürmünü etmişti azīm

Eyleyen çeşmini şâhâne-nümā
Nigehin etmiş idi hoş zibā

Dediler var idi ḫâl-i müşgin
Rûy-i pākinde be-ruhsār-ı yemin

Şemʿa pervāne düşüb bî-pervā
Ḳaldı güyā ḳararub ḫal-i nümā

Hem daḫi vermiş idi zîb-i cemāl
Laḥmden ol şeh-i ḥüsne iki ḫāl

Biri olmuşdu be-taḳdîri Mecīd
Cebhe-´i pākinin üstünde bedīd

Birisi çeşminin üstünde temām
Ḥüsnüne vermiş idi zînet-i tām

Eyleyen ʿārıżını hem Pertev
Enfini etmişti çün meh-i nev

Daḫi ʿolmuştu o zībende ḫırām
Vasaṭü´l-ḳâmet ü mevzūn endām

Hem irişmişdi be-sāl-i eyyām
ʿÖmr-i pāki yüz otuz dörde temām

Ḥilye-´i Nūr-i Hidāyet Der Ḥażreti Eyyûb ṣalli ve's-sellim ʿaleyhi ve ʿalā ve ālih

Vaṣf-ı Eyyūb'ı iden zīb-i ḳalem
Ḥilyesin eyledi bu resme raḳam

Luṭf sîmâ ile Ḫallāḳ-ı Celīl
Naḫl-i mevzûnûnu etmişti ṭavīl

Eyleyen ḳaddini çün serv-i çemen

Eylemişdi ānı kevne gerden

Hem ser-i pākini sunʿı be-çūn
Vahyetmişdi büzürg-i mevzūn

Eylemişdi daḫi ẕūl-faḍl-ı minen
Çeşmini reşk-i ġazalān-ı minen

Ol iki çeşm-i leṭāfet-manẓar
Ḫalḳa eylerdi muḥabbetle naẓar

Didiler ʿömrünü erbāb-ı beyān
Ṭoksan üç yıl bī-reyb-i kemān

Ḥilye-ʹi Pāk-i Güzin der Ḥażreti Mûsa ṣalāvātū'l-lāhi ve's-selāmı ʿaleyhi ve ʿalā ālih

Vaṣf-ı Musa'yı iden zīb-i zemān
Ḥilyesin ḳıldı bu resm üzre ʿayān

Ki o peyġamber ṣāhib-i heybet
Naẓar ettikçe verir idi dehşet

Heybet ālurdı nigāh-ı pākı
Çāk çāk eyler idi eflākı

Eylese çerḫa naẓar heybetle
Düşe behrāmı felek dehşetle

Hem lisanında da bi ḳavl-i Kur'ān
Var idi ʿuḳde olub dīr-i beyān

Daḫi etmişti Ḫûdā-yı yektā
Lıḫye-ʹi pâkini pürtāb-nümā

Dest-i ḳudretle Ḫüdāvendi Celīl
Naḫl-i mevzūnunu etmişti ṭavīl

Olmuşdu ol ḳadd ile ol pāk-i sirişt
Serv-i bālāyı çemenzār-ı bihişt

Eyleyen gülbün-i ḳadrin tezyīn

Eylemişti gül-i rūyın pür çīn

Vaṣf-ı pākinde edib basṭ-ı kelām
Ḳāse-´i çeşmi ʿamik idi temām

Ḳıldı bu nükte-´i güya ihām
Eyleyüb ehl-i dile remzini ām

Merdümün etmişdi be-temkīn
Raṣād-ı ḥikmet ile ḳaṣr u nişīn

Hem daḫi ṣunʿı Celil-i Cebbār
Cismin etmişdi neḫāfetle nizār

Esmerü´l-levn idi ol pāk-liḳā
Ki odur iḥsan-ı elvān bā-ṣafā

Daḫi olmuştu o pākize ṣıfāt
Ṣāḥib-i şerʿ-i kitāb-ı Tevrāt

Sāl-i ʿömründe idenler tedḳīḳ
Yüz yigirmi deyü ḳılmış taḥḳīḳ

Der Ḥilye-´i Ḥażreti Dāvud ʿaleyhi efḍali'ṣ-ṣelavāt

Ḥilye-´i ṣāhibi esrâr-ı Zebūr
Oldu bu vechile dilde meẕkūr

Sürḫ-levn idi o pākîze sirişt
N´ola resm-i gülzār-ı bihişt

Hem daḫi ṣun-ʿi Ḫûdāvendi Mecīd
Beden-i pākini etmişti sefīd

Māha benzerdi leṭāfetde teni
Sim-veş ṣāf idi cümle bedeni

Dediler hem dahi erbāb-ı naẓar
Erzaḳu'l -ʿayn idi ol pāk-i güher

Daḥi ġāyetle ḫoş-aġāz idi hem

Āna maḥṣūṣ idi icrā-yı naġam

Daḫi ḥikmetle edüb āna nigāh
Ḳaddin etmişti Ḫüdā hem kütāh

Naḥl-i pür-meyve idi ol ḳāmet
Tāki her bir el ire bī-zaḥmet

Eyleyen ḳaddini kütāh-nümā
Ḳadrini etmişti bülend-i bālā

Hem o peyġamber-i pākîze-cemāl
Oldu ʿâlemde muʿammer ṣadd-ı sāl

Ḥilye-ʹi Pāk Der Ḥażreti Süleyman ʿaleyhi efḍāli'l-taḥiyyā ve ekmelihe

Ḥilye-ʹi pāk-i Süleyman temām
Ḳıldı bu vechle erbāb-ı kelām

Vechi pür nūr idi çün mihr-i felek
Ḥüsnile olmuşdı reşk-i melek

Ḥüsn-i simā ile ol pāk-nüma
Nūra ġark olmuştu ser-tā-bā

Hem o peyġamber-i pākize şeym
Semen-endām idi sertāb-ı ḳadem

Daḫi vermişti letāfette vaḳār
Lıḥye-ʹi pāki be-mûy-i bisyār

Dediler hem daḫi erbāb-ı ḳalem
İttifākile edüb vaż-ʿı kadem[108]

On üçünde o şeh-i pāk-i güher
Oldı sulṭān-ı cihān ser-tā-ser

Müddet-i ʿömrün idenler takrīrr
Ātmış üç yıl deyü ḳılmış taḥrīr

[108] raḳam

Baʿżılar dedi idüb terk-i ciḥān
Ḳıldı elli ikide ʿazm-i cinān

Ḥilye-ʹi Pāk Ḥażreti Yaḥya ʿaleyhi efḍali'ṣ-ṣalavātü ve's-sellem

Ḥilye-ʹi pāk-i laṭîf-i Yaḥyā
Oldu bu vechile hem cilve-nümā

Ki leṭâfette Ḫûdā-yı zül-menen
Vechin etmişti laṭîf ü aḥsen

Ḥüsnile mihr-i cel-i pertev idi
Ṣānki ebrûları mâh-ı nev idi

Hem daḫi ehl-i süḫan böyle dedi
Bi nebi pāk-i biraz yüksek idi

Birbirine ol iki ebrûları
Muttaṣıldı çüd ü yādı hem seri

Rûḥ-baḫş idi ṣâdâ-yı pāki
Şādi eylerdi dil-i ġamnāki

Hem daḫi ṣunʿu Ḫüdâvendi Celîl
Lıhye-ʹi pākin-i etmişti ḳalîl

Hem daḫi oldu be-taḳdir-i mecīd
ʿÖmrü ṭoḳsan beşe erdikde şehīd

Ḥilye-ʹi Pāk Der Ḥazżeti ʿÎsâ ʿaleyhi efḍali't-taḥiyye ve't-teslim

Ḥilye-ʹi pāk-i sāfā-baḫş-Mesiḥ
Bu ṭarîḳ üzere olundu taṣḥîḥ

Ki leṭāfette Ḫüdâvendi Mecīd
Levnin etmişti semen gibi sefīd

Daḫi levninde idenler diḳḳat
Dediler var idi cüzʹi ḥamrat

Ḥüsn-i ḫulḳ üzre idi her kāri
Hem tebessümle idi güftārı

Daḫi bā-keṯret-i mû ṣunʿ-i İlāh
Lıhye-ʹi pākini etmişdi siyāh

Çün sehi serv-i çemenzār-ı bihişt
Muʿtedil-ḳadd idi ol pāk-i sirişt

Etmemişti o şāh-ı pāk-güher
Cāme-ʹi faḫr hergiz dür-ber

Hem iderdi o şeh-i pāk-tebār
Daima pā-yi bürehne reftār

Ḥoş nümā idi be-farṭ-ı ḫûyi
Behçet-efzâ idi bā maḥbûbi

Seyri dîdārına gelmezdi ġınā
Rûḥa hiç ṭoymaḳ olur mu aṣlā

Lâyıḳ-ı vaṣf değildir ne desem
Rûḥ idi hāsılı ṣertāb-ı ġadem

Hem daḫi oldu be envar-ı celīl
Ṣāḥibi şerʿ-i kitâb-ı İncīl

Otuz üç yaşına girdikde tamām
Eyledi çerḫi çehârında maḳām

Minnet Āllah'a ki ber vefḳi merām
Oldu bu naẓm-ı mübarek itmām

Der Nʿât-ı Rasūl-i Ekrem Muḥammedeni'l-Muṣṭafa ṣallalâhu ʿaleyhi ve's-sellem razaḳnâ'l-lāhü şefeʿatehül āmin

Merḥābā ey devr-i eyyâmın şeb-i saʿd-ı aḫteri
Maḳdemin oldu müẕekkiri mevlîd-i Peyġamberi

Ḥabbeẕā şehr-i rebiʿul evvel ḫûrrâm-eṯeri

Oldu feyżinle şuhuru ʿalemiñ ferruḫ-feri

Sensin ol farżı şebkim sende işrāḳ eyledi
Āsmān-ı ḳadr-i şānın afitāb-ı enveri

Leyletü'l-ḳadri saʿadet senge verdi ki ʿalemi
Şeb-çerāġ-ı devlet-i rahmetle zī bü ziveri

Şeb degil nūr-ı siyah be her el āṣārsın
Senden oldu münkeşif sırr-ı kerāmet-güsteri

Şeb degil nur-ı tecellîsin ki ettiği āşikar
Tāb-ı ḫurşîd-i cemāl ẕülcelalin ekberi

Şebdegil gencîne-i lüṭf-i Ḫûdāsın kim cihān
Sende buldu güher-i pāk-i nübüvvet-perveri

Ol mükerrem güher pākîze kim ṣunʿ-ı Ḫûda
Eylemiş ẕatın heyu lā-yi taṣavvurdan beri

Aṣlı ḳudret lūbbi maʿna sırr-ı ḥikmet nūr-ı Ḥaḳ
Ruḥ-ı ʿalem cān-ı Ādem hadi-´i ins ü perî

Aḥmed-i Resûl nebiyyi'r-raḥmet faḫrü'l-enbiyâ´
Māye-´i baḫş serfrâz āb-ı rûy-i serveri

Ol ḫuceste ḫāne-´i zād-ı ḥaḳ ki yümn-i makdemi
Etti beytü'l-kaʿbe-i ʿarşı berînin hem-seri

Muḥterem-i mevlİdi 'âlî ḳadr sāmi rütbe kim
Oldular ḥūr u melek ḫidmetin zār hizmetkârı māderi

Görmemişdür daḫi çeşm-i ümmühāti erbaʿ
Ādemîde böyle mevlüde perferişte manẓari

Hem gülābı lütfu nüzhetle muḫammer ṭineti
Hem fürûg-ı ḥüsn behçetle münevver peykeri

Ṭabʿu ṣāfa ve çeşme-´i tesnîm-i ṣıdkın menba-ʿı
Meşreb-i pākizesi ḫalde ṣıfatın kişveri

Nūr ṣadr ẕāti maʿni ṣuretin āyinesi

Sırr u nuṭku ʿilm-i taḥḳîḳ-i yaḳînin maṣdarı

Ḥüsn-i ḫulḳı rūy-i raḥn ü şefḳatin pirayesi
Lüṭfu ṭaʿb-ı kimyā-yı rıfḳı ḥilmin cevheri

Çekmemiştür böyle bir naḳşı bediʿi bī miṡāl
Olalı ism-i muṣavver-i âdem ki ṣūver-i tanrı

Ol şeref gencine güher kim vücūdı pākidür
Ḥāṣıl-ı sermāye-ʹi ḫurşid ü māh-ı müşteri

Vermese dünyaya zīver pertev-i taḥḳiḳle
ʿAkl-ı ḳāṣır devr-i gerdunı ṣanurdı serseri

Eyledikde ʿizzetle ṣaḥnı vücuda cilvegah
Ṣūret-i eṣnāmdan maḥvoldu naḳşı Āzeri

Āb-ı rū-yi ʿizzetinden şerm idüb nār-ı mecūs
Etdi perde çehre-ʹi pûrtābına ḫākisteri

Ṭarḥ edince ḳaṣr-ı gerdûn pāye-ʹi ḳadrin ḳaża
Ṭak-ı Kisrā'nın o dem zīr u zeber oldu yeri

Şerḥ olunmaz muʿcizātı maḳdem tā ḥaşre dek
Yazsa vaṣfında eğer ḫāmem hezārān defteri

Hem ne ḥaddimdür benim kim vaṣfa cür'et eyleyem
Ol şehin-şāh-ı leʿömrik tāc-ı levlāk efseri

Ḫizmeti medḥ u senasında ḳuṣuru fehm idüb
Lāyıḳ oldur kim idem dergāhına ʿöẕr-āveri

Dest-i endîşem erişse dāmen-i tāʿārifine
Güher-i naẓmım bulurdu rütbe-ʹi vālā-teri

Ḳādir olmazdı bu denlü medḥine Tevfîḳ eğer
Ṭaʿbının feyż-i ilâhî olmasaydı bāveri

Tā şeb mevlüd idi mâh-ı rebîʿul evveli
Pür żiyā ḳandil sīm-endûd çerḫ-i çemberi

Ola mişkāt-ı taḥiyyatında miṣbaḥ-ı ṣalāt

Tā ṣabāḥ-ı ḥaşre dek reşk-i çeraġ ḫāveri

Ol ki ṣad fehm ü ḫirad bu sözünün mülzemidür
Āna efṣāḥ ḫaberi muʿciz-i nuṭk-ı demidür

Ol bir nüktesi bin cān u dili mest eyler
Maġnā-´i rāz-ı ilâhî süḫân-ı mülhemidür

Ḥabbeẕā nādir perdāz ḥaḳâyıḳına ānuñ
Bezm-i taḥḳîḳinin erbāb-ı beyān ebkemidür

Ḥabbeẕa menbaʿı ḥikmet ki zülāl-ı süḫana
Kaʿbe-´i maġrifetin āb-ı rûḫ-ı zemzemidür

Lam-ı leb lüṭfuna odur çeşme-´i rāz-ı taḥḳîḳ
Teşne-´i āb-ı ḥayatı dil-i ḫıżrın femidür

Dil-i pākine odur cām-ı raḥiḳ-i tevḥid
Nūş iden cürʿasını ʿalem-i feyżin cemidür

Sırr-ı maʿnine dil-i ʿaḳla verir baḫşile tāb
Şahid-i nüktesinin ṭurre-´i ḫamdur[109]

Nükte-´i cān ki ṣalar ḥayrete ruḥul ḳudsü
Mebḥaṣ ı ḥikmetinin mes´ele-i mübhemidür

Bâḳıʿa-´i ʿalleme olsa nevk-i medresesi
Dil-i dānāsı ḥarim-i ḥükmiñ muhkemidür[110]

Yaraşur āna Süleyman-ı haḳiḳattır ismi
Ḫalka-´i çarḫ u benan diliniñ ḫātemidur

Noḳṭa-´i vaḥdete merkez dil-i feyyāżıdır
Bu gül-i gülşen-i taḥḳiḳdür ol şebin midür

Ḳaṣr u bālā-yı ḥaḳiḳatine ʿuḳul-i ʿaşre
ʿĠurfe-´i esfel-i kimyasının süllemidür

Ḥurde ol ḳaṣra ʿuruc eylemeye ḳādir ise
Ānda ol seyr eylesün ẕāt-ı kemîn hemdemidür

---

[109] hamıdur
[110] mahremidür

Nā´il olsa bu ḳadar rütbe-´i ʿulyāya nola
Ki o maḥbūb-i ilâhî rasûlun ekremidür

Padişāh-ı dü-cihān Aḥmed ü mürselīne ānūñ
Midḥāt-ı ẕātı ānun maṣlaḥat elzemidür

Eyleyen mertebesin ʿarş-ı berînin ʿālî
Eṣeri ḫürrem ʿizz u şeref maḳdemidür

Feleğiñ leyle-´i ḳadri şeb-i miʿrâcıdur
ʿĀlemiñ ʿıydû hümāyûn dem-i ḥaremidür

Eyledi mühr-i nübüvvetle cihānı tesḫir
Enbiyâ zümresinin ānın içün ḫātemidür

Enbiyâ cümle ṭufeylidür ānun maʿni de
Ṣonra geldiyse nola cümlenin ol aḳdemidür

Maʿna-´i nüsḫa-´i ẕātı ki odur sırr-ı ḫafī
Nükte-´i ḥikmet rûḥ-i felek-i mudġamidur

Dil ol kişveri pür süsʿat-i ḳudretdir kim
ʿĀlem-i ġayb u hüviyyet hep ānun münżamidür

Şerʿ-i müstaḥkem kim denmiş āna ḥabl-i metīn
ʿAḳlı mecnun revîşin silsile-´i muḥkemidur

Ḥaşredek dīninin erkānı nola ḳaim ola
Ki ānun nuṣret-i ḥaḳ pāye-´i müstaḥkemidür

Ḫıżır oḳur ʿilm-i ledünnī dil dāne senden
Ol muḥaḳḳaḳ Rusûluñ ekmelidür ʿalemidür

Nola cāri iṣe melek ü melekūte ḥükmi
Dū-cihānın o şâh-ı ʿadlidür aḥkamidür

ʿArşı ferş olsa ne ola bārgeh-i ʿadlinden
Mesned-i ʿizzetinin ol padişeh-iʿaẓamidür

Eşref-i ḫalḳ-i cihān olsa vücûdu neʿaceb
ʿAlemiñ zübde-´i mecmuʿu benî ādemidür

Yoḳ naẓiri ānun efrādı beşerde ancaḳ
ʿAḳlı kül cevherinin seng-i pertev´i midür

Vaṣfı memdûḥ-ı ilâhî niçe mümkün cevri
Naḳl-ı feyż-i şeref-i medḥin iderseñ demidür

Müsteʿid oldu ānunla nefeḥāt-ı rûḥa
Bikr-i fikrimle ḥarîm-i dilimiñ mürtemidür

Eṣeri muʿcizi feyiżle o bikrine ḥālā
Süḥânım nādir-i ferzende mesîhâ demidür

Şevḳ-i medḥ ile dilim āyine dûrur kim ānda
Görünen mʿana-´i ʿaşḳın ṣuver-i ʿālemidür

İtse tʿarifine ḫafıyyen gerṭabım āġaz
Çarḫı raḳṣa getüren naġme-´i zīr ü bāmıdür

Odur ol naġme-´i dilkeş ki melekler ānûn
Kimi mesti kimi ḥayrānı kimi sersemīdür

Ol şehin faḳr ile faḥr etduğuni gūş ideli
Reddim ehl-i keremin niġmet ü pīş kemidür

Ṭaʿn ider mālik-i dünyaya ġınā-yı ḳalbim
Gerçi bu tekyegehiñ müflisi bī-dirhemidür

Daġ urur sine-´i ẕunnûna niẓām-ı ʿâlem
Ki derunum ġüheri ʿaşḳ u muḥabbet bamıdür

Rāżıyam fāḳihten āmma beni ārzudan iden
Sühule eylediğim cürm ü ḫaṭā ġamıdur

Yine memdûḥumu fikir eyleyecek şād olursa
Ki dil-i pürkeremi ʿaṭıfetiñ maḳsemidür

Derdi ʿiṣyānıma derman ol eyler zīrā
Ñazâr-ı merḥameti zaḥm-ı diliñ merhemidür

Raḥm ider ḥāline mecruḥların vel ḥāṣıl
Ol ṭabîb-i dil ʿaleme Rasuluñ erḥamidür

Der Münācātı Nāẓım ʿAbdullah Tevfīḳî Raḥima'l-lāhu teʿālā ʿaleyhi

Yā İlāhî be Rasūl-i ṣaḳaleyn
Mühr-i tābende´-i burc-i ḥarameyn

Bikr-i müsekkera-´i şāh-ı isrā
Be cihān-tabe-´i cān-ı isra

Nūr-ı peyġamber-i ẕī şānın içün
Ol resânende-´i fermānın içün

Ḥürmeti ḥaḳḳı cem-ʿi resulüñ
Daḫi ol rāhi nümā-yı sübülüñ

Beni sermest-i meyi taḥḳîḳ et
Sālik-i şāhire-´i ṣâdıḳ et

Ḳıl her işimde refīḳim Tevfīḳ
Beni ṣıddîklara eyle refīk

Ḥürmetine o şeh-i muḥteremiñ
Beni ḳıl lāyıḳ-ı lüṭf u keremiñ

Ḳıl kerem ey şeh-i aʿlişānım
Ne ḳadar mücrim isem sulṭānım

Ḫātem-i cemʿi rûsül ḥürmetine
Bāʿiṣi ḫılḳati gül ḥürmetine

Kerem et bendene iḥsān eyle
Naẓarı cūduna ṣāyān eyle

Yüzünün ḥürmetine ol şâhıñ
Yüzü ṣûyuna o vālā câḥıñ

Ḳoma maḥzun-i derûn ḫaste beni
Renc-i vālām ile şikeste beni

Maḥfil-i vuṣlata reḥyāb eyle
Pīr u melek aṣḥāb ile

Ey kerem-pīşe cemīli settār
Ne ḳadar mücrîm ise şâkir-i zār

ʿAf idüb cürmüni maġfur eyle
İki ʿâlemde de mesrūr eyle

Ne ḳadar ġarḳa-ʹi ʿiṣyān ise de
Ne ʿitāb etmeğe şāyān ise de

Ol dil ü āzādeyi āşüfte ḳoma
Gel āmāline şüküfte ḳoma

Yeṣīra ilā en ismi'n-nāẓım maṣder bit ʿabd ü tefaʹül bi'l-beḳaʹi bālā i'l-levhiyye

Ḳad temme heẕihi'l-ḥilyeti'ş-şerifeti ve'n-nâʿtü'l-besîmete ʿıydü'l-ʿabdü'l-żaʿif ʿAbdullah Şākir et-Tevfīḳ-î Elbistânī müdaʿavvi ḥāc Yemliḫā zāde ġaferallahu leh ve setrü ʿuyūbu bi faḍlihi ve bi hürme seyyide'l-mürselin

Sene fi 1210 receb 24

Der Beyān-ı Miʿrācüʹn-Nebiyyi ṣalla'l-lāhü ʿaleyhi veʹṣ-ṣellem ve ʿalā ālih

Ṣad ḥamd o ḳadem-i kār-sāze
Ol sānʿi āsmān-ı ṭarrāze

Ṣad u şükr-i sitāyiş ol Ḫüda'ya
Kim Ādem'i ḳıldı ʿarş pāye

Etti yed-i ṣunʿu saz kāri
Ber pā bu revāḳ-ı zer nigāri

İnsanı ḳulûbu melekten ekrem
Mescûd-i melāʹik oldu Ādem

Oldu keremiyle nev-ʿi insān
Merġūb-i ziyn cinsi ḥayvān

Ḳıldı āna virūb ʿaḳl u idrāk
Ber dâşte-´i ferāz-ı eflāk

Ol ḫâtem-i risaletiñ ḫuṣuṣā
Menzilgehin etti ʿarşı ʿalā

Ol server-i ḫayli enbiyāyı
Ol mefḫar-i cem-ʿi eṣfiyāyı

Hem eşref-i mübdeaʿt ḳıldı
Hem ekremi kā´ināt ḳıldı

Ḫurşid-i cihān-furûz-ı sermet
Ser defteri enbiyā-yı merd

Olsun ol şeh-i kerem şeʿara
Hem ṣaḥbına āl pür ü fāra

Bî ḥad ṣalavâtı ṣad taḥiyyāt
Mā esraʿtüs ṣabā ü hebbet

Yâ Rab kereminle destiğir ol
Ben zāde muʿîn olub ẓahir ol

Dünyada ve âḫirette yā Rab
Ḳıl ben ḳuluna rıżânı maṭlub

Ben bîkesi ey kerim-i muṭlaḳ
Her halde ḫayra ḳıl muvaffaḳ

Ben şifte ḥāle ra´fet eyle
ʿAfv it günāhım ʿināyet eyle

Nʿâtla o faḫri enbiyānıñ
Ol serveri cem-ʿi aṣfiyānıñ

Vir ṭabʿıma feyż ü nuṭḳ-ı cāvid
Da´im ṭarafından eyle t´eyid

Yā Rab ḳalemim güher-feşan ḳıl
Nʿâtı nebevîde ter-zebān ḳıl

Ḳıl ṭabʿımı ey kerim ü dānā
ʿİcaz-ı ṭıraz vaṣf-ı esrā

Bu naẓmı ḳıl ey kerîm-i Ẕīşān
Vârid-i devā-yı ʿaff u ġufrān

Luṭf ile ḳuṣûrum eyle maġfūr
Ḳıl saʿyimi ḥażretinde meşkūr

Ḥassāne ḳılub bu rāzı peyrev
Vir nuṭḳuma söz naẓm-ı Ḫüsrev

Der Taʿyini Vaḳt-i İsrā

Maʿlūm ola ki ol maḥremi celveteşe ey ṣümme denā ve dāniş-āmūz rumūz-i evḥa mā evhā ʿaleyhi şerāyifü'ṣ-ṣelavāt ve't-teḥāyā ḥażretlerinin ṭarafı bā her eş-şeref-i ilāhiyyeden elbāsı ḫilʿat-ı saʿâdet dırāzı isrā ile teşrif u tebcil buyurulduḳları vaḳtiñ taʿyininde rivayet-i ʿadīde vārid olub baʿżı fuḥūl ruvatiñ biʿset-i benūyeden sene´i ʿāşirede vuḳuʿu rüvātın tevṣiḳ ve terciḥlerinden nâşî manẓūr-ı miʿraciyede ol ḳavli iḫtiyār olunmuşdur ve şuhur-ı ʿarabiyeden ḳanḳı şehr-i celīlil kaderde vuḳʿu bulduğunda daḫi rivayātı ʿadide vārid olub baʿżı rivāt-ı eḫbar ve ehl-i sīyer şehri rab´iyyʿül evvelin yigirmi ṭokuzunda ve baʿżı āḫar on yedisinde ve İmām-ı Nebevī raḥime yigirmi yedisinde vuḳʿu-ı rivāyetin iḫtiyār itmiştir ve bʿażı revād şehr-i rabiʿul āḫarın yigirmi yedisinde ve bir ṭā´ife daḫi ramażān-ı şerifin on yedinci gecesinde vuḳuʿuna ẕāhiblerdür ve baʿżı āḥar receb-i şerifin yigirmi yedinci gecesinde vuḳʿu rivāyetin de tefsiḳ ve taḫḳiḳ etmişlerdür ve her ḥaberde ki āḳval u rivāta muteḫālif olub baʿżı aḳvalin rücḥānına delil-i muʿayyene iḳametine imkān olmaya muḳārenet-i ʿamel bāʿiṣ-i terciḥ olmaḳ ḳāʿide-´i mukarrara olmaġla ile'l-ān cemiʿi Müslümanıñ ʿamelleri ḳavl-i Ḥaḳḳa muṭābıḳ olduġundan manẓume-´i miʿraciyede ol ḳavl iḫtiyār olunmuşdur.

Evvel Naẓm-ı Der Ḳıṣṣa-ʿi İsrā´

Ey ṭalebkār-ı sīret-i nebevî
Ārzu-mend-i nʿât-ı musṭafavî

Gūş ḳıl naġme-´i ney ḳalemi
Dinle nʿât-ı Rasûl-i muḥteremi

Oldu iy ṭuṭi-´i gülüñ naġme sezā
Menḳıbeṯḥān-ı leyletü'l-´isrā

Başladı kilk vaṣfa ḫoş taʿbir
Sāʿid- hemtā ḳulûbu teşmir

Mürġ şebḫvān ṭâb-ʿı naġme-ṭirāz
Ḳıldı miʿrāc -ı vaṣfına āġāz

Ol sene geçti çünki biʿsetden
Üç yıl evvel vuḳûʿ-ı hicretden

Recebin oldu āḫirine yaḳın
Şeb-i iṯneyn sābe´-i ve ʿışrīn

Ol şebānına ki dest ü ṣunʿ-ı ilah
Oldu āteş-furuzu müteʿal ü māḥ

Ol şebānına ki oldu leşker-i şām
Rāyeti efrār tîre fām-ı ẓalām

Mücmeri mihri eyledi devrān
Zīr u emān bā ḫatırda nihān

Ṭutdu dünyāyı dürr ü şebgūnı
Zīr u bālāyı kūh u hāmûni[111]

Dü ḥarse oldu şemʿi ḫurşîdiñ
Ve sem´-i ebruvānı Nahidiñ

Olmuştu ẓalām edince hucūm
Āsmân tāb-ı neyyirât-ı nücūm

Ol şebānına ki oldu dest-i ḳaża
Müşgsa-yı basîṭe-´i ġabra

Niçe şeb-i baḥr-i pür-talāṭım nūr
Tire ki şev-i ẓulmet-i deycūr

Niçe şeb ḥal ʿārız-ı eyyām
Reşk-fermā-yı zülf-i ġālibe fām

Niçe şeb-i küḥli ʿayn ḥûril ʿîn

[111] Yazı ma´nāsına

Tūtiyā sây-i çeşm-i ehl-i yaḳîn

Niçe şeb reşk-i mihr-i envār idi
Ġıbṭa fermā-yı ṣubḥ-i maḥşer idi

Olub efruḫte´-i çeraġānı
Rûşen olmuştu çerḫın eyvānı

Ol şeb etmişdi ol meh-i baṭḥā
Ümmehānı serâyını me´vā

Resīden Ḥażreti Cebrā´il ʿaleyhi efḍalü´ṣ-ṣalavātü ve´s-sellem

Nâgihān erdi peyk-i Rabb-i celîl
Ḥāmil-i vaḥyi yaʿniye Cebra´il

Geldi be tebşîr-i ḳurbı ḥażret içün
Maḥfel-i bezm-i ḳudse daʿvet içün

Dedi ey mihr-i maṭlʿ-ı melekût
Şem´-i mişkātı ġurfe´-i lâhût

Ḥaḳ teʿalā ḳılub selām sana
Daḫi ṣıdkına iḫdām sana [112]

Böyle oldu resîde emr-i ilâh
Ki benimle bu dem olub hem râh

Eşhebi ʿazm-i zîrrān idesin
ʿAzmi gülün şet lā mekena idesin

Cümle ruḥānîyân-ı çerḥ bu şeb
Arzumend-i maḳdemindür heb

Ḳıldı cümle kirve kerrûbiyân
Maḳdemin şevḳ ile şehrâyin

Ḫak-i pâ ile ey sirāc-ı münîr
Dîde-´i nîrānı ile ferîr

[112] Sana, seni

Buyur ey naḫl-ı gülşeni levlāk
Teşnedür ḫāk-i pāyinle eflāk

Desti derdest olub o ṣad kirām
Ḳıldılar merve cānibine merām

Der Beyān-ı Vuḳû-ʿı Şaḳḳ-ı Ṣadr-ı Şerîf ve Sîne-ʹi Pāk

Bunda tekrārı şaḳḳ-ı ṣadr oldu
Mâh-ı ḳadr-i celîli bedr oldu

Āb-ı kevṯerle çūn vuḍû ḳıldı
Ten-i pākini şest ü şu ḳıldı

Tāc-ı tebcīl vuḍuʿ edüb serine
Girüb ḥalle cism-i enverine

Çıḳdılar ol zamanına hemreh olub
Ḫastikār-ı ṭavāf-ı diğer olub

Der Vaṣf-ı Buraḳ

Gördü bir ḫoş burak şūḫ reftār
Ki ḳomaz ḥüsn-i şekli dilde ḳarār

Ne burāḳ ol semende ḥûr sirişt
Gıbṭa-ferma-yı āhuvân-ı behişt

Gövsem kıl kūşe üṯtürü dem
Vech-i mānende çeḥre-ʹi mürdem

Bir necīb sütûde güher idi
Cismi esterden ānun esġar idi

Vaṣf iden gerden buraḳ idi
Gerdene nāḳiyye müşābih idi

Arkası lü´lü´-i muṣaffādan
Sîne yâḳut-ı sāf ḥamradan

İki rānında vār iki şehber

Ṭutar ācısı cihān-ı ser-tā-ser

Dest ü pā olub zümürrüd gūn
Cünbüşi olmuşdu berḳ nümūn

Ol ḳadar çāpuk u sebük revā idi
Rākibi ṣanki mihr o pertev idi

Ḳande nūr-i nigāh dense ʿilm
O maḥalle iderdi vaʿz-ı ḳadem

Ṭutdı evvel rikābı Cebrâ´il
Ḳıldı dergefi zimāmı Mikâ´il

Ol şeh oldu o demde kim ṭālib
ÈAzm-i râh eyleye olub rākib

Çün murâd eyledi saʿadetlü
Ki suvār ola āna devlet ile

Oldu ol bād-ı pa-yı berk-nümûn
Tünd-i serkeş miṡāl esb-i hârûn

Āndan ol vaʿżı gördü çün Cebrâ´il
Dedi āna be ḥaḳk-ı rabbi celīl

Rākib olmadı hiç peyġamber
Muṣṭafa'dan sana mükerrem ter

Rākib olmadı sana hiç nebî
Bu resûl-i ḥüccette´-i ẕāt gibi

Görmedi çeşm-i ʿâlem Ādem
İş bu ẕāt-ı sütûde vitr ü ekrem

Server-i cümle enbiyādır bu
Enbiyâ ḫatm-i Muṣṭafā'dır bu

Oldu çün gūş o güftārı
Her ben mûy-i çeşme´i cāri

Şerm idüb ḳıldıġı cesāretden

Oldu ḫû peykerde farṭ ḫacletden

Dedi ol şâhı merḥametkāre
Çāre pervâz her zülfikāre

Ey şeref-baḫşı devlet-i ādem
Bāʿis-i āferineş ālem

Ey şifā-baḫş-i derd-i her bimār
Ḫak-i pâyinde bir muradım vār

Ol zaman kim olub dem-i maḥşer
Ola mebʿuṯ cümle cinn ü beşer

Sen o muvakkifte ey şef-i ümem
Baʿs olunduḳta cümleden aḳdem

Ola rabb-i mecîdinde nüvāz
Nice zībâ buraḳı tehniye-sāz

Sana ey ber-güzide-ʹi Ḫallâḳ
Ola ḥâżır çiḥli her bir buraḳ

Ṭurub āmāde pîşgâḥında
Olalar ṣaf keşîde rāhında

Bu żaʿifi olub ferā müşkār
Olasın anların birine süvār

Ġayırlar ḥizmetine şād olalar
Neyl-i ḳurbunla ber murād olalar

Āyr-ı lüṭfunla kām kār idesin
Beni maḫzun dil-i efkār idesin

Niʿmet-i ḳurba ġayr olub şāyān
Ben ḳalem-i dil şikesteʹi ve nālān

Ġayr olub iltifāta şāyeste
Bu zaʿifine ḳāla ciger ḫaste

İltifāt etmeyūb bu ben-i ruzāh

Ḳālem-i āşufte-´i ḥālim vā vāh

Ol şereften beni ḳılub maḥrum
Ḳoyasen ḫaste ḫatır-ı māġmūm

Ḥāṣılı itse sutûde şeym
Ol firāġa taḥammül eyleyemem

Çün niyāz benī gūş kıldı rasul
Vaʿde ḳıldı recās ettī ḳabūl

Ānī aṣġā ḳılūb o kan-ı ʿaṭā
Dedī lüṭfu mülāyemetle anā

Sensin olʿarṣagâhda ancaḳ
Zeyrātında cilve-sāz olacaḳ

ʿAhdim olsūn olunca züvz şûmār
Olam ol demde daḫī sāna süvār

Ḳıldı ol dil-i şikeste-´i ḫoşnûd
Vaʿdīn ebhāz eyleyūb mev´ûd

Pes rikābın ṭutub oldum Cibrīl
Ḳıldī derkef-i zimam-ı Mikā´il

Oldular eyleyüb resul süvār
Sāha peymâ miṯāli bād-i bahār

Oldular ʿāzim reh-i maḳṣūd
Yaʿnī cūyā-yı ḳurb-i rabb-i Vedūd

Ẓātı pür feyż-ī ẓulmet-i deycūr
Taʿbisi merdümünde hem-çūn nūr

Oldu eṯnā-ī ḳaṭʿı rehde ʿıyān
Bir feżā-i laṭīf naḫlistān

Dedi kim dār-ı hicretündür bū
Cümle-´i ḳān-ı iḳāmetindur bū

İki rekaʿt namāz ḳıl būnda

Daḫī Haḳḳa niyāz ḳıl bunda

Sevḳ-i Cibrîl ile ḥabîb-i Ḫudā

İki rekaʿt nāmaz ḳıldı edā

Daḫī medīnede ṭūr-i sînāda
Mevlîd-i ḥażreti mesiḥāda

Niçe sûz ü güzārdan ṣonra
İki rekaʿt namāzdan ṣonra

Rākib olub yine burāḳa o şâh
Oldu çūyāyī bezm-i ḳurb-i ilâh

Hem yemini şerif medārından
Ebrū hem cānibi yesārından

Ol ṣafā-rāy naḫnu kerremnā
Geçdi aṣġā buyurmayub ḳaṭʿā

Dedi Cibrile kim nidā edenin
Ol sanā ʿarż-ı müddeʿā idenin

Birisi daḫī yehūdādūr
Kār-ı dāim firīb-i āġvādūr

Ger cevab alsa ger merdūd
Ümmetiñ ekseri olaydı yehūd

Birisi dāʿ-ī naṣārādūr
Kār ū girdar şūy-ī ġavġādūr

Ger ḳılıbdun cevābā arz anī
Ümmetin olaydı naṣrānī

Ol ki zen ṣuretinde peydādur
Zen merdüm-firīb dünyādūr

Vermiş olsañ o fitnecuya ḥaḳ cevāb
Ümmetiñ olur idī ḥāli ḫarāb

Añā ḳılsaydıñ iltifāt bū şeb
Ehli dünyā olaydī cümlesi ḥeb

Oldular ḳaʿt īdub niçe ṣahrā
Nāzil-i ṣaḥn-ı mescîd-i aḳṣā

Ṭarfetü'l-ʿayn içinde ḳıldı resūl
Beyt-i makdîṣ ḥażîresinde nūzûl

Ḳıldı bīḥad melāik derḥâl
Ol ḥabībi güzīn istiḳbâl

Eyleyūb ol şâh-ı güzinī imām
İḳtidā etti enbiyā-i iẓām

Ḳıldī mū´min olūb cem-i rusül
İkī rekʿat o rehnümā-ī sübül

Pes o sulṭān-ı taḫt-ı levlāk
Ol rasūl-i sütude idrāk

Ṣūndulār ikī kāse´-i rūşen
Birisī ḫamrā idī birisi leben

Kāse´-i şîre eyleyūb iḳbāl
Anī nūş etdī ol hümāyûn fāl

Kāse-i beşere eyleyūb iḳbāl
Anī nūş etdī ol hümāyūnü ḳāl

Dedī cebrā´il o demde ol şāha
Ol ser-efrāz-ı lī meʿallâha[113]

Ey şerefbaḫş rev zamān-ı ḫalīl
Ḫalefül ṣıdḳ nesli İsmaʿīl

Ey behīni mihr maṭlaʿ-i taḥḳīḳ
Senī ḥaḳ ḳıldī maẓharı Tevfīḳ

Ḥaḳ seniñ ey resūlu bā temkīn

[113] Ḳāle'n-Nebiyyu sallalāhu te'ālā aʿaleyhi ve's-sellem lī ma'allāhi vaktun lā yesa'unnī melek mukarreb velā nebi mursel el hadīs

Ḳıldī her kārını sidāda ḳarīn

Sālik-i rāh-ı rāst-kārīsın
Mażhār-nām feyż-ī bārīsın

Fā´iz-i luṭf-ı ḥazreti ḥaḳsın
Ḥayra her ḥalde muvaffaksın

Ey olān rehnümā-ī semt-i sidād
Sālik-i mülk-i yaḳīn-i reşād

Bu sâniʿan ki maḥż-ı ḥikmetdūr
Sūreti iḫtiyār-ı fiṭratdūr

Oldī Tevfīḳî ḥaḳ ṭalebkārıñ
Sūreti fiṭrat oldu muḥtārıñ

Olalar ümmetiñ sidād ūzre
Emri bāriye inḳiyād ūzre

ʿUrūc-ı ez-Beyt-i Muḳaddes Besū-ī Eflāk

Çūn āndan ṣonra Cibril ile o Şāh
Hemandem ḳıldī azm-i ṣaḫratullāh

Nümāyān oldī bir mirācı vā´lā
Mecerre gibi olmuş āsmān sā

Der Vaṣf-ı Mʿirāc

Bir aʿlā süllem üstünde o üslûb
Kī olmuş ṣahratüllah üzre manṣûb

Ne süllem bir sehī-serv-ser-efrāz
Serinde nesr-i ṭā´yîr-i āşiyān sāz[114]

Zemini saḳf-ı eflāke keşide
Firāzı ḳılle´-i çerḫa reṣide

[114] kerkez

Olūb pencāh o mir'ācın meḳāmī
Sütūn olmuş ṭūtar būnüh ḫayālī

Maġāmī her biri pencāh-ı sāle
Kī ṣıġmaz vaṣf-ı taʿbiri meḳāle

Anūñ bir pāyesi sîm ve bīri zer
Dürr-i yāḳut ile pür-zīb ü zīver

O mirāç dedi vaṣf īdūb ol şâh
O sulṭān-ı serîr-i lī meʿallâh

Ḳatı ḫūb idī o mirāc-ı pür-nūr
Miṣâl-i naḫlı ṭūba behçet-nūr

Serī eflāke pāyī ḫakī vāṣıl
Melā´ik andan olūr arża nāzil

Feżā-ī ḳudse olduḳda şitābān
Īder a´ndan uʿruc ervāḥ-ı insān

Dem-i[115] teslîm olūr nezẓāre pervāz
A´nıñ çūn çeşmi mevtānıñ ḳālūr bāz

Olūr a´ñā o demde dil nihāde
A´nıñ çün dîdesi ḳālūr kuşāde

Alūb āʿric o mi'rāc-ı güzine
Ṣuʿud ettī semāvāt yerine

Meğer kim ṣānʿi u dānā-i perkār
Yāratmış ber hevā bir bahr-i zehḫār

Niçe baḥr ol yemü nā-ḳaʿr peydā
Ki olmuş çü eflāk aña me´va

O baḥri ṣānʿi-i bī miṣl ū hemtā
Küfūf ismiyle ḳılmış müsemmā

Olūb şaḳ ol yem-i nadide saḥil
Mürūr etdī o şah-ı ṣidre menzil

[115] nefesī

Kelim-āsā dū nîm olūb o deryā
Güzer ḳıldī o māh-ı sidre peymā

Miṣāl-i nūr o şah-ı arş-ı pāye
Yetişti ol nefes evvel semāya

O dem ḳıldı o māh burcu temkīn
Kamer-veş menzilin çarḫ-ı nuḫustīn

Kudūmünden şeref būldu melekler
Feraḥ-yāb oldu ser cümle felekler

Der Beyān-ı Reside-i Sipihr

Erdī o şeh ʿizzet ü tebcīl īle
Çarḫ-ı nuḫustīne çū Cibrīl īle

Levni anūñ āb gibī ṣāfdūr
Zorḳunī [116]ʿaks cebel-i ḳāfdūr

Gördī o peyġamber-i vālā cenāb
Bir ḳapū kim muṣarraʿ yāḳūt tāb

Fażl-vār avīḫte-ʹi [117]ol bābdan
Lüʹlüʹ-i yektā-yı cihān tābiden [118]

Bir melek-i ʿaẓam vāla maḳām
Anda reʹis īdī İsmāiʿl nām

Vār īdī maḥkûm aña bī raybu şek
Taḥt-ı perinde on ikī bīn melek

Daḫi anūñ her biri kim vār īdī
Tābʿi-i maḥkûm o miḳdār īdī

Yaʿni melāikden olūb pīşter
Tābiʿ īdī her birine ol ḳadar

[116] Yeşil kavak
[117] āsılmış
[118] Tāb yıldırıcı ve şu'le virici ma'nāsına gelür

Baʿżı efāḍıl ʿadedinden dedi
Her biriñin yedī yūz bīn dedī

Oldum īdūb pīşgâhından şitab
Eyledi cebra´il-i emīn ḳarʿ-ı bāb

Perde serāy-ı ḫurrem ġaybdan
Yaʿni pes perde´i lā raybdan

Gūşuna kīmdūr deyū īrdī nidā
Ḥalḳa zen bārine kibriyā

Söyledī Cebra´il emīn oldugun
Hāmil-i fermān-ı mübīn olduġun

Bildirecek kendin o dem Cebrā´il
Dedīler ey peyk-i Ḫüdāy-ı Celil

Kīmdūr ol yānındakī ʿālī güher
Ol şeh-i ẕīşān necāt-ı eser

Dedi ki ol Aḥmedi muḫtārdūr
Cümle rusûlü ḫayline sālar dūrur

Şāh-ı rusul hādi-i minḫāçdurur
Tācıdır kişver-i miʿrāçdurur

Dediler ey ḥāmil-i vaḥy-i mûbīn
Oldu mu mebʿuṯ ol resūl-i güzīn

Dedi ḳılūb ḥaḳ ´anı daʿvet bu şeb
Doġdī o mehtāb-ı saādet bu şeb

Daʿvet olundī o şehi pak-ẕāt
Yaʿnī ol peyġamber-ī ḳuts-i semʿāt

Eyledī tekrīm a´nı Rabb-i kerīm
Tā ola cevlāngehi rabbi ʿarşı ʿaẓīm

Nūr cemāliyle felek tāb ola
Çarḫ-ı ḳudūmiyle şerefyāb ola

Niġmeti kurbi ḳılūb enʿām añā
Kadrinī terfīʿ ile ikrām añā

Nūr cemāli şeref-i aḫterān
Muntaẓır maḳdemīdür rūḥānīyān

Mahrem rāz-ı ḥarem-i Kibriya melā´ike
Yaʿni şefīʿ-i dū-cihān-ı Musṭafā

Gūş īdecek nām-ı şerîfin sūrūş
Eylediler şevḳiyle cūş u ḫūrūş

Kıldılar o demde taḥıyyātı gunān
Fetḥ ider feyż-i eser-i āsmān

Pes felek-i evvele oldum resūl
Kıldī saadetle o derden duḫul

Oldī çūn ol mefḫar-ı peyġamberān
Rūşenā-yı baḫş burç-ı eḫterān

Yaʿni çün ḳıldī o bedr-i aṣfiyā
Evvelīn saḳf-ı semāyı pür żiyā

Nūr-pāş olūb sipihre ser be ser
Mihr-i rūy verdi a´ña tāb u fer

Kıldī istiḳbāl ´anı bîhad sürûş
Ḫande-rev cümle feraḥnāk beşūş

Bir ʿaẓīmüşşān-ı melek geldi bile
Ḳıldī istiḳbāl o da taʿẓīmle

Lîk ebrūlar çöze beste-gümān
Yoḳ cemālinde beşāşetden nişān

Cibri´le kıldī çūn ´andan s´uāl
Dedi ol da eyleyūb şerḥ-i maḳāl

Ḫāzin-nirān olān mālikdūr ol
Resmi ins ü ülfet tārikdūr ol

Söyleyūb cibrile mālikden o şeb
Dūzāḫuñ ḳıldī temāşāsın ṭaleb

Ol daḫī refʿetdī çün serpūşunu
Ḳıldī dehşet seyredince cūşunu

Ḳıldī ricaʿtle â´ña çünkim ḫiṭāb
Mevḳīʿne bīdarınıñ etdī şitāb

Ānı da geçdī ol çūn faḫru'l-enām
Yaʿni ol peyġamber ulvī ḫirām

Gördī bir şaḥṣ-ı mükerrem dūrden
Hulleler giymiş serāser nūrdan

Olmuş ol zībende eṭvār-ı güzīn
İncüden bir ḫûb-gû resīde kemin

Dedi būna zātıı ʿâli cāhıdūr
Dedī kim ādemi sefīyyullahdur

Āna çūn nezdīñ īdūb verdi selām
Böyle ḳıldī ol daḫi şevḳ ü ḫırām

Merhabā ey ibnü ṣāliḥ merḥabā
Ey ḥabīb-i ḥaḳ resūl-i mücteba

Olmada maʿrūż her ṣubḥ ū mesā
Cümle ervāḥ-ı ben-i ādem añā

Mü´mine ḥandān olūb taḥsin ider
Rūḥ-ı küffārı görub nefrīn ider

Ol cemīʿi enbiyānın efḍalī
Çūñ güẕār ītdī semā´-i evvelī

Püşt-i pā urūb bū dār-ı fānīye
Erdiler ol dem semā´-ı ṯāniye

Anda ola ḳıl cemīʿ-i mürselin
Oldı Îsa īle bi Yaḥyā'ya ḳarīn

Çūn sīvem eflāka rāhı oldular
Ānda Yūsuf'la mülāḳî oldular

Oldu ol peyġamber ʿāli-tebār
Menzil-i çārımda İdrīs'e dūçār

Oldu pencīm kāḫ āña çūn cilvegāh
Gördī ol menzilde Hārun o şāh

Sādise irdi çūn ʿizz ü şānla
ḳīldı ṣoḥbet Mūsa ü İʿmrān īle

İndī ānda āsmān-ı hefteme
Pertev-endāz ṭāḳ-ı encûme

Ḳıldī istiḳbal īdūb taʿẓīm a´ñā
İbnü Sāliḥ deyū İbrāhim a´ñā

Ḥāṣılı cümle nebiler dedī heb
Kim mülāḳi oldular a´ñā o şeb

Merḥabā ey müḳtedā-yı enbiyā
Ey eḥı ṣāliḥ resūlü müctebā

A´ncaḳ İbrâhīm īle Ādem ṣafī
Dediler a´ñā eyā ibn-i veli

Gördī İbrāhīm kim peyrāmını
Ḥaddi yoḳ bir ḳavmin olmuş meskeni

Kiminin levni beġāyet ṣāf ḫūb
Kiminin neʿvā kudüretle meşūb

Ümmete hem ẓāhir īdub ra´feti
Teveccüh ḳıldī ʿarası cenneti

Gördī ānda beyti maʿmūr o şeb
Ol muʿallaḳdır-mu'alla kadr-i pūr nūr o şeb

Gördü kim olmaḳda ṭā´if bin peyk
Her şebān rā rūzānı medh ider melek

Elvīrer ol kim o devlet onlara
Gelmeye ta ḥaşr nevbet onlara

Sidreye olduḳda siperī müntehī
Ḥaḳḳıñ ol maḳbūl-i ḫami dergahī

Gördügim taḥtında cāri çār cū[119]
Beri ki gūş ḳīl bāy-i çūn sebū

Ḳad çekūb aṣāni olmuş bi ʿadīl
Eşbān-saz olmuş ānda Cebrā´il

Olsa mümkündür o naḥliñ muttaṣıl
Cümle ʿālem sāyesinde müsteẓil

Dem be dem envār ile meşḥūn olūr
Her nefesde levn gūnā gūn olūr

Tā īrince sidreye oldu delîl
Ḳıldi ol yerden taḫālluf Cebrā´īl

Çūn o menzilgāh-ı me´va eyledī
Gülşen ḳıldı temāşā eyledi

Dārı fūr behçete ḳıldī duḫūl
Yaʿni ṣaḥn-ı cennete ḳıldī duḫūl

Gördī ānda ḥaḳkın icād ittigün
Mü´mīnine cümle iʿdād ittigün

Oldī manẓūr o şāhıñ ser-be-ser
Ol naʿīm kim görmemişdür dideler

Oldu meşhūd o demde bî kuṣūr
Ol ki ḳaṭaʿn ḫâṭıra kılmaz huṭūr

Ḳıldı gülgeşt-i ḫıyābān-ı behişt
Eyledi seyr-ī gülistān-ı behişt

Geçdī andan refʿ olūp bîḥad ḳınāʿa
Ḳıldī aḳlāmın żārʿın istimāʿa

[119] Aslı cū ma'nāsı ırmak

Kevseriñ zeyn eylemiş hem çūñ cenāb
Çevresin dürr-i mücevvefden ḳıbāb

Ḫāki ḫaclet-sāz olūp müşk-ter
Rîze sengi ṭaʿn eyler cevher

Ānīde çūñkim güzār itdi Resūl
Bezm-i ḳurba oldu rehyāb-ı vusūl

Oldu ol maḥbūbi ḫāṣ-ı kibriyā
Mahrem-i celvetine sümme denā

Maḥvolūb cümle rusūm-ı māsiva
Oldı meşhud cemāli kibriyā

Oldı fā´iż-i lemʿa -i didār āñā
Vaḥyolūñdī ṣad hezār esrār āñā

Maḥrem oldı ol imām-ı ḳıbleteyn
Bi kem ü keyf ü meta ü vazʿ u īn [120]

Bir ʿacib dergāhına anda ġayrılmaz
Ḳıldı hemçūn ḫalḳa´-i birūndez

Oldu ẕāt-ı pāk hādī-i ümem
Şebnem āsā vâṣıl-i mühr-i ḳadem

Bir ṭaraf olūb çūñ andan şeş cihāt
Oldī ġarḳ-ı lücce´-i envār-ı ẕāt

Oldı fā´īż añā ol feyż u futuḥ
Ki oldī cism-i tāb-nāk maḥż-ı rūḥ

Yüzveş maṭvî olūb ol rāh āñā
Ḳāb-ı ḳavseyni oldı menzilgāh āñā

Ṣaldī Pertev āñā envārı ḳadem
Oldī ḳalbi genc-i esrār-ı benem [121]

---

[120] Tam muḳāvelātı'l-tisʿa el- maḫṣūṣ bi'l-vaẓa ve'l-vāsi zātī ve hüve'l- cūher feyeḳūne'l-muḳavālātı ʿaşrete

[121] Kadim teni

Ẕāt-ı pâk oldī ġarḳ-ı baḥr-ı nūr
Maḥvolūb imkāna vucūb etdī ẓuhūr

Muṣṭafā'nıñ yaʿnī ẕātı ekremī
Oldı pür vālā ḥaremīñ maḥremī

Kim anūñ vaṣfında ḳāṣırdur lisān
Şerḥ u taḳrīrinde āʿcizdūr beyān

Lāldūr ānda lisān-ı nāṭıḳa
Ebkem olmūşdūr lisān-ı nāṭıḳa

Olmaz ol esrārı mestūr ḫaṭīr
Gālib taʿbīrince yeş peẕīr

Aldī bir ṣehbā-yı vaṣlıñ leẕẕetīn
Kimse derk etmiş değil keyfiyetin

Ḳıldī bezm-i ḳurba çūñ vażʿı ḳadem
Niʿmeti vuṣlatla oldī muʿtenem

Niçe menzil ṭay īdūb nicçe rubūʿu
Ḳıldī çūn aʿvdi aʿālāya rucūʿu

Vaḳti ʿavdetde vurud etdī yine
Pür gamranıñ çū menzilgāhına

Ānı tebrik īdūb ol zībā ḫiṣāl
Muṣṭafādan ḳıldī istiġfār-ı ḥāl

Ṣordı maẓhar olduġī envārdan
Ḳıldı istiʿalam ol esrardan

Çūn dedi ol meşrıḳ-ı envār-ı ẕāt
Ümmete farż olduġun niçe ṣalavat

Dedi ḳīldım ben muḳaddem imtiḥān
Yoḳdūr ümmetde āñā tāb u tevān[122]

Ol ḳadar ʿāmāle yoḳ ḳudretlerī

[122]…getürmek Ḳādir maʿanāsı

ʿUhdesinden gelmeye ṭāḳatlerī

Pes rucūʿ idūb cenāb-ı ḥażrete
Ḳıldı istidʿāyı ḥaḳḳa ümmete

Oldı beş vaḳit olmaḳ üzere bir ḳarār
Eyledi imża ānī perverdiğār

Āñā Mûsâ yine ibrām eyledi
ʿAvdete tekrār ibrām eyledi

Ḳıldı istiḥyā velī ol ḫoş semāt
Kim ola taḫfīf çū yāy-ı ṣalavāt

Cebrā´il īle olūb hemrāh yine
Kıldı o şebde o şāh-ı şāh yine

Aʿvdete m´ezūn olūb çūnkim nebi
Nāzil oldī āyet raḥmet gibi

Geçdī şeb çūnkim seher oldī ẓuhūr
Dehre ḳıldī şem-ḫāver feyż-i nūr

İtdī beyt-ī ümmühānīden ḥırām
Oldī ol şāh-ı āʿzam beytul ḥaram

Gördī olmuş ānda ol sulṭān-ı zeyn
Cemʿi küffārī Ebū Cehli laʿīn

Anlara miʿrācı taḳrir eyledī
Lehçe´i ol dilkeşle taʿbīr eyledī

Söyleyūb niçe ʿalāmāt anlara
Ḳıldı ol ḥāl ḥıkāyet anlara

Çün ānı gūş eyledi kuffārı şūm
Ḳıldılar cümle kilāb-āsā hucūm

Beyti maḳdîsden ṣorub niçe nişān
İtdiler ol yūzden ānı imtiḥān

Ḥaḳ o dem Cibrîle fermān eyledī

Pīşgāhında numāyān eyledī

Bī tevaḳḳıf ol şeh-i feyż -i iktisāb
Her neden kim ṣordular verdiler cevāb

Gūş īdūb anūñ rivāyet ḳıldıġīn
Her cevābında iṣnāt ḳıldūġın

Bir zamān dem beste vü lāl oldular
Ebkem-i sergeşte aḥvāl oldular

Nîş-i[123] ṭaʿnı cümle derḳār etdiler
Sihre nisbet īdūb inkār ītdiler

Añā kim hādī hidāyet ḳılmaya
Ḥażreti bārī-i ʿināyet ḳılmaya

Vādī´i ḥayretde sergerdān olūb
Gümrâh u bîçāre vû ḥayrān olūb

Anlara ki ola hidāyet sāzkār
Luṭfu mevlādan olūr pes ḥiṣṣedār

Feyż-i ḥaḳdan ol ki ola dāyeger
Eşheb ʿazmī olūr gerdūn ḫayr

Ol ki taṣdīḳ itdī ṣıddîḳ oldu ol
Ol ki inkār ītdī zındīḳ oldu ol

Ḳad Temmetü'l-Miʿrâciyye fī Beldeti külliyen
fī Medreseti İbrāhīm Efendī
fī Evâḫir Receb 28

Bismillāhi ve bi ḥamdihi ve kefā ve selāmu aʿlā Rasulihi'l-leẕineṣṭafā yeḳūlu bā´isu'l-faḳīr ʿAbdullāh bin Muṣṭafā Elbistānī lemmā cerrabe keṯīrā enne men vecedtü ʿindehū Ḥılyetü´n-Nebiyyī ṣallalāhu'l-teʿalā aʿleyhī ve´s-sellem lem yeṣ'ibhü belā´e ve miḥnetuh ve ḳaḍa´ü ve fitnetu erattü en ektübe mā tevāturu min ḥılyeti ʿaleyhisselām aʿlā mā ẕekara fī'l-ḥādīṯ-i ḫuṣūṣān fīmā cemʿāhül İmāmu´l-Tirmīẕī raḥimallāhu teʿalā aʿleyhi fī kitābihi Müsemmā bi Şemā´il-i Şerifil el-munteḫab-ı min ümūri Resūlullāhi ṣallallāhu teʿālā aʿleyhi ve's-selleme ve sünenihi ve eyyāmihi ve üridtü kelimātin

[123] ḍiken

muḳaddimeten[124]ve temhiden lehe ve hiye haẕihi aʿleyhi efḍalū´ṣ-ṣalavat ve ekmelü't-taḥıyyātına cemālu bā kemāllerī ufuḳi risaletden iʿzz ü saādet īdelden berü ekşef reḥābī ġavāyet īçün āfitāb-ı ʿālemtāb meşrıḳı hidāyet oldūḳları şehre´-i cihān olmuştur. Huvelleẓī ṣavverekum fe aḥsene ṣūverekum kārḫānesinin ṣanāʿyı-i bedā iʿnin ebdaʿ ve ecmeli ve aḥseni ve ekmelī ol cānı pāk ve ḫulāṣa´-i āʿlemi eflāk ve netīce´-i ḫalkı eflāk idūgüne iẓhar-ı delil ḥadīṯi'levlākdür. Şiʿir. Ey kī der bāġı risālet çū tū şimşād-ı nuḫaset / Kār-ı İslām zibālā-yı bülendet bālāset / Şekl-i kisveyi dehān tū be ṣūreti hā mīm / Ḫarf-i menşūr cemāletū be mʿana ṭāhāset / Pīşān ṭurre´i giysûyu aʿbir efşānet / Saḫn-ı nāfe´-i tātār neguyem ki ḫaṭāest / Eztū mū-i be cihān-ı natüvān dāde ez'ānıñ / Yekser-i mūy-i turrā her dū cihān niym behāset / Der tū be yetim peykemū dil ez her dū ciḥān / Ki peykemū tū kār dū cihān gird rev-est / Çūn ol nūrilāmʿi / Ve maẓharı cāmʿi / Mustecemʿi ṣıfāt-ı kemāl / Ve mucellā-i tecellī cemāl īdī / Ḥusn-u ṣūrī ve mʿanevīlerī pür kemāl īdī / Mir´atı ẕāt-ı sütude ṣıfātlarī siyeri celīle īle muḥallā / Olduġu gibi, ṣūret-i cānfezaları ḥilye-´i ḥusnu behā īle mucellā īdī / Çūn taṣfīye-´i ḳalbu mir´at-ı dilden nuḳūş-u aʿlāyıḳī selb īden murtāżlarıñ ḥaẓẓı dū ḥallerī ve netīce´i futūḥlarī miṯāli bimīṯāl ḥabīb-i ẕūlcemāli muşāhede īle ḳarīru'lʿayn olmaḳdūr men ra´inī feḳad ra´inī fe inne'ş-şeyṭānu lā yetemeṯṯel bī feḥvasınca ḥilye´i celiyye ve şemā´ili aʿliyyelerini bilmek ve aḥādīṯi ṣıḥāḥ īle tebyīn ve īżāḥ olunān aʿlāmāt-ı ḥıfẓ eylemek lāzımdūr. Se Şʿiir Tercümesi ḥilyesine muḫālif īse menām / ṣānma ānī cemālu ḫayru'l´enām / Gördüğū ṣūret-i aʿmellerrīdūr / Şeklū endişe ve emellerīdūr / Ḥilyeye ger ūyārsa r´uyāsı / Görmüş olūr o ekrem-i nāsı / Ger görūrse ṣaḥıḥū ḫurrem-şād / ītmiş olūr şerīʿatın ābād / Cism-i pākini görse ger rencūr / Eylemuşdūr şeriʿatın mehcūr / Her ne ḥāl ūzere görürse ol şāhī / Āñā ol ḥāl gösterir ilahī / lāzım olduğu ḥilyesin sālik ḥıfẓ īde tā ki olmaya hālik / Neşr-i nūr behār-ı devlet / Nūr-i neḥār millet / Şemʿ-i şebistān-ı baḥtıyārī gülbün-i gülistān-i kāmkār-ī dürr-i deryāyı ḥaḳīḳat / Durr-ī simā-yı mʿarifet gūher-i efser ḫilāfet / Ve ḫāḳānı felek raḫş olān seyyid evaḫirü ve avā´il / Şemā´illerini taḥrīr ve ḫıfẓa mā´il olūb būdāʿī āsitān rāsitān nūvāzlarī / Taḥrīr-i şemā´īl ve taṣvīr-i ḫaṣā´īl-i nebeviyyeyi meʿa ḳaṣrul beʿa / Ve ḳılletu'l-biḍāʿa / Ve īndike metāʿa / rivāyet-i ṣaḥiḥ de ṣarīḥ olān ṣıfāt-ı şerifi ve simāt-ı feḫimelerī cemʿ olūnūb be terekka ve ümīd-i şefāʿat īle beyāḍa getūrüldü / Ümīddūr ki ve beyāżvech ola şʿiir / Şāhī ki zuḥāli muflisān āgāhest / Çendan ki gene būd şefāʿat ḫāvāhest / Tevḳīʿi şehādet kefa billah est / Yaʿnī ki Muḥammed Resūlullâh est / āllāhumme la tuḥarrimnā şefāʿate ve's-sīrlenā bi't-Tevfīkiñ iṭāʿate felineşreʿa fī maḳṣūd-i biavni veliyyulcūd delā´il-i meḥāsini ḫaṣā´il / Ve eḥāsini feżā´il olān celā´il-i şemā´il-i Muḥammed'iye ārzūsunu kārden / Cān u dilllerine ḥamā´il īdinān / Sāligān-ı rāh-ı yaḳīniyye rūşen ol ki uʿlemā´-i dīn rıḍvān āllahi teʿāla aʿleyhim ecmaʿīn ḥażarātları buyūrmuşlar kī faḫri aʿlem ve serveri Nebi Ādem aʿleyhi efḍali'ṣ-ṣālavāt ve ekmeli't-taḥıyyāt ve ennemā teslimāt Ḥażretlerine tamām taṣdīḳdendūr şöyle iʿtiḳād olunmaḳ ki ol ḥażreti risālet ve mʿaden-i celāletin beden-i ḳıymetlerin de cemʿa olan meḥāsin-i ẓāhire ve eḥāsin-i bāṭınenin aʿlāyīm ü emārātı ve aḫlāḳ-ı zekiyyesiñin ki ḥaḳḳında "ve inneke leʿalā ḫuluḳin aʿẓim" būyuruldī delā´ili ve şevāhidī ve meḥāsini āḫlāḳda berāḥede ol ḥażrete mümāṯil ve muşākil

[124] Değin manasına niş zübnür demektir

değildür medlūl bāṭındür böyle olıcaḳ dāl ki ẓāhirdür medlūl gibi olmak bāherdür bū cihetdendür ki İmām ḲURṬUBĪ raḍıyallâhu teʿāla aʿnh buyūrmuşlar ki Peyġamber ḥażretinin tamām ḥusinlerī kitāblarda ẓahir ḳılınmadı ve illā aʿyn u naẓara ṭāḳat götūremezdī / Şiʿir-i ekrim be ḫālḳın nebiyyi zānehu ḫuluḳ / Bilḥusni müştemilun bilbeşeri muttesim / Kezzahir fī tarafin[125] ve'l-bedrü fī şeref[126]/ Ve'l-baḥru fī kerem ve'd-dehru fī himem / Çūn ʿulemā´i evā´ilden ve muḥaddisin-i mutekaddiminden İmām-ı Tirmīẕi'yyi raḥmetullahi teala aʿleyhi ve nefʿanā biʿulumi ve midadihe şemā´īl-i nūrāniyye ve ḫaṣā´īl-i[127] pesendīdelerīni senedī īle ḥażreti Aʿlī kerremallahu teʿāla veche ḥażretlerinden rivāyet birle buyūrur ki ḳāle: Ey ʿAlī Raḍiyallahu teʿāla ʿanh lem yeḳun Resülullāhi ṣallalāhu teʿāla aʿleyhi vese'l-leme bi'ṭ-ṭavīlil-mumaġġaṭi[128] ve lā bi'l ġaṣīri'l-mütereddidi[129] ve kāne rabʿaten[130] mine'l-ḳavmi[131] [132]lem yeḳun bil cʿudi'l-ḳaṭiṭi[133] ve lā bi's-sebṭi ve kāne cūʿiden raculen ve lem yekun bi'l-muṭahhemi[134] ve lā bi'l-mükelsemi[135] ve kāne fī'l-vec'hihi tedvīrun[136] ebyaḍu müşrabun[137] edʿacü'l-ʿayneyni[138]ehdebü'l-eşfari[139] celīlü'l-meşāşi ve'ketidi[140] Ecradü[141] ẕū-mesrūbetin[142] Şeṣnü'l-keffeyni[143] ve'l-ḳadameyni İẕā meşʿa[144] tetaḳalleʿa kemā yenḫaṭṭü fī ṣabebin ve iẕe'l-tefete iltefete meʿan[145] Beyne kitfeyhi ḫātemü'n-nübuvveti[146] Ecvedü[147]'n-nāsi[148]

---

[125]Ġancasında

[126] Bercinde

[127] Ḥilye-i mübarek mh.

[128] el-Mumaġġaṭa sabālihat fi't-tavīli ḥafi tecriddedir.

[129] el-Mütereddedü mübalağatü fi'l-ḳasri ve fima ebda tecriddir.

[130] er-Rabate bifethi rā-i vasatil gāmeti febkūne te'kīden bimā ḳable

[131] Ve fī rivāyetin kāne rabʿaten leyse bi'ṭ-ṭavīli ve lā bilgaṣīri ve fī rivayetin Berā´e bin Āzib Raḍiyallāhu ʿanhe ve hüve biṭṭavīli eḳrabü ve fī rivayetin ʿAbdullāh bin imām Ahmed fevḳa er-rabʿate ve fī rivayetin ʿĀişete rażiyallāhü teʿāla ʿanhe kāne yensibu ila er-rabʿate ve fī rivayetin ibni ebī Halit Kāne eṭūle mine'r-rabūʿa ve ekṣa mine'ş-şeẕẕebe ve ḳāle baʿḍı ūlemā´i kāne raşīḳa'l-ḳaddū ve esīle'l-ḫaddū

[132] cāmʿi-il teḫaffe fī şerḥi'l-ḥilyet

[133] Yaʿni mū-yı dil cūyları ve kişveri meşbūları ziyāde kıvırcık değil idi ve gayet müstersil değil idi belki iki arasında idi ve kāne cuʿde' raṭbābū maʿnāsı te'kīd ve tevciḥ dur

[134] Muṭahhemi seheme mefūlüdür yā ifʿālden yāḫūt tefʿilden yaʿni mensfaḫ alūca değiller idi ve ḫayīf değiller idi laġtede eḍdadündür

[135] Yaʿni vechi şerifleri ve rūyı mübarekleri ziyāde müdevver değil idi belki türevvīr vecihleri sehūletli idi nūʿāṭū le meyledenḫāle degil idi.

[136] Feheze beyāne lemā ḳable

[137] Buġday anlūların āġ idi meşrebi kırmızıya meyl maʿnāsınadur yaʿni mübarek benizleri āġ idi

[138] Mübārek gözlerinin siyahı çok idi.

[139] Mübārek kirpikleri gayet uzun ve siyah idi.

[140] el-meşāşu cildeʿaẓīm vel kitedi mehciʿi el menkibeyni

[141] Mübārek gövdesinde kıl gayet az idi.

[142] Sadr-ı şerifleri ile mübarek göbeklerisinde siyah kıllardan çıkmış idi ḥad gibi

[143] Mübārek ellerinin ve ayaklarının parmakları etlū ve küçük idi

[144]Ḳeçen saʿadetlü yürüseler önlerine meyl edūb şöyle ḳuvvet ve vākar ile yürürler idi. Ke´enne yüksek yerden nüzūl ider gibi

[145] Bir cānibe baksalar mübarek boyunların döndermeyūb cemʿi ʿaẓāların dönderirler idi.

[146] Mübārek omuzlarının arasında ḥātemü'n-nübüvvet var idi.

[147] Ey kāne ecvede.

[148] Mübārek sīneleri evsiʿa ẓāt-ı nūr idi.

ṣadrān ve eṣdaḳu'n-nāsi lehçeten[149] ve elyenehum[150] aʿrīketen ve ekramehüm[151] ʿaşireten men raʹehu bedahiyeten hābehu[152] ve men ḫāleṭahu[153] mʿarifeten eḥabbehū yeḳūlu[154] tāʿituhū lem-era ḳablehū ve lā bʿa dehū miṯlehū ṣallalahu teʿāla aʿleyhi vese'l-leme

Mine'ş-Şemāʹilu li't-Tirmiẕi Raḥimallāhu teʿālā ʿaleyhi

Ve fī rivāyeti ḥakeẕā Muḥammed'ū'r-Resūlullâhi ṣallalâhu teʿāla aʿleyhi ve's-se'l-leme kāne rabʿaten leyse bi'ṭ-ṭavili ve lā bi'l-ḳaṣīri ve lā bil ebyaḍḍü'l-eʹmhaḳı[155] ve lā bi'l eʹdumi[156] ve lā bi'l-caʿdi'l-ḳaṭaṭi ve lā bi's-sebṭi vemā kāne fī reʹsihi ve lıhyeti ıʿşrūne şaʿraten beyḍāʹe ve kāne aʿẓīme'l-cemmeti[157] ila şeḥmeti uẕneyhi[158] ve kāne aʿẓīme'l-hāmeti[159] iẕā teferreḳat aʿḳiṣatuhu[160] ferreḳahā ve illā felā yucāvizu şeʿruhū şaḥmete üẕineyhi iẕā hüve vefratuhu ezheru'l-levni[161] vasīʿu'l-cebīni ezeccü'l-ḥavācibi sevābiġa fī ġayri ḳaranin[162] beynehumā iʿrḳun[163] yedurruhu'l-ġażabu[164] eḳnel iʿraneyni nūrun yaḥsebuhu men lem yetāʹemmelhu eşemme keṩu'l-lıḥyete temleʹe ṣadrahu sehlül ḥaddeyn ve lem yeḳun bi'l-muṭhemi ve lā bil mukelṩemi ve kāne fī vechihi tedvīrun yeteleʹü lʹü vechihi kemā yetelʹü lʹü elḳameru leyletü'l-bedr-i ḍalīʿulfemi[165] mufellece'l-eʹsnāni[166] ed aʿcü'l-aʿyneyni eşhelü[167] ehdebu'l-eʹşfāri kāne uʿnḳuhu cīde ramyetin fī ṣafāʹi faḍḍate[168] mʿutedilu'l-ḫalḳı bādinun[169] mutemāsikuñ[170] aʿrīḍu'ṣ-ṣadri

---

[149] Mübārek lisanları eṣdīk ve ehli idi.

[150] Mübārek topukları elyin ve'l-lātif idi.

[151] ḳabāʹil nāsık ekrem ve eşref idi.

[152] Fecāet vucūd-u şeriflerin gören kişi hilm-i vakārından heybet ʿālūrlar idi.

[153] Bir kimse O'nunla her bār meḫālṭe olmayıb anā şöyle muḥabbet ḥāṣıl olūr idi dünyā ve māfihāyı ona verseler onunla mecāliseye değişmez idi.

[154] Ānı vasf iden ve saf ʿaczü ve ḳaṣrunu ʿitirāf edūb diyerek ne evvel geçenler ve ne ṣonra gelenlerde böyle bir ẓāt-ı şerifi ve cism-i laṭifi görmedim der idi.

[155] Sūde aġı gibi.

[156] Yaʿni ḳa'ta gendüm gūne yaʿni buġdāy benizlū değiller idi.

[157] Yaʿni mübārek ṣaçları çoḳ ve ṣıḳ idi.

[158] Ve şehmeʹi-üznlerine inmiş idi.

[159] Mübārek başları aẓim idi.

[160] Mübārek ṣaçların ekseriyā üznleri ḥiẕasında cemʿ iderler idi. Cemʿ ettikleri zamanda şahmet-ül-üznlerine tecāvüz etmez idi menferiḳa olūr idi ehl-i ḥal üzere korlar idi sedle ve cemʿ-i-ittizām etmezler idi.

[161] Yaʿni levn-i pakları pür-nûr u ebyaḍ idi.

[162] Yaʿni ebrūvān-ı kemān-ı nişānları pür mū ve dırāz ve anca ve hemvār ve muḳaddes ve mevzūn idi.

[163] Ḳarn fethi rā ile ittiṣal mʿanāsına yaʿni muttaṣı'l-ḥācibīne değiller idi.

[164] Yaʿni iki mübārek kaşları arasında bir damar var idi ġadab ḥalinde ẓuhūr īderdi.

[165] Ve sīmaʿi'l-femi.

[166] Mübārek dendānları der şāhvār gibi ābdār ve sefīda ve berraḳ idi.

[167] Yaʿni beyāḍı ʿaynlarında ve cüzʹ-i ḥamrat vār idi.

[168] Gerdān-ı latīfleri kūpā ʿāceden yāfẓaʹü beyżādan meṣnūʿi olān ṣūreti gerdān gibi mevzūn ve hoşnümā idi ve gümüşden değilmiş gibi pāk ve ṣāf īdi.

[169] Bedeni şimanları ḳavī idi ve cism-i şerifleri ʿalāyım ḳuvvet ve şeceʿāt-ı muḥtevī idi bedeni dimekle semīn ve isterḫāy-ı eʿażā olmasını meşʿur oldūgından mütemāsik deyū tavṣif olundu.

[170] İsterḫāʹi ve fetūrdan müberrāra

sevā´u'l-baṭni ve'ẓ-ẓahrū ve'ṣ-ṣādri baʿīdun mā beyn-i menkıbeyn-i ḍaḫmul karāriş[171] enveru'l-mutecerridi[172] ecradu ẕū mesrūbetin mevsūl mābeyne'l-lebbeti ve sureti bişaʿrin yecrikel ḫaṭṭı āʿrī şe't-teyni ve'l-baṭni mimmā sivā ẕelik eşʿaru elleẕi rāʿayen vel menkıbeyn ve eʿālī ṣadrun ṭavılu'z-zenedeyni[173] raḥbu'r-rāḥteyn şeṣnü'l[174]-keffeyn ve'l-ḳademeyni[175] sā´ilu'l-eṭrāf[176] ḫimṣānun eʿḫmaṣayni[177] iẕā mesḥu'l-ḳademeyn yenbū ʿanhumel mā´ü iẕā zāle zāle ḳılʿān[178] yeḫṭū yekfu´ū ve yemşi hevnen ẕerīʿu'l-mişyeti iẕā emşi ke ennemā yenḫaṭṭu min ṣebebin ve iẕe'l-tefete iltefete cemiʿān ḫāfiḍu'ṭ-ṭarafü[179] naẓaruhu[180] ile'l-ʿarḍı ekṣeru min naẓarihi ile's-semā´i cüllü naẓarihi'l-mulāḥaẓatu[181] yesūḳu aṣḥābehū[182] ve yebtediru men liḳābi's-selāmi[183] beyne'l-kitfeyhi ḫātemu'n-nubuvveti ve huve ḫāteme'n-nebiyyīne ecvedu'n-nāsi ṣadran ve eṣdaḳu'n-nāsi lehceten

Duāʿ ve Münācāt Li-Cāmiʿi'l-Ḥilyeti'ş-Şerifeti ʿAbdullah bin Muṣṭafā el-Elbistānī Setera'l-lāhu ʿUyūbehümā Yevme'l-cezā´i

Vasfının olmıyacaḳ pāyānı
ʿÖẕre ḥācet mī ḳālūr Ḫāḳānī

Kimse maḳṣūd-ı İlāhīyi göre
Medḥ u nʿât itmede vālā-gühere

Garażım bū ki anūñ ʿizzetine
Hilyesin ketb idenin ẕilletine

Baḳmayūb tīzce geçe tīr[184] gibi
Çekmeyūb nāmını şemşīr gibi

---

[171] Re´sü ʿażāmi sedür istiḫvān.

[172] Yaʿni bürehne kī gūzel yaʿni ṣūnʿīnī gökçek sīm endām gūyā bedeni ḳıymetleri neḳrahū ḫām idi.

[173] Bi'l-fetḥāti ʿażim zirāʿan kef ile ittiṣāl maḥaldür.

[174] Şeṣnī ve ṣā´e mümcemetyeyni ile ġaliża yaʿni laḥmi ve etlū maʿnāsına.

[175] Yaʿni mübārek ḳademleri emlis ve'l-leyyin idi tekessür ve teşḳiḳden beri ve ḫuşūnetden ʿarī idi kemāl-i selāmet ve leynet cihetinden ṣū ūzerinde sürʿat ile seyālān ider idi.

[176] Eṣābiʿa kerimleri muʿtedil mümted idi.

[177] Eḫmaṣa ḳadim ve ayaġın altıdūr yere basdūġī zamānda yere dokunmamış eḫmaṣāne'l-eḫmaṣīne dīmek mübārek ayakları ortası yere dokunmaz īdi.

[178] Yā maṣdur ola bimʿana el-fāʿilü yā ekser lām ile sıfat-ı müşebbehe ola yaʿni mübārek ḳademlerini yerden ḳaldırıcı olduḳları ḥalde meşī iderler idi meşīḫaylā ayaḳların sürümek etmezler idi.

[179] Ekṣer ḥalde gözlere yumar gibi baḳarlar idi.

[180] Mübārek gözlerin ḳaldūrub baḳmazlar idi.

[181] Ey ekṣeri naẓarahu el mulāḥaẓatu yaʿni kuşe´i çeşmi ile nigāh eylerler idi.

[182] Yaʿni aṣḥābe kirāmları ḳıdāmlarında yürüdürler idi.

[183] Mülāḳi oldūklarına selām ile mübādere ve müsābega ḳılūrlar idi.

[184] Kemān

İş bū taḥrīrde ḫaṭā olsa eğer
Kalem-i ʿafv u ʿaṭālar çekeler

Güft ü gūdan būdūr elbet maṭlūb
Bir duāʿ eyleyeler ehl-i ḳulūb

Yā İlāhi bizi iḥsānından
Yārlıġa cûmle´-i ġufrānından

ʿĀṣiyūz cürmümüze çūn ḥad yoḳ
Līk luṭfunu umarlar daḫī çoḳ

Raḥmetinden bizi maḥrum ītme
Rūz-i maḥşerde maġmūm ītme

Ol Rasūl'ün şeref-i ḥurmetīne
lāyıḳ eyle ḳulunu ḫizmetine

Bīn ṣalavāt īle selām olsun āñā
Daḫi āline ve aṣḥābına tâ

Şākirā[185] oldı temām iş bū kelām
Bin iki yūz on da tāriḫī temām

fī 28 receb 1210

[185] Be-Tevfīḳ

4. SONUÇ

Edebiyatımızda Hz. Peygamber'e duyulan sevginin derin bir tezahürü olarak siyer, na't, mevlid, mi'râciye, mucizenâme, hilye, şemâil vb. türlerde eserler yazılmıştır. Şemâil kitapları içerisinde Hz. Peygamber'in sözlü tasviri niteliğinde olan rivayetler, Türk İslâm edebiyatında manzum ve mensur hilye olarak ifade edilmektedir. Hilyenin asıl kaynağı şemâildir. Şemâil, hilyeden daha geniş bir anlam ifade etmekte olup Hz. Peygamber'in vücut yapısını, güzel ahlakını hâl ve hareket tarzını, tavır ve davranışlarını bir bütün halinde anlatır. Kısaca Peygamber'imizin bütün vasıfları şemâil adı verilen eserlerde verilmiştir. Hilye ise; şemâilin bir bölümü olup Hz. Peygamberin beşeri özelliklerini belli bir disiplin içinde sanat gayesini ön planda tutarak anlatan edebi bir türdür. Ayrıca hilyelerde Hz. Peygamber'in fiziki özelliklerinin yanında fiilleri, davranışları, insanlar için örnek olması da anlatılmaktadır. Hilyelerde Hz. Peygamber'e duyulan sevgi, saygı, özlem ve şefaat dile getirilir. Hilyeler müstakil eserler olabildiği gibi divan, mirâciyye, ve mevlid gibi eserlerin içinde de yer alabilmektedir. Hz. Peygamber'e olan saygıdan Hilye-i Şerif, Hilye-i Sa'âdet, Hilye-i Nebî, Hilye-i Nebevî şeklinde isimlendirilerek kullanılmıştır. Hilyeler peygamberimizin dışında diğer peygamberler, dört büyük halife, aşere-i mübeşşere, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin, tarikat ve devlet büyükleri için de yazılmıştır.

Hilye ile ilgili müstakil eserlerin edebiyatımızdaki bilinen ilk örneklerine XVI. yy. da rastlanmaktadır. Türe ait en eski mensur eser Şeyhulislâm Hoca Saadettin Efendi'nin (ö.1008/1599) Hilye-i Celîle ve Şemâil-i Aliyye'sidir. Manzum hilye-i şeriflere ilk örnek de Şerîfî mahlaslı bir şairimizin kaleme almış olduğu Risâle-i Hilyetü'r-Rasûl isimli eseridir. Hilye türünün en meşhur ve en önemli eseri Hâkânî Mehmet Bey'in hilyesidir. Tirmizî; Hz. Peygamber'in mübarek vasıflarını, insani ilişkilerini, yeme içme adabını, giyimini, ağlamasını, gülmesini kısacası bir beşer olarak günlük hayatından bir bütün halinde bahsederek konuyu ilk defa şemâil adı altında derli toplu bir şekilde işlemiştir. Kaleme almış olduğu " *eş- Şemâilü'n-Nebeviyye*" isimli, eseri çok beğenilmiş kendinden sonrakilere örnek olmuş ve bu eser kaynak kabul edilerek üzerinde birçok çalışma yapılmıştır.

Kültürümüzde hilye-i şerîfe büyük değer verilmiştir. Geleneksel sanatlarımızdan olan hat sanatı ile tezhip sanatının birlikte olduğu levhaların kaynağı da hilyelerdir. Hilye-i şerîfin evde veya iş yerinde bulunduğu takdirde yangın, hırsızlık vb. âfetlerden koruyacağı, yanında taşıyanları kaza ve musibetlerden muhafaza edeceğine inanılmıştır. Evlerinde ve işyerlerinde bu mübarek levhaya yer verenler Hz. Peygamber'i misafir ettiklerine inanmışlardır. Hilye metnini ezberleyenin hem dünyada hem ahirette büyük mükâfata nail olacağına, nimete ve saâdete erişeceğine inanılmıştır.

Abdullah b. Mustafa Elbistânî aslen Elbistanlıdır ve Elbistan'ın Yemliha-zâdeler sanıyla meşhur olan ailesindendir. Künyesi Abdullah b. Şâkir b. Mustafa Elbistanî Yemlihazâde'dir. Şiirlerinde Tevfik ve Şâkir mahlaslarını kullanmıştır. Hakkında kesin bilgi bulunmamakla birlikte eserlerinden çok iyi Arapça ve Farsça bilgisinin olduğu âlim, fazıl ve şair vasıflarına haiz mütebahhir bir şahsiyet olduğu anlaşılmaktadır. Doğum ve ölüm tarihi hakkında bilgi yoktur ancak eserinde geçen tarihlerden 18. yüzyılda yaşadığı tespit edilmiştir. Peygamber sevgisinin belirgin bir nişanesi olarak ele alınan bu eserde şair kendinden önce eser vermiş olanların da birikimlerinden faydalanarak ve Hakânî'nin hilyesinden ilham alarak ona gıpta ederek hilyesini yazdığını ve Hakanî'yi tamamladığını ifade etmektedir.

Bu tez çalışmasında Abdullah b. Mustafâ Elbistânî'nin Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye adlı manzum ve mensur eseri çalışılmıştır. Abdullah b. Mustafâ Elbistânî

eserini 18.yüzyılda, mesnevi nazım biçimiyle ve arûzun "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" kalıbıyla kaleme almıştır. Fakat şair pek çok mutasavvıf şairde görüldüğü gibi eserini hazırlarken sanattan ziyade mesaja odaklanmış, bundan dolayı da eserde bütünüyle olmasa da sıkça vezin kusurları ve sanat kaygısından uzak bir dil hâkim olmuştur. Şair şekle değil muhtevaya önem vermiştir. Abdullah b. Mustafâ Elbistânî'nin Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye adlı eseri Türk İslâm edebiyatına ait şekil ve muhteva unsurları açısından oldukça önemli bir eserdir. Devrinin âlim ve fazıl şahsiyetlerinden biri olan Abdullah b. Mustafâ Elbistânî kaleme aldığı eserlerinde Hz. Peygamber'e duyduğu derin sevgi ve muhabbeti O'nu her haliyle anlatarak dile getirmiştir.

Çalışmamıza konu olan eserin müellifi Abdullah b. Mustafâ Elbistânî'yi hayırla yâd ediyor, Bu çalışmada şairin kıymetli eserinin "Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebeviyye" isimli manzum ve mensur hilyenin ilim dünyasına tanıtılmasının önemli olduğunu düşünüyoruz. Ayrıca eserin ilim camiasında etraflıca tanıtılması halinde birçok kıymetli çalışmaya konu olacağını umuyoruz.

KAYNAKLAR

ALICI, L., 2014. "Şâkir/Tevfik, Abdullah b. Mustafa Elbistânî", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayf-detay=24854, (erişim tarihi: 17.08.2017)

ARAS, V., 1981. "Hilye ve Hilyeler" Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, C.4, İstanbul, Dergâh Yayınları, ss. 235-238.

BANARLI, N. S., 1983. Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, C.II., ss.1040.

BEKLEN, S, ŞENER H., 2017. "Türk Edebiyatında Hilye ve Hayri'nin Hilye-i Şerifi", Külliyat, Osmanlı Araştırmaları Dergisi, sayı:1, ss.1-14.

BİLGİN, A. A., 2016. "Hz Muhammed'in Muhtasar Şemâil-i Şerif Tercümesi'nde Geçen Vasıfları", Türkiyat Mecmuası, c.26/1,2016 ss.81-88.

BUHÂRÎ-Muhammed b. İsmail el-Buhârî, 1981. Sahih el-Buhari-Kitâbu't-Ta'bîr, Çağrı Yayınları, İstanbul.

CANIM, R., 2010. Divan Edebiyatında Türler, Grafiker Yay. Ankara, ss. 375.

CUNBUR, M., 1970. "Şemâil-i Şerife ve Hilye-i Nebeviler", Diyanet Dergisi Özel Sayı, Ankara, ss. 37-45.

DEMİR, H., 2009. "XVIII. yüzyıl Klasik Türk Edebiyatı Şairlerinden Lâzikî-zâde Feyzullah Nâfiz ve Dîvân'ı Üzerine", Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi, 26/2, ss.61-78.

DERMAN, M. U., 1998. "Hilye" maddesi, T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, C.18, İstanbul, ss.47-51.

DEVELİOĞLU, F., 2003. Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Ankara, Aydın Kitapevi Yayınları, ss.1195.

EFENDİZÂDE, Ali Rıza es-Seyyid Halil Esad, 1305. Hülâsatu'ş-Şuruh, Mahmud Bey Matbaası, Dersaadet.

ELBİSTÂNÎ, Abdullah b. Mustafâ, (yty). Şerh-i Beyt/Risâlet-i Hilyeti'ş-Şerîfe. Milli Kütüphane. Yz. A Nu.: 139.

ELBİSTÂNÎ, Abdullah b. Mustafâ, 1210. Müntehâb-ı Şemâilü'n-Nebevîye. Milli Kütüphane. TY Nu.: 3559.

ELBİSTÂNÎ, Abdullah b. Mustafâ, 1210. Hilyetü'ş-Şerîfe ve'n-Na'tu's-Seyyime. Milli Kütüphane. TY Nu.: 3559.

ERDOĞAN, M., 2007. "Hâkim Mehmed Efendi'nin Manzum Hilyesi". Cumhuriyet Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi XII/1, ss. 317-358.

ERDOĞAN, M., 2008. "Müellifi Belli Olmayan Mensur-Manzum Bir Hilye", Cumhuriyet Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi, XII/1, ss.333-347.

ERDOĞAN, M., 2009. "Divan Şiirinde Mahallileşme Kavramı ve Bâkî Divanı'nda Bazı Mahalli Unsurlar", Türkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 4/5 Summer, ss.114-165.

ERDOĞAN, M., 2013, Türk Edebiyatında Manzum Hilyeler, Kitapevi Yayıncılık, İstanbul, ss.880.

ERKAL, A., 1999. "Türk Edebiyatında Hilye ve Cevrî'nin Hilye-i Çâr-yâr-ı Güzîni ", AÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Özel sayı: 12, ss. 111-131.

ERKUL, R., 2009. "Mahallîleşme ve Nedim'in Şarkıları", Turkish Studies İnternational Periodical For, Volume 4/5 Summer, ss.166-181.

ERTEMUR, A., 1998. Abdullah b. Şâkir b. Mustafa Elbistanî Yemlihâ-zâde, Hilyetü'ş-Şerîfe ve'n-Na'tu's-Seyyime Adlı Hilyesi, Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, (Yayımlanmamış Lisans Tezi), Ankara.

GÖZÜTOK TAMDOĞAN, Z., 2016. "Türk İslâm Edebiyatında Hilye ve Halil b. Ali el-Kırımî'nin Mensur Hilye-i Nebevî'si, İstem, sayı.28, ss. 389-413.

GÜNGÖR, Z., 2000. Türk Edebiyatında Türkçe Manzum Hilye-i Nebevîler ve Nesîmî Mehmed'in Gülistân-Şemâili, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslâm Tarihi ve Sanatları, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara, ss.349.

GÜNGÖR, Z., 2003. "Türk Edebiyatında Hilye-i Nebevî Türünün Doğuşu ve Gelişimi Sebepleri" Tasavvuf İlmi ve Akademik Araştırmalar Dergisi, Yıl 4, S.10, ss. 185-199.

GÜZEL, A., 2006. Dini-Tasavvufi Türk Edebiyatı, Akçağ Yay. Ankara, , ss.872.

HAKANÎ, Mehmet Bey, Hilye-i Hakanî, 06 Mil. Yz. A 1127/2.

İBN MANZÛR, 985. Lisânü'l-Arab, Kahire trs., II.

İPEKTEN, H. ve İSEN, M., 1992. "18. Yüzyıl Dîvân Edebiyatı", Türk Dünyası El Kitabı, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay., C.3, Ankara, ss.778.

KADRİ, H. K., 1928. Büyük Türk Lügatı, C. I-III, İstanbul.

KARAMAN, K. ve PAMUK, Ş., 2009. "Avrupa Devletleriyle Bir Karşılaştırma-Osmanlı Bütçeleri ve Mali Yapının Evrimi", Toplumsal Tarih 191 (11), ss.26-33.

Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali, 2001. (Heyet), Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, ss.668.

KUTLU, Ş., 1940. Türk Edebiyatında Hilyeler, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, (Yayınlanmamış Lisans Tezi), İstanbul.

MENGİ, M., 2005. Eski Türk Edebiyatı Tarihi, Edebiyat Tarihi- Metinler, Akçağ Yay., Ankara, ss.445.

MERT, A., 2012. Türk Tezhip Sanatında Hilye Tasarımında Farklı Yorumlar, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, ss.87.

ÖZALP, Ö. H., 2012. Tarihe Adanmış Bir Ömür Ord. Prof. Mükremin Halil Yinanç, Özgü Yay., İstanbul, ss.546.

ÖZATA, Ş. ve LİMONCU, S., 2014. "16. ve 20. yy. Arası İstanbul ve Yakın Çevresinde Meydana Gelen Deprem Sonrası Barınma Uygulamalarının İncelenmesi", Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Megaron, C.9, S.3, İstanbul, ss.217-227.

ÖZKAFA, F., 2010 "Hilye-i Şerife'nin Dinî, Edebî ve Estetik Boyutları". Turkish Studies-İnternationall Periodical For The Languages, Literatre and History of Turkish or Turkic, y. 7/3. Ankara, ss. 2041-2053.

PAKALIN, M. Z., 1993. Osmanlı Tarih Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü, MEB. Basım Yeri, İstanbul, C.I, ss.873.

PALA, İ., 1997. "Hilye-i Saâdet'in Câizesi", Türk Edebiyatı, S. 279, Ocak, ss.78-81.

PALA, İ., 2009. Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul, ss.460.

PALA, İ., 2013. Hakânî Mehmet Bey Hilye-i saâdet, Kapı yay. İstanbul, , ss.174.

POYRAZ, Y. ve TERGİP, A., 2010."18. Yüzyıl Dîvân Şairlerinden Hâkim'in Şiirlerinde Atasözleri, Deyimler ve Halk Söyleyişleri", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Klâsik Türk Edebiyatı Kaynakları Özel Sayısı, S.15, ss.188-202.

RAİF EFENDİ, M., 2013. (Haz: A. Azmi Bilgin), Şemâil-i Şerif: Efendimiz'in Güzelliği ve Ahlakı, Semerkant Yayınevi, İstanbul, ss.197.

SÂMÎ, Şemseddin, 1987. Kâmûs-ı Türkî, Çağrı Yayınları, İstanbul, ss.1574.

SELÇUK, B., 2015. "Edebi Türler ve Tarzlar", Osmanlı Edebi Metinlerini Anlama Kılavuzu, Kesit Yayınları, İstanbul, ss.672.

SERİN, M., 2008. Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar, Kubbealtı Yayınları, İstanbul, ss.383.

SUBAŞI, M. H., 1995. "Edebiyat ve Hatt Sanatımızda Hilye Geleneği", IX. Milletlerarası Türk Sanatı Kongresi, Bildiriler, C.III, Ankara, ss.283-285.

ŞENER, H. İ., 2003.Türk İslâm Edebiyatı, Rağbet Yayınları, İstanbul, ss.440.

ŞENTÜRK, M. A. ve KARTAL, A., 2004. Eski Türk Edebiyatı Tarihi, Dergâh Yayınları, İstanbul, ss.536.

ŞIRA, H., 2008, Rusçuklu Ali Fethi Efendi, Hayatı, Eserleri ve Hilyesi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, ss.264.

TAHİR, Ahmed ez-Zâvî, 1970. Tertîbü'l-kâmûsı'l-Muhît, Kahire.

UZUN, M., 1998."Hilye", maddesi, T. D. V. İslâm Ansiklopedisi, C. 18, İstanbul, s.44-47.

YARDIM, A., 1978. "Hilye-i Saadet, Peygamber Efendimizin Yaratılış Güzellikleri", Kubbealtı Akademi Mecmuası, Yıl.7, S.4, İzmir, ss.12-25.

YARDIM, A., 1983. "Şemâil Nev'înin Doğuşu ve Tirmzî'nin Kitabü'ş-Şemâil'i" Dokuz Eylül Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi, S.1,İzmir, ss.391-399.

YARDIM, A.,1997. Peygamberimiz'in Şemâil'i, Damla Yayınevi, İstanbul, ss.544.

YEKBAŞ, H., 2016. "Cabbarzâde (Çapanzâde) Mehmet Arif Bey'in Bilinmeyen Bir Eseri: Metrükât-ı Mukaddese-i Risalet Eşya-yı menkule", Uluslararası Bozok Sempozyumu, Yozgat, ss.426-444.

YILDIZ, A., 2012. 18. Yüzyıl Mesnevilerinin Işığında Osmanlı Edebiyatında Edebî Çözülme: Klasikten Klasik Sonrası Devreye Geçiş, Türlük Bilimi Araştırmaları, S.32, ss.331-353.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı-Soyadı : Eyüp YALÇIN

Doğum Yeri ve Tarihi : Kahramanmaraş/ 10.04.1989

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Yüksek Lisans Öğrenimi : Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslâm Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı Türk İslâm Edebiyatı Bilim Dalı

Yabancı Dil :İngilizce

İş Deneyimi

Gülşen Batar Anadolu Lisesi :Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği. Şahinbey / Gaziantep

Suçatı Ortaokulu : Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği. Onikişubat / Kahramanmaraş

İletişim

E-posta Adresi : eyp_yalcn@hotmail.com

TIPKIBASIM

İntramüsküler tatbike mal
ve karaciğer ekstresi

BEJECTAL® with LIV
Optimum vücut muk
sağlanmak istenen b

Thiamine hydrochloride bir iştah
gösterir.

Cyanocobalamin yeterli bir klinik
eritrositlerin gelişmesinde rol o
tördür.

Riboflavin enzim sistemlerinde,
hidrojen transportasyonunda rol
Pantothenic Acid, bir koenzim
hayati bir rol oynar.

Nicotinamide, doku solunumund
yaygın proteinlerin metabolizma
rak görünür.

Bel
Cya
Thia
Nico
Ribo
Pant
Chol
Kara

Tatb
Muta
İntra
Enjek
ağrı
olaral

Tica
BEJEC
BEJEC

ABBOT

منظومه مرغوب عباد الشاكر

ذكر في مجمع مولينا حافظ الدين البزازي قد يجري بين القرالمكة الدم ويردم
والمفهوم من اللفظ الاول عرفهم اجابة الخاطب بالوعد بعقد النكاح وهو من
اللفظ الثاني استمرار اولياء المرأة على ذلك الوعد فهل ينعقد النكاح
بينهما باللفظين المذكورين الجواب انه لا ينعقد النكاح باللفظين المذكورين
من جامع العباد

~~3304~~
3559
65/1974

Sat. 18 Ocak 1974
Abdullah Öztemiz
Gemlik

هذه منظومة مرغوبة مزيد عبد الله الشاكر لنعماء التوفيقي المدعو بحاج يلمخ زاده وعن والديه

بسم الله الرحمن الرحيم

منت الله كه بر وجه كمال — آدمه قلدى عطا حسن جمال
شكل و زيباسنى بى مثل و نظير — ايلدى لوح وجوده تصوير
قلم وصنع بديع الأثرى — جلدى چون نقش وجوده بشرى
ويردى پيرايه يد قدرتله — اندى زيبنده انى حكمتله
خلق ايدوب احسن تقويم اوزره — يازدى عنوانى تعظيم اوزره
ايليوب عزت وشانن اعلا — ويردى حقنده انوك كرمنا
آدمه ويردى عجب فرد وبها — خلق الله على صورته
كلدى بو صورتله چون آدم — ايتدلر مسجده ملائك اولدم
هم ايدوب لائق عزت بالذات — وجهنى وجهنه قلدى مرآت
جتنذا قدرت حق جل وعلا — جتنذا صنع خداى متعال

در نعت حضرت رسول اكرم و نبى محترم صلى الله تعالى عليه وسلم

يا اشور بولسه بو نظم غرا — نعت پيغمبر ايله فرد وبها
حليه پيراى جمال معنا — صورت آراى جمال رعنا
جوهر آينه حسن ازل — پرتو نور خدا عز وجل
زينت افزاى سراى امكان — رونق افروز روان دل جان
سرو پيرايه بستان وجود — نقش پيرايه ايوان وجود
احمد مرسل محبوب خدا — كه اودور بى بدل و بيهمتا

يوغدى

2

يوغيدى اكا ملاحتده عديل — انا املح بو سوزه اولدى دليل
كندى حسنندن ايدوب اكا نصيب — ايلدى حق انى كندويه حبيب
صفتى اولدى صفاى دل وجان — حليه سى حرز وبقاى ايمان
لوح اوصافنه تا روز قيام — اوله پيرايه تحيات سلام

در مقدمه نظم توفيقى بحليه چهار يار كزين رضوان الله تعالى عليهم اجمعين

بوندن اقدم قلم وخاقانى — صوت ومعنايه ويرمش جانى
اولمش اولشاعر پاكيزه ادا — ناظم حليه محبوب خدا
بولمش اول دولت استعداد — حليه نظمنده اكلمش آدى
اثر معجز مدح رسول — ايلمش انى مسلم مقبول
رسم انصاف ايدنلر اجرا — اولمسه اكا مقلد اورا
ليك بن عنبطه ايدوب بو اثره — شوقم ارتوردى كتوردم نظره
شكر ومنت بكا ده بو يوزدن — فيض جود ايلدى ذو الفضل منن
چار يارك صفتى وهيئتنى — يك بيك صورتنى حليه سنى
جمع ايدوب بر يره ترتيب ايدم — لفظ ومعنى ايله تركيب ايدم
نظم ايدوب انى بقدر الامكان — ايلدم حليه لرن شرح وبيان

در بيان حليه حضرت ابى بكر الصديق رضى الله تعالى عنه

نقل ايله بويله اولندى تحقيق — حليه حضرت صديق عتيق
حليه سن وصف ايدن ارباب سخن — بشلمش قامت موزونندن
يعنى ايتمشدى انى صنع خدا — قامت سدره جزامن بالا

سرو ایدی گلشن صدقه اولقد — کردکلر اولسه دکلر مستبعد
مسجد دینه ایدن انی امام — قامتن ایتدی ستون اسلام
تن اولمشدی او قامتله لطیف — اویله ظن ایلیم کم اوله ضعیف
او نحافتله او بالا قامت — یر اشق مرد ایدی صاحب قوت
از ایدی لحم ولطیف بدنی — اعتدال اوزره ایدی شحم وتنی
وجهنک اولمشدی موی سپید — رشک ایدردی اکا نور خورشید
هم دخی اولمشدی لف ولفیف — ریشنک جانبی بالای خفیف
هم دخی بویله اولندی تحقیق — که اوله رخلرینک جلدی رقیق
دلرو صف جیننده کبار — مشرق صبح هدایت انوار
صنع استاد بدیع الحکمة — الذی اتمشدی محدب جبهت
کورسکز اولهجه پر نور اکسر — ظن ایدردک که انی جرم قمر
نور ایله طوته نوله میدانی — کوی خورشید ایدی اول پیسپای
کاسه چشم عمیق اولمشدی — نور یله باصر وسی طولمشدی
صورت غیبدن اول چشم کزین — مردمین اتمشدی دود نشین
اول ایکی عین کرامت بصری — خلقه ایلردی کرمله نظری
وصف انکشتنی یازدقده قلم — بویله حل ایلدی بو عقده هم
اولمفاصل که قوتش ایده جلیل — ایلمش لحمنی غایتده قلیل
هم بنانی قلم قدرت ایدی — اول مفاصل که ره حکمت ایدی
زینت لحیه ایدردی هر دم — لحیه پاکنی صنا دردی کتم

صبح وصاد قابلی اول ریش سپید — شفق سرخله اولوردی بدید
دخی اول مرد کرامت پیوند — ایلمزدی کمرین محکم وبند
موی ایدی ضعف بدنله او میان — اکا اولوردی کمر بار کران

در حلیه عمر رضی الله تعالی عنه اللهم ارزقنا شفاعته آمین

وصف ایدن حلیه پاک عمری — ویردی صحتله او یوزدن خبری
که اوله غایت ایله کندم کون — حبذا صنع خدای بیچون
اختلاف ایلدیلر بونده کبار — اکثری ویردی بو قول اوزره قرار
هم دینلمش که وجه روشن — اوله رونق شکن لون لبن
رنک رخسار بهار افروزی — دینکه اولمشدی کلی نور روزی
انوک اتمشدی خداوند جلیل — سدره قدینی موزون طویل
علم ودین مبین ایدی اوقد — ظل اوله لوله محمود ابد
ایتدی او لمصلحت دینه قیام — سرفراز اولدی لواء اسلام
هم بو قامتده جسامتلو ایدی — بال وبالی اشی صلابتلو ایدی
بو مهابتله کورنسه هر بار — اندن ابلیس اودم ایلردی فرار
بو محقق جزء ایتمه کمان — که قهر ظل عمردن شیطان
نقشنه دقت ایدوب بویله دیدی — مویدن پشت وسری ساه ایدی
انکی یاننده قتح آز ایدی قیل — هر بری ایلر ایدی مشک خجیل
انکی عارضلری اولمشدی خفیف — بویله موصوف دور اولذات شریف

عارضی آب رخ عزت ایدی — لون صافی لبن جنت ایدی
دخی اتمشدی دو چشمین قدرت — انکی یاقوت شدید الحمرت
ایلمش ساقی صهبای قدر — انکی چشمی انکی ساغر لعلین
نوله سرخ اولدیسه چشم مدام — مست ایدی جام محبت له تمام
نوله سرخ اولسه اوچشم کولکون — خوف حق دائم ایدری برخون
او محاسنکه اکا زینت ایدی — دسته یاسمن بهجت ایدی
بکزه دی اکا ریاحین جهان — دنیلور سینه ریحان جنان
ایلمشدی انکی دستین جانان — صنع حکمتله عملده یکسان
راست کردار ایدی اول حور اطوار — بر ایدی غیری یمین ایله یسار

در حلیهٔ حضرت عثمان رضی الله تعالی عنه ورزقنا شفاعته

حلیهٔ پاک لطیف عثمان — اولدی بو جهله تحقیق زبان
وسط القامه ایدی اول دانا — خیر و محض اولسه نه اوله سرتابا
اعتدال اوزره ایدی قدی تمام — برسهی سرو ایدی موزون اندام
کلبن جنت ایدی اول قامت — روضهٔ دینه ویردی زینت
هم دیمشلر اوکزین بشره — حسن الوجه رقیق البشره
کل رخسارنی وحزم ایدی — عرق و شرم حیا شبنم ایدی
کرچه کم اولسه کل کلزار حیا — خنده اتمزدی ادبدن اما
برکولر یوزلو کوزل سرو ایدی — حسنی دنیای اسیر ایلر ایدی

هم اولوب لحیه سنک موی کثیر — اکا آشفته ایدی مشک عبیر
ایلسه ریشنه حنای خضاب — چمن حسنی اولوردی شاداب
اثر اللون ایدی اول وجه حسن — جمله الوانده اودور مستحسن
دائم اولمشدی اووجه پرنور — برقع شرم وحیاده مستور
ادبندن نظر اتدکجه اکا — قدسیان ایلردی استحیا
طوز آدابنه ویرمشدی قرار — حلمنه زیور ایدی فر و وقار
کرچه غایت چوغدی موی تنی — نور ایدی ظلمت ایچنده بدنی
قوت صنع خداوند قدیم — هر سر عظمتی اتمشدی عظیم
دخی اولمشدی بتقدیر مجید — ایکی دوشاندیسه مابینی بعید
بند اسنانی ایدی شدة ذهب — اکه مخصوص ایدی بو طور عجب
جمله ضعف اوزره اولن دشلرینی — یعنی اول کاه حکم کوهرنی
ایلیوب رشتهٔ زرله بسته — بویله نطق ایلر ایدی پیوسته
جمله دندانی ایدی حاصلی بو — تار زینه ویرلمش لؤلؤ
کورینوردی اکا انسک نظری — وجه پاکنده نشان جدری
جا بجا باغ رخنده بو اثر — حسننه ویرمش ایدی زیبله فر
موی بازوسن ایدردی مستور — وصفی بورسم اولنمش مسطور
تار کیسوی ابروب کوشنه تا — سنبل اولمشدی کول اوزره کویا

حلیهٔ پاک حضرت علی کرم الله وجهه ورضی الله تعالی عنه

لوح آیینهٔ وجه ازلی — محرم راز نبی یعنی علی

بو صفتلر ایله اولمش تصویر — ایده‌سین شکلنی نقل و تحریر
انکه انمشدی حکیم بیچون — لون پاکیزه‌سنی اسمر کون
وجه پاکن کوروب ارباب نظر — کرّم الله تعالی دد یلر
وقت اولسه کورنوردی نظره — قامتی طولدن اقرب قصره
که نه کوتاه ایدی اولقدّ نه دراز — معتدل قامتی ایدی اولممتاز
لحیه‌سی شرمین ایدن اهل هنر — ددی وصفنده عریض کهفر
کرچه حنا ایله اولمزدی کزین — بنجه دم ریشنی اندی تزیین
ترک ایدوب صکره بو معنای ولی — چکدی تزیین محاسندن الی
مؤیدن یوعیدی باشنده نشان — خلف رأسنده ایدی شعر همان
حسن الوجه ایدی اول ماه جمال — خوبلق بولمشدی انده کمال
نوله اولسه شکمی پور حکمت — وار ایدی دائره‌سنده وسعت
اولمبارک شکم پور انوار — میمنه مائل ایدی بر مقدار
چشم شیرانه‌سی هیبتلو ایدی — قبه باقشلو مهابتلو ایدی
ادعج العین ایدی اول ذات کریم — چشمنک اولمشدی حرم عظیم
یعنی کم اولمشدی آغی قنج — هم سیاه‌ده بیلا بو صفتی
یعنی یاغرنلو ایدی اول سرور — سینه‌سی اولمشدی نهاور
هم اولوب ساعد بازوسی حسن — فرق اولنمزدی بیری بیرندن
دخی کفینی ملحم تر ایدی — هر بری پرّیم بر کوهر ایدی
استخوان بدن شیر خدا — اکبر و اعظم ایدی سرتابا

اصفر نسخه

کلکه و سکوک

همان

هیبتین کورسه اکر رستم و سام — خوفدن اولدم اولوردی سرسام
شمع کافور ایدی اول کردان — جامع دینی ایدردی روشن
هم اولوردی او سرافراز جهان — اوکنه میل ایدرک یوله روان
هردم ایلردی تواضعله قیام — متکبر کبی اتمزدی خرام
دائم اول نخل کلستان صفات — التیام اوزره ایدردی حرکات
ایلیوب وضعنی درویشانه — میل دوشمشدی دل شاهانه
و صورتنده وار ایدی نور خدا — نوله میل اتسه اکا بای و کدا

خاتمه حلیه چهار یار کزین و دیکران اصحاب رسول الله

جمله اصحاب رسول اللهک — اوشهنشاه فلک درکاهک
اولدیلر چرخ خدایه انجم — رضی الله تعالی عنهم
ایتدیلر امتی حقه ارشاد — بولدیلر بو شرفه استعداد
هر بری پیش سر سلک دین — هر بری بدرقه راه یقین
هر بری پیر و سلطان رسل — هر بری امته هادی سبل
اول سعادتلو لرک حرمتنه — جاننه رتبتنه عزتنه
ایلیوب لطف عنایت مولا — ایده توفیقه هدایت مولا
اکه شایسته ایدوب غفرانی — جمله عفو اولنه عصیانی
اوله دنیاده اکا کار صواب — مدح و پیغمبر و آل اصحاب
قلم ناظم و پاکیزه کلام — ویردی پیک الهی دده بو نظام

تمت و قصه کلمه
رجب
۲۱

خاتمه حلیه

توفیقه
سان

مخلص ناظم عبد الله الشاکر لنعمائه التوفیق وفقنا الله تعالی وایاکم
المدعو بحاج یمیخجا زاده
عفی عنه

منت اللهه که باصد اجلال — اولدی آدم علم افراز جمال
ایلیوب لطفله ایثار کرم — جمله دن اولدی مکرم آدم
رشن ایدوب نوری باحکمت تام — بولدی اول نور ایله آدم اکرام
اولدی اول نور ایله آدم بی ریب — محترم بارکه غیب الغیب
شرف رتبه سنه اولدی کوا — نص پاک ولقد کرمنا
انبیا ایله ویروب دهره نظام — قلدلر دعوت حقده اقدام
ایلیوب هر بری بذل مقدور — اولدلر راعی درکاه غفور
بولدی سلطان رسالتده کمال — حبذا دعوت حق جل جلال

در نعت پیغمبر پاکیزه شیم صلی الله علیه وعلی آله وصحبه وسلم

فخر عالم شرف نوع بشر — باعث هستی اشیا یکسر
اولین موج بحار قدرت — آخرین گوهر کان حکمت
خسرو افسر لولاک بسر — سرور هر دو جهان سرتاسر
متبحر بعلوم ازلی — متکلم بدم لم یزلی
نام بانام الهی هم بر — قدری چون عرش معلا زیور
جان ودل والهٔ بیسامانی — مهر ومه جانله سرکردانی
شمع رخسارینه پروازملک — ره گذارنده برافتاده فلک
اشتیاقیله اولوب افتاده — پنجه دمدور که طور افتاده
سرفرو کرده درخت طوبی — خاکپایینه سوه رویینی تا

پنجه دمدور که بارشک درون — جان ودل اولمشدی غرق خون
که ذهی بخت که خاقانی روم — اولدی حلیه ایله سعادت مرقوم
بذور اول طرهٔ ایله حسن ادا — که اوقند قجه ویرر جانه صفا
حبذا موهبهٔ ربانی — که اولمش اول خوش نفس ارزانی
مرحمت همت پاک حوری — سربسر کشور رومک فخری
چاریار کرده چون خاقانی — بولدی وصفیله علو شانی
کوریجک رشکله اولدم دل چاک — یریدور بلکه اولور سمده هلاک
که کچوب عمر سفاهتله تمام — قالدم آلوده عصیان ناکام
ویرمدم حیف بفیض همت — بویله پر پاک اثرله شهرت
بو تأسفله کذر کن دل خون — قویدی بر داعیهٔ شوق نمون
ایلیوب کندم توجیه خطاب — ددم ای غصه ایله جان خراب
ذکر بالخیر ایسه مقصود کر اکر — انبیا حلیه سنه ایله نظر
وصف ایدوب ایله چو درّ یکتا — هر برین زیور سلک معنا
الله فی الحال آلوبن نوک قلم — کتدی خاطرده اولن کرد الم
شوقیله خامهٔ معنی پرواز — قلدی بو طرزله نظمه آغاز

حلیهٔ پاک حضرت آدم صلوات الله وسلامه علیه ورزقنا شفاعته آمین

آدمک وصفن ایدنلر تحقیق — قلدیلر سوزده بو رسم تدقیق
اولا قامتنه بالاجماع — ددلر وار ایدی هشتاد وشش ذراع
اول اولقامت دلجویه سزا — سرفرو کرد نهال طوبا

لون پاکنده ایدوب دقت تام — اختلاف ایتدی کبار اسلام
دللر بعضلری چون گل تر — سرخ لون ایدی لطافت منظر
بعضلر ددی جناب بیچون — انی خلق اتمشدی کندم کون
حلیه سن ضبط ایدن ارباب رقم — دللر وارایدی کیسولری هم
چشم آهولری شاهاً ایدی — هرکورن شوقیله دیوانه ایدی
یوغیدی دامن حسننده غبار — یعنی بیخط ایدی اولپاك عذار
شعلهٔ حسنله اولرشك ملك — سر برافراختهٔ قصر فلك
آتش انداز دل عالم ایدی — روشن بخش درون غم ایدی
حسنله ایلین انی ممتاز — گردن پاکنی اتمشدی دراز
هم دخی ویرمشدی صنع خدا — مویله سینه سنه زیب وصفا
صدر پر موینه شایسته اگر — چمنی باغ رسالت دیسلر
طرح ایدوب لوح حساب اوزره رقم — دللر بیکر بیل اوله عمرنی هم

حلیهٔ پاك ادریس علیه الصلوة والسلام

وصف ادریس ده ارباب هنر — قلدی بورسمله ایثار گهر
که اولوب زیب ده گلشن راز — گلبن قامتی اولمشدی دراز
ایلین گوشنی با بخت سعید — گلشن وجنهٔ انکی درد سفید
ایلمش بیرنی با حکمت راز — گوشمالی محبتله دراز
هم دخی صنع خداوند جلیل — لحیهٔ پاکنی اتمشدی طویل
سینه سی واسع ایدی غایتله — گنج پرگوهر ایدی حکمتله

سخنی

سخنی گرچه بلند ایدی مدام — نرم ایدی لیك بصد رفق تمام
دخی تاریخ شناسان قدیم — جمله سی اولدی بو قوله تسلیم
ابتدا خطه ایدن وضع قلم — اوله او لذات شریف اکرم

حلیهٔ پاك در حضرت نوح علیه الصلوة والسلام

ایلین حلیهٔ نوح تقریر — قلدلر جمله بو قولی تحریر
وجهنگ لونی خلاق مجید — سیم خالص کبی اتمشدی سفید
ایلین گلشن حسنی تزیین — نرگس چشمنی اتمش خوبین
ایلیان قدر ایله ذاتن ممتاز — لحیهٔ پاکنی اتمشدی دراز
دخی اتمشدی خداوند مجید — صاحب محکمهٔ شرع جدید
عمرنی ثبت ایدن ارباب کلام — دللرنده صد و پنجاه تمام
بعض ارباب تفاسیر ددی — عمری بیکدورت یوزه ایرمشدی
بر زبان همه ارباب ملل — عمر نوح اوله نوله ضرب مثل

حلیهٔ پاك در حضرت ابراهیم علیه افضل التحیة والتسلیم

گل گل ای گلك بلاغت عنوان — نکته پرواز معانی وبیان
وصفنه بشله خلیل اللهگ — اوشهنشاه فلك درگاهگ
ایلیوب حلیهٔ پاکن تقریر — ایله بو وجهله بر بر تحریر
لون وجهندن ایدن بسط کلام — ددی غایتله سفید ایدی تمام
سمن اندام ایدی اولسیمین — نوره غرق اولمشدی سرتاسر
دخی اولمشدی کشاده جبهه — جرمی بکزردی انوکر قرص مه

طلعت پاك حضرت

طلعت پاك

طقوز یوز الله

اول سیمین

صبح وصادق کبی بازیور نام — لحیهٔ پاکی اغز مشدی تمام
وجه پر نورینی همچو خورشید — شعشعه ویرمشدی ریش سفید
هم کولر یوز لو ایدی خوش منظر — دائم اشکفته ایدی چون گل تر
اوزینه هم دخی مائل دی یوزی — نرگس باغ لطافت دی کوزی
حالت افزای ایدی چشم اوقدر — باقمغه دویمز ایدی کانظر
دخی اولمشدی اویکتای تمام — صاحب شرع مبشر احکام
برحدیثنده بیوردی پیغامبر — معنی صورت کل خیر بشر
جد پاکم بکا بکزردی تمام — حبذا صنع خداوند جهان

حلیهٔ پاک در نبی اسماعیل علیه الصلوة والسلام

ایلیان وصف سماعیلی بیان — قلدی بو وجهله تهذیب بیان
لون وخساریني بازیب صفا — سرخ کون ایتمشدی صنع خدا
وجهی نورانی ایدی غایت ایله — پرتو انداز ایدی صد بهجتله
حسن وزیبا سینه دیمزدی نظر — حاصلی رحمت ایدی سرتاسر
دولر قدینه والانظران — سرو بالای چمنزار جنان
ایلیوب سر بزمین تا ابد — قلدی حملت زادهٔ طوبا وقد
ایلین قامتنی سدره نما — ایلمش سینه سنی لوح صفا
وصف پاکنده اولان نکته طراز — اولدی بو طرز له معنی پرواز
مطلع مهر جهانتاب صفا — جد باد ولت محبوب خدا
دخی اولمشدی بانواع کرم — صاحب شرع اوزات اکرم

هم

هم بالهام خداوند اجل — عربی سویلین اولدور اول
قلدی اول مظهر اسرار ودود — ره تسلیمده اثبات وجود
عمر پاکن خر وسال شمار — یوز اوتوز اولمسنه ویردی قرار

در حلیهٔ حضرت اسحاق صلوات الله وسلامه علیه

وصف اسحاقده ارباب قلم — قلدیلر جمله اورسم اوزره رقم
اولا دخلرینکر با تحقیق — دولر جلدینی غایتده رقیق
جسم پرتابنی خلاق مجید — تا بشر حسنله اتمشدی سفید
تنی همچون لبن صاف نما — سیمه بکزردی همان سرتا پا
هم نگارندهٔ سیمای بشر — حسنله قلمشدی خوش منظر
احسن الوجه ایدی باتابش وآن — باقمغه دویمز ایدی دیدهٔ جان
سال عمرنده ایدن بسط کلام — دوری بی شک صد وهشتاد تمام

در حلیهٔ حضرت لوط علیه الصلوة والسلام

ایلین حلیهٔ لوطی تصحیح — قلدیلر جمله بو قولی ترجیح
که او پیغامبر پاکیزه تبار — دولر اسمر ایدی بر مقدار
خوش نما ایدی دخی غایتله — وجهی تابنده ایدی بهجتله
حسن سیما سینه باذوق درون — کورن البته اولوردی مفتون
وصف خطنده اولنلر ناقل — دولر لحیه سنی مسترسل
دخی اولمشدی او فرخنده لقا — معتدل قامت نازک سیما

در حلیهٔ حضرت یوسف علیه الصلوة والسلام

وصف ایدن یوسف بازیب کمال — قلدی بو وجهیله تدقیق مقال
لون واندامنی خلاق مجید — زیور تامله اتمشدی سفید
تن پرتابی ویردی بصفا — دیده‌ٔ آیینه‌ٔ جانه جلا
کوروب اول چشم برشک جانکاه — داغ داغ اولمشدی سینه وماه
پرتو حسنله ماه پیکر ایدی — رشک خورشید ضیا گستر ایدی
وجه پرتابنه باحدت و آن — باقمغه تاب کتورمزدی جهان
همدخی صنع خداوند حکیم — چشمنکر جرمنی اتمشدی عظیم
ایلیین چشمنی شاهانه نما — یکهین اتمشدی هوش ربا
دلروا ایدی خاک مشکین — روی پاکنده بر خسار یمین
شمعه پروانه دشوب بی پروا — قالدی کویا قرار وب خاک نما
همدخی ویرمشدی زیب جمال — لحدن اولنه حسنه ایکی خال
بری اولمشدی بتقدیر مجید — جبهه‌ٔ پاکنکر اوستنده بدید
برسی چشمنکر اوستنده تمام — حسننه ویرمشدی زینت تام
ایلین عارضنی پر نور — انفنی اتمشدی چون مه نور
دخی اولمشدی اوزیبنده خرام — وسط القامه موزون اندام
همدخی ایرشمشدی بسالک ایام — عمر پاکی یوز اوتوز دوردی تمام

حلیه‌ٔ نور هدایت در حضرت ایوب صلی وسلم علیه وعلی آله

وصف ایوب ایدن زیب قلم — حلیه‌سن ایلدی بو رسم رقم
لطف سیمایله خلاق جلیل — نخل موزونی اتمشدی طویل

ایلیین قدینی چون سرو چمن — ایلمشدی انی کوندکردن
همدخی پاکنی صنع بیچون — وحی اتمشدی بزرك موزون
ایلمشدی دخی ذو الفضل منن — چشمنی رشك غزالان مدن
اول ایکی چشم لطافت منظر — خلقه ایلردی محبتله نظر
دلر عمرنی ارباب بیان — طقسان اوچ بیلی ریب کمان

حلیه‌ٔ پاك کزین در حضرت موسی صلوات الله وسلامه علیه وعلی آله

وصف موسی یه ایدن زیب زمان — حلیه‌سن قلدی بو رسم اوزره عیان
که او پیغمبر صاحب هیبت — نظر اتدکجه ویردی دهشت
هیبت آلوردی نگاه پاکی — چاك چاك ایلر ایدی افلاکی
ایله چرخ نظر هیبتله — دوشه بهرام فلك دهشتله
همدخی لسانده بقول قرآن — وار ایدی عقده اولوب دیر بیان
دخی اتمشدی خدای یکتا — لحیه‌ٔ پاکنی پرتاب نما
دست قدرتله خداوند جلیل — نخل موزونی اتمشدی طویل
اولمش اول قد ایله اول پاك سرشت — سرو بالای چمنزار بهشت
ایلیان کلبن قدرین تزیین — ایلمشدی کل روبین پرچین
وصف پاکنده ایدوب بسط کلام — کاسه‌ٔ چشم عمیق ایدی تمام
قلدی بو نکته‌ٔ کویا ابهام — ایلیوب اهل دله رمزنی عام
مردمن اتمشدی با تمکین — رصد حکمتله قصر و نشین
همدخی صنع جلیل وجبار — جسمنی اتمشدی نخافتله نزار

اسمر اللون ایدی اول پاك لقا — که اودور احسن الوان بصفا
دخی اولمشدی اوپاکیزه صفات — صاحب شرع کتاب توراة
سال عمرنده ایدنلر تدقیق — یوز یکرم دیو قلمش تحقیق

در حلیهٔ حضرت داود علیه افضل الصلوات

حلیهٔ صاحب اسرار زبور — اولدی بو وجهله دلده مذکور
سرخ لون ایدی اوپاکیزه سرشت — نوله رسم گل گلزار بهشت
همدخی صنع خداوند مجید — بدنی پاکنی ایتمشدی سفید
ماهه بکزردی لطافتده تنی — سیم وش صاف ایدی جمله بدنی
دولر همدخی ارباب نظر — ازرق العین ایدی اول پاك گهر
دخی غایتله خوش آغاز ایدوهم — اکا مخصوص ایدی اجرای نغم
دخی حکمتله ایدوب اکا نگاه — قدینی ایتمشدی خدا هم کوتاه
نخل پر میوه ایدی اول قامت — تاکه هر برال ایره بی زحمت
ایلیین قدینی کوتاه نما — قدرین ایتمشدی بلند وبالا
هم اوپیغامبر پاکیزه جمال — اولدی عالمده معمر صد سال

حلیهٔ پاك در حضرت سلیمان علیه افضل التحایا واکملها

حلیهٔ پاك سلیمان تمام — قلدی بو وجهله ارباب کلام
وجهی پر نور ایدی چون مهر فلك — حسنله اولمشدی رشك ملك
حسن سیما ایله اول پاك نما — نوره غرق اولمشدی سرتا پا
هم اوپیغامبر پاکیزه شیم — سمن اندام ایدی سرتا بقدم

دخی

دخی ویرمشدی لطافتده وقار — لحیهٔ پاکی بوی بسیار
دولر همدخی ارباب رقم — اتفاقیله ایدوب وضع قدم رقم
اون اوچنده اوشه پاك گهر — اولدی سلطان جهان سرتاسر
مدت عمرن ایدنلر تقریر — التمش اوچ بیل دیو قلمش تحریر
بعضلر دخی ایدوب ترك جهان — قلدی الکی ایکی ده عزم جنان

حلیهٔ پاك در حضرت یحیی علیه افضل الصلوة والسلام

حلیهٔ پاك لطیف یحیی — اولدی بو وجهله هم جلوه نما
که لطافتده خدای ذوالمنن — وجهنی ایتمشدی لطیف واحسن
حسنله مهر جلی پرتو ایدی — صانکه ابرولری ماه نو ایدی
هم دخی اهل سخن بویله دیلر — بینی پاك بزرك یوکسکر ایدی
بر برینه اول اکی ابرولری — متصلدی چو دو یاد همسری
روح بخش ایدی صدای پاکی — شاد ایلردی دل غمناکی
همدخی صنع خداوند جلیل — لحیهٔ پاکنی ایتمشدی قلیل
همدخی اولدی بتقدیر مجید — عمر طفلانه بشه ایردکده شهید

حلیهٔ پاك در حضرت عیسی علیه افضل التحیة والتسلیم

حلیهٔ پاك صفا بخش مسیح — بو طریق اوزره اولندی تصحیح
که لطافتده خداوند مجید — لون ایتمشدی سمن کبی سفید
دخی لونده ایدنلر دقت — دولر وار ایدی جزئی حمرت
حسن خلق اوزره ایدی هر کاری — هم تبسمله ایدی گفتاری

تبسمله

دخی باکثرت موصنع آلـ لحیهٔ پاکنی اتمشدی سیاه
چون سهی سرو چمنزار بهشت معتدل قد ایدی اولپاک سرشت
اتمشدی اوشه پاک کهر جامهٔ فاخر هرکز در بر
هم ایدردی اوشه پاک ستار دائما پای برهنه رفتار
خوش نما ایدی بوزطاخوی بهجت افزای ایدی با محبوبی
سیری دیدار ینه کلمزدی غنا روحه هیچ طویق اولومی اصلا
لایق وصف دکلدور نه دیسم روح ایدی حاصلی سرتا بقدم
احمدی اولدی با نوار جلیل صاحب شرع کتاب انجیل
اوتوز اوچ یاشنه کردکده تمام ایلدی چرخ چهارلذه مقام
منت اللهه که بر وفق مرام اولدی بو نظم مبارک اتمام

در نعت رسول اکرم محمد المصطفی صلی الله علیه وسلم رزقنا الله شفاعته آمین

مرحبا ای دور ایامک شب سعد اختری مقدمکدر اولدی مذکر مولدی پیغمبری
حبذا شهر ربیع الاول خرم اثر اولدی فیضکله شهور عالمک فرخ فری
سن سن اول فرض شبیکم سنده اشراق ایلدی اسمان قدر شانکه افتاب انوری
لیلة القدر سعادتسنکه ویردک عالمه شب چراغ دولت رحمتله زیب و زیوری
شب دکل نور سیا با هر الآثار سن سندن اولدی منکشف سر کرامت کشتری
شب دکل نور تجلی سن که ایدک اشکار تاب خورشید جمال ذو الجلال اکبری
شب دکل کنجینهٔ لطف خدا سن کم جهان سنده بولدی کوهر پاک نبوت پروری
اول مکرم کوهر پاکیزه کم صنع خدا ایلمش ذاتن هیولای تصور دن بری

اصل

اصل فطرت لب معنا سر حکمت نور حق روح عالم جان آدم هادی انس و پری
احمد مرسل نبی الرحمة فخر الانبیاء مایهٔ بخش سرفرازی آب روی سروری
اول خجسته خانهٔ زاد حق که یمن مقدمی ایتدی بیت الکعبه عرش برینکه همسری
محترم مولود عالیقدر سامی رتبه کم اولدیلر حور و ملک خدمتکزار مادری
کور ممشد ور دخی چشم ایهات اربعه آدمیده بویله مولود فرشته منظری
هم کلاب لطف نزهتله مخمر طینتی هم فروغ حسن بهجتله منور پیکری
طبع و صاف و چشمهٔ تسنیم صدق و مشتهی مشرب پاکیزه رخی خلد صفا تکم کوثری
نور صدری ذات معنی صورتکه آینه سی سر نطقی علم تحقیقکه یقینکه مصدری
حسن خلقی روی رحم و شفقتکه پیرایه سی لطف طبعی کیمیای رفق خلقکه جوهری
چکلمشدور بویله بر نقش بدیع بی مثال اولدی اسم مصور آدمکه صورتکری
اول شرف کنجینه کوهر کم وجود پاکیدور حاصل سرمایهٔ خورشید و ماه مشتری
ویرمه دنیایه زیور پرتو تحقیقله عقل قاصر دور کردونی صنوردی سرسری
ایلدکده عزله صحن وجوده جلوه کاه صورت اصنام محو اولدی نقش آزری
آب روی عز تشدن شرم ایدوب نار مجوس ایتدی پرده چهرهٔ پرتاب خاکستری
طرح ایدنجه قصر کردون پایهٔ قدرین قضا طاق کسری نیکه اودم زیر زبر اولدی یری
شرح اولنمز معجزات مقدم تا حشر دک یازه وصفنده اکر خامم هزاران دفتری
هم نه حد مدور بنم کم وصف جرأت ایلیم اولشهنشاه لعمر کرتاج لولاک افسری
خدمت مدح و ثنا سنده قصورم فهم ایدوب لایق اولدور کم ایدم درکاهنه عذر آوری
دست اندیشم ارشسته دامن تعریفنه کوهر نظمم بولوردی رتبهٔ والاتری

قادر اولمزدی بو کلو حسنه هو فیق اکو طبعنکه فیض الهی اولمیدی باوری
تا شب مولود ایدی ماه ربیع الاولی پر ضیا قندیل اسیم اندی چرخی چنبری

اوله مشکات تحیاتنده مصباح صلات
تا صباح حشر دکر رشک چراغ خاوری

اولکه صد فهم و خرد بو سوزینکه ملزمیدور انا افصح خبری معجز نطق دمیدور
اولکه بر نکته سی بیک جان و دلی مست ایلر معنی راز الهی سخنی ملهمیدور
حبذا نادر پرداز حقایقکه آنوک بزم تحقیقنکه ارباب بیان ابکمیدور
حبذا منبع حکمت که زلال سخنی کعبه معرفتکه آب دخ زمزمیدور
اوله لب لطفیکه اودر چشمه راز تحقیق تشنه آب حیاتی دل خضرکه نمیدور
دل پاکیکه اودور جام رحیق توحید نوش ایدن جرعه سنی عالم فیضکه جمیدور
سر معنیکه دل عقله ویرر بخشله تاب شاهد نکته سنکه طره حمد و حمیدور
نکته جانکه صالور حیرتی روح القدسی مبحث حکمتنکه مسئله مبهمیدور
بقعه علم اولسه نوله مدرسه سی دل دانا سی حریم حکمتکه محکمیدور
پر اشور اکا سلیمان حقیقت دیر اسم حلقه چرخ و بنان دلنکه خاتمیدور
نقطه وحدتی مرکز دل فیاضیدور بو کل کلشن تحقیقدور اول شبنمیدور
قصر و بالای حقیقتکه عقول عشره غرفه اسفل کیمیا یه سنکه سلمیدور
خرد اولقصره عروج ایلمکه قادر ایسه انده اول سیر ایلیسون ذات کمکه همیدور
نائل اول بو قدر رتبه علیایه نوله که او محبوب الهی سلکه اکرمیدور
پادشاه دو جهان احمد و سلکه انوک مدحت ذات انوک مصلحت آلزمیدور

ایلمی

ایلمین مرتبه سی عرش برینکه عالی اثر خرم عز و شرف مقدمیدور
فلکلک لیلهٔ قدری شب معراجیدور عالمک عید همایون دم جرمیدور
ایلدی مهر نبوتله جهانی تسخیر انبیا زمره سنکه انکیچون خاتمیدور
انبیا جمله طفیلیدور انوک معنیده صکره کلدیکه نوله جمله نکه اول اقدمیدور
معنی نسخه ذاتی که اودور سر خفی نکته حکمت روحی فلکلک مدغمیدور
دل اول کشور پر وسعت قدر تدرکم عالم غیب و هویت هپ انوک منضمیدور
شرع مستحکم کم دینمش اکا حبل متین عقل مجنون روشنکه سلسله محکمیدور
حشر دک دینکه ارکان نوله قائم اوله که انوک نصرت حق پایه مستحکمیدور
خضر اوقور علم لدنی دل دانا سندن اول محقق رسلکه اکملیدور اعلمیدور
نوله جاری ایسه ملک و ملکوته حکمی دو جهانکه اوشه اعدلیدور احکمیدور
عرش فرش اولسه نه اوله بارکه عدلندن مسند عزتنکه اول پادشه اعظمیدور
اشرف خلق جهان اولسه وجودی بنجب عالمک زبده مجموع بنی آدمیدور
یوق نظیری انوک افراد بشرده انجق عقل کل جوهر نیکه سنکه پرتو ثمیدور
وصف ممدوح الهی نیجه ممکن جوری نقل فیض شرف مدحی ایدرسک دمیدور
مستعد اولدی انوکله نفخات روحه بکر فکر مله حریم دلمک مریمیدور
اثر معجز فیضله اوبکر کر حالا سخنم نادر فرزند مسیحادمیدور
شوق مدحیله دلم آیینه در کم انده کورن معنی عشقکه صو عالمیدور
ایتسه تعریفنه خفیا کر طبع آغاز چرخی رقصه کتورن نغمه زیر و بمیدور
اودور اول نغمه دلکش که ملکلر انوک کیمی مستی کیمی حیرانی کیمی سرسمیدور

اولشهك فقر ايله فخر اندوكنى كوشش ايدى — ردم اهل كرمك نعمت وبينش كميدور
طعن ايدر مالك دنيايه غناى قلبم — كرچه بو تكيه كهك مفلس بيدر حميدور
داغ اورر سينه ذوالنونه نظام عالم — كه درونم كهر عشق ومحبت بميدور
راضيم فاقه دن اما بنى آرزو دن ايدن — سهوله ايلدكم جرم خطانك عفيدور
بنه محمد وحمى فكر ايليجك شاد اولورز — كه دل پر كرمى عاطفتك مقسميدور
درد عصيانم درمان اول ايلر زيرا — نظر مرحمتى زخم دلك مرهميدور
رحم ايدر حالنه مجروح طرك والحاصل — اول طبيب دل عالم رسلك ارحميدور

در مناجات ناظم عبد الله رحمه الله تعالى عليه توفيقى

يا الهى برسول ثقلين — مهر تابنده برج حرمين
بكرمكار شاه اسرى — بجهان تابع جان اسرى
نور پيغمبر ذى شانك ايچون — اول رسانندهٔ فرمانك ايچون
حرمتى حقى جميع رسلك — دخى اولرا هنماى سبلك
بنى سرمست مى تحقيق ايت — سالك شاهرهٔ صديق ايت
قل هر ايشمده رفيقم توفيق — بنه صد تيلره ايله رفيق
حرمتنه اوشه محترمك — بنه قل لايق لطف وكرمك
قل كرم اى شه عاليشانم — نه قدر مجرم ايسم سلطانم
خاتم جمع رسل حرمتنه — باعث خلقت كل حرمتنه
كرم ايت بنده كه احسان ايله — نظر جود كه شايان ايله
يوزينك حرمتنه اول شاهك — يوزى صوبينه اول الاجاهك

قوم

قوم محزون درون خسته بنه — رنج والام ايله اشكسته بنه
محفل وصلته رهياب ايله — پير ومسلك اصحاب ايله
اى كرم پيشه جميل ستار — نه قدر مجرم ايسه [redacted] زار
عفو ايدوب جرمنى مغفور ايله — ايكى عالمده ده مسرور ايله
نقد رغرقهٔ عصيان ايسه ده — نه عتاب انكه شايان ايسه ده
اول دل آزادى آشفته قوم — كل آمالنى نشكفته قومه
[redacted]

قدتم هذه الحلية الشريفة والنعت السيمة
عريد العبد الضعيف عبد الله الشكر البستانى المدعو بحاج يلنجازاده
عفر الله له وستر عيوبه بفضله التوفيقى
وبحرم سيد المرسلين
سنه ١٢٣١ هـ
رجب
٢٤

يشير الى ان اسم الناظم مصدر بالعبد وتفأل بالبقاء بالالوهية و

٤ در بيان معراج النبى صلى الله عليه وسلم وعلى آله

صد حمد او قديم كارساز ه — اول صانع آسمان طرازه
صد وشكر ستايش اول خدايه — كيم آدمى قلدى عرش پايه
اندى يد صنع ساز كارى — بر پا بور واق زر نكارى
انسانى قلوب ملكدن اكرم — مسجود ملائك اولدى آدم
اولدى كرميله نوع انسان — مرغوب زمين جنس حيوان
قلدى اكه ويروب عقل وادراك — برداشته فراز افلاك

اول ختم رسالتدن خصوصا — منزلکهین ایتدی عرش اعلا
اول سرور خیل انبیای — اول مفخر جمع اصفیای
هم اشرف مبدعات قلدی — هم اکرم کائنات قلدی
خورشید جهان فروز سرمد — سردفتر انبیای مرد
اولسون اول شه کرم شعار — هم صحبتنه آل پر وقار

بیحد صلوات وصد تحیت
ما اسرعت الصبا وهبت

یارب کرمکله دستکیر اول — بن زاده معین اولوب ظهیر اول
دنیاده واخرتده یارب — قیل بن قولکه رضاکی مطلب
بن بیکسی ای کریم مطلق — هر حالده خیر قیل موفق
بن شیفته حاله رأفت ایله — عفو ایت کناهم عنایت ایله
نعتله اوفخر انبیانك — اول سرور جمع اصفیانك
ویر طبعمه فیض ونطق جاوید — دائم طرفکدن ایله تأیید
یارب قلمم کهر فشان قیل — نعت نبویده تر زبان قیل
قل طبعمی ای کریم ودانا — اعجاز طراز وصف اسرا
بو نظم قیل ای کریم ذی شان — واردی دوای عفو غفران
لطف ایله قصورم ایله معفور — قیل سعیمی حضرتکده مشکور
حسنانه قلوب بورازی پرتو — ویر نطقمه سوز نظم خسرو

در تعیین وقت اسرای

معلوم

معلوم اولا که اول محرم جلوتشه ای ثم دنا ودانش آموز رموزی اوحی
ما اوحی علیه شرایف الصلوات والتحایا حضرتلرینك طرف باهر الشرف
الهیدن الباس خلعت سعادت طراز اسرا ایله تشریف وتبجیل بیورلدقلری
وقتك تعیینده روایات عدیده وارد اولوب بعض فحول روایتك بعثت
نبویه دن سنهٔ عاشره ده وقوع روایتین توثیق وترجیحلرندن ناشی
منظومهٔ معراجیه ده اول قول اختیار اولنمشدور وشهور عربیه ده قنغی شهر جلیل
القدرده وقوع بولدغنده دخی روایات عدیده وارد اولوب بعض روات اجناب
واهل سیر شهر ربیع الاول نك یکرم طقوزنده وبعض آخراون یدی سنده
والمام نووی رحمه یکرم یدی سنده وقوع روایتین اختیار ایتمشدور وبعض روات
شهر ربیع الآخرك یکرم یدی سنده وبر طائفه دخی رمضان شریفك اون یدنجی
کیجه سنده وقوعنه ذاهبلردور وبعض آخر رجب شریفك یکرم یدنجی کیجه
سنده وقوع روایتین توثیق وتحقیق ایتمشلردور وهر خرده که اقوال
وروات متخالفه اولوب بعض اقوالك رجحانه دلیل معینه اقامتنه امکان
اولمیه مقارنت عمل باعث ترجیح اولمق قاعدهٔ مقرره اولمغله الی الآن جمیع
مسلمینك عمللری قول حقه مطابق اولدغنده منظومهٔ معراجیه ده اول قول
اختیار اولنمشدور

اول قول مصحح اسرا

اول نظم در قصهٔ اسرا

ای طلبکار سیرت نبوی — آرزومند نعت مصطفوی
کوش قیل نغمهٔ نی قلمی — دکله نعت رسول محترمی

روایات وارد در تعیین وقت اسرا

اولدی طوطی کلك نغمه سرا — منقبتخوان لیلة الأسرا
بشلدی کلك وصفه خوش تعبیر — ساعد همتی قلوب تشمیر
مرغ شبخوان طبع نغمه طراز — قیلدی معراج وصفنه آغاز
اول سنه کچدی چونکه بعثتدن — اوج یل اول وقوع هجرتدن
رجبك اولدی آخرینه یقین — شب اثنین سابع وعشرین
اول شبانکه که وست وصنع اله — اولدی آتش فروز مشعل وماه
اول شبانکه که اولدی لشکر شام — رایت افراز تیره فام ظلام
مجری مهری ایلدی دوران — زیر وامان باخرده نهان
طوتدی دنیای دروشبکونی — زیر وبالای کوه وهامونی
دوه سی اولدی شمع خورشیدك — وسمه ابروانی ناهیدك
اولمشیدی ظلام ایدیجه هجوم — آسمان تاب نیرات نجوم
اول شبانکه که اولدی دست قضا — مشکسای بسیطه عنبرا
بیچه شب بحر پور تلاطم نور — تیره کی شوی ظلمت دیجور
بیچه شب حال عارض ایتام — رشك فرمای زلف غالیه فام
بیچه شب کحل عین حور العین — توتیا سای چشم اهل یقین
بیچه شب رشك مهر انور ایدی — غبطه فرمای صبح محشر ایدی
اولوب افروخته چراغانی — روشن اولمشدی چرخ ایوانی
اول شب ایتمشدی اول مه بطحا — اتهانی سرایه مأوی

رسیدن حضرت جبرائیل علیه افضل الصلوة والتسلیم

ناکهان

ناکهان ایردی پیك رب جلیل — حامل وحی یعنی جبرائیل
کلدی تبشیر قرب حضرت ایچون — محفل بزم قدس دعوت ایچون
دوی ای مهر مطلع ملکوت — شمع مشکات غرفه لاهوت
حق تعالی قلوب سلام سکا — دخی صد کونه احترام سکا
بویله اولدی رسیده امر اله — که بنمله بودم اولوب همراه
اشهب عزم زیر ران ایدسن — عزم کلکشت لامکان ایدسن
جمله روحانیان چرخ نوشب — ارزومند مقدمکدور رهب
قلدی جمله کروه کرّوبین — مقدمك شوق ایله شهر آیین
خاکپا یکله ای سراج منیر — دیده نیرانی ایله فریر
بیور ای نخل کلشن لولاك — تشنه دور خاکپا یکله افلاك
دست در دست اولوب او صدر کرام — قلدلر مرّوه جانبنه مرام

دربیان وقوع شق صدر شریف وسینه پاك

بونده تکرار شق صدر اولدی — ماه قدر جلیلی بدر اولدی
آب کوثرله چون وضو قلدی — تن پاکنی شست وشو قلدی
تاج تبجیل وضع ایدوب سرنه — کیروب حله جسم انور سینه
چقدیلر اول زمانکه همره اولوب — خواستکار طواف دکر اولوب

در وصف براق

کوردی بر خوش براق شوخ رفتار — که قومز حسن شکل دلده قرار
بو براق اول سمند حور سرشت — غبطه فرمای آهوان بهشت

BC

کاوسم فیلکوش اشتردم — وجهی مانند چهرهٔ مردم
برنجیب ستوده کوهر ایدی — جسمی اشتردن انوکر اصغر ایدی
وصف ایدن کردن براق ایدی — کردن ناقیه مشابه ایدی
ارقه سی لؤلؤ مصفادن — سینه یاقوت صاف حمرادن
ایکی رانده وار ایکی شهپر — طوتر آجه جهانی سرتاسر
دست وپای اولوب زمرد کون — جنبشی اولمشدی برق نمون
اولقدر چابکی وسبک روایدی — راکبی صانکی مهر او برتو ایدی
فتنه نورنگاه دکسه علم — اومحله ایدردی وضع قدم
طوتدی اوک رکابی جبرائیل — قلدی درکف زمامی میکائیل
اولشه اولدی اودمده کم طالب — عزم وراه ایلیه اولوب راکب
چون مراد ایلدی سعادتله — که سوار اوله اکا دولت ایله
اولدی اول بادپای برق نمون — تند سرکش مثال اسب حرون
اندن اول وضعی کوردی چون جبرائیل — ددی اکا بحق رب جلیل
راکب اولمادی هیچ پیغمبر — مصطفادن سکا مکرم تر
راکب اولمادی سکا هیچ نبی — بو رسول خجسته ذات کبی
کورمدی چشم عالم وآدم — اشبو ذات ستوده وتر اکرم
سرور جمله انبیادر بو — انبیا ختمی مصطفادر بو
اولدی چون کوش اوکفتاری — هر بن موی چشمهٔ جاری
شرم ایدوب قلدغی جسارتدن — اولدی خونیکرده فرط خجلتدن

دردلمش

ددی

ددی اول شاه مرحمت کاره — چاره پرواز هر زلفکاره
ای شرفبخش دولت آدم — باعث آفرینش عالم
ای شفا بخش درد هر بیمار — خاکپایکده برمرادم وار
اول زمانکم اولوب دم محشر — اوله مبعوث جمله جن وبشر
سن اومو قفده ای شفیع امم — بعث اولندقده جمله دن اقدم
اوله رب مجیدنه نواز — پنجه زیبا براقی تهنیه ساز
سکا ای برکزیدهٔ خلاق — اوله حاضر چهل هزار براق
طورب آماده پیشکاهکده — اوله لر صف کشیده راهکده
بو ضعیفی اولوب فراموشکار — اوله سن انلرکه برینه سوار
غیر لر خدمتکه شاد اوله لر — نیل قربکله برمراد اوله لر
غیر لطفکله کامکار ایده سن — بنی محزون دل افکار ایده سن
نعمت قربهٔ غیر اولوب شایان — بن قالم دل شکستهٔ ونالان
غیر اولوب التفاته شایسته — بو ضعیفکه قاله حکر خسته
التفات ایتیوب بو بن رزاه — قالم آشفتهٔ حالم وا واه
اولشرفدن بنی قلوب محروم — قویدیسن خسته خاطر مغموم
حاصلی ای شه ستوده شیم — اولفراقه تحمل ایلیه مم
چون نیاز بنی کوش قلدی رسول — وعده قلدی رجاسی ایتدی قبول
ای اصفا قلوب اوکان عطا — ددی لطف ملایمیله اکا
سن سن اولعرصه کاهده انجق — زیر رامده جلوه ساز اوله حق

عهدم اولسون اولنجه زور شمار — اولم اولدجه دخی کیا سوار
قلدی اولده لشکسته خوشنود — وعدین انجاز ایلیوب موعود
پس رکابن طوتوب اولدم جبریل — قلدی درکف زمامی میکائیل
اولدیلر ایلیوب رسولی سوار — ساحه پیما مثال باد بهار
اولدلر عازم ره مقصود — یعنی جویای قرب رب ودود
ذات پر فیض ظلمت دیجور — تعبیه مردمکده همچون نور
اولدی اثنای قطع ره ده عیان — بر فضای لطیف نخلستان
دو دکم دار هجر تکدور بو — جملهٔ کان اقامتکدور بو
ایکی رکعت نماز قیل بونده — دخی حقه بنا زقیل بونده
سوق جبریل ایله حبیب خدا — ایکی رکعت نماز قلدی ادا
دخی مدینه ده طور سینا ده — مولد حضرت مسیحا ده
بنجه سوز وکذاردن صکره — ایکی رکعت نماز دن صکره
راکب اولوب بنه براقه اوشاه — اولدی جویای بزم قرب اله
هم یمین شرف مدارندن — ابرو هم جانب یسارندن
اول صفا آرای بخن کرمنا — کچدی اصفا بیور مسبوق قطعا
دو دخی جبریل کم ندا ایده نکر — اول سکا عرض مدعا ایده نکر
بر بیسی دخی یهودا دور — کار دائم فریب اغوا دور
کر جواب الله کر مردود — امتک اکثری اولیدی یهود
بر بیسی داعی نصارا دور — کار وکردار شوی غوغا دور

کر قیلیدک

کر قیلیدک جوابه ارز انی — امتک اوله یدی نصرانی
اولکه زن صورتنده پیدا دور — زن مردم فریب دنیا دور
ویرمش اولسک اوفتنه جوابجواب — امتک اولور ایدی حال خراب
اکا قلسیدک التفات بو شب — اهل دنیا اولیدی جمله حب
اولدلر قطع ایدوب بنجه صحرا — نازل صحن مسجد اقصی
طرفة العین ایچنده قلدی رسول — بیت مقدس حضرسنده نزول
قلدی بیحد ملائک درحال — اول حبیب کزینی استقبال
ایلیوب اولدی کزینی امام — اقتدا ایتدی انبیاء عظام
قلدی مأموم اولوب جمیع رسل — ایکی رکعت اورهنمای سبل
پس اوسلطان تخت لولاک — اول رسول ستوده ادراک
صوندیلر ایکی کاسهٔ روشن — بر سی خمر ایدی بر سی لبن
کاسهٔ شیرهٔ ایلیوب اقبال — انی نوش ایتدی اول همایون فال
دوری جبرائیل اوده اولشاه — اول سرافراز لی مع الله
ای شرفبخش روز زمان خلیل — خلف الصدق نسل اسمعیل
ای بهین مهر مطلع تحقیق — سنی حق قلدی مظهر توفیق
حق سنک ای رسول با تمکین — قلدی هر کارکی سداده قرین
سالک راه راستکاری سن — مظهر نام فیض باری سن
فائز لطف حضرت حق سن — حیره هر حالده موفق سن
ای اولن رهنمای سمت سداد — سالک مسلک یقین رشاد

قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم لی مع الله وقت لا یسعنی ملک مقرب ولا نبی مرسل الحدیث

بو صنیعك كه محض حكمتدور — صورت اختیار فطرتدور
اولدی توفیق حق طلبكارك — صورت فطرت اولدی مختارك
اوله‌لر امتك سداد اوزره — ار بازیه انقیاد اوزره

عروج ازبیت مقدس بسوی افلاك

چون اندن صكره جبرائیله — همراهلدن قلدی عزم صخرة الله
نمایان اولدی بر معراج والا — مجرة كبی اولمش آسمانسا

در وصف معراج

براعلا سلم اوستنده اوسلوب — اولمش صخرة الله اوزره منصوب
نه سلم بر سهی سرو سرافراز — سرنده بنبر طایر آشیان ساز
زمینی سقف افلاكه كشیده — فراز قلهٔ چرخ رسیده
اولوب پنجاه اومراجكه مقامی — ستون اولمش طوتر بونده جنابی
مقامی هر بری پنجاه ساله — كه صنعتی وصف تعبیر مقاله
انوك بر پایه‌سی سیم و بری زر — در یاقوت ایله پر زیب و زیور
اومعراج ددی وصف ایدوب اول — اوسلطان سریر لی مع الله
قنی خوب ایدی اومعراج پر نور — مثال نخل طوبی بهجت نور
سری افلاكه پای خاكه واصل — ملائك اندن اولور ارضه نازل
فضای قدسه اولدقده شتابان — ایدر اندن عروج ارواح انسان
دم تسلیم اولور نظاره پرواز — انكچون چشم موتانك قالور باز
اولور اكا اودیده دل نهاده — انكچون دیده‌سی قالور كشاده

اولوب

اولوب عاج اومعراج كزینه — صعود ایتدی سمٰوات برینه
مكرم صانع و دانای پركار — یارتمش بر هوا بز بحر زخار
یتجه بحر اول یم ناقعر پیدا — كه اولمش چو افلاك اكه مأوی
اوبحر صانع بی مثل و همتا — كفوف اسمیله قلمش مستا
اولوب شق اول یم نایده ساحل — مرور ایتدی اوشا سده منزل
كلیم آسا دوینم اولوب اودریا — كذر قلدی اوماه سده پیما
مثال نور اوشا عرش پایه — یتشدی اول نفس اول سمایه
اودم قلدی اوماه برج تمكین — قروش منزلین چرخ نخستین
قدومندن شرف بولدی ملكلر — فرحیاب اولدی سرجمله فلكلر

در بیان رسیدهٔ سپهر

ایردی اوشه عزت و تبجیل ایله — چرخ نخستینه چو جبرائیل ایله
لون انوك آب كبی صافدور — زرفتی عكس جبل قافدور
كوردی اوپیغمبر والاجناب — بر قتوكم مصرع یاقوت تاب
قفل وار اوپخته اول بابدن — لؤلؤ یكتای جهان تاجیدن
بر ملك اعظم والامقام — اندن رئیس ایدی اسمعیل نام
وار ایدی محكوم اكا بی ریب و شك — تخت پرنده اون ایكی بیك ملك
وحی انوك هر بركم وار ایدی — تابع محكوم اومقدار ایدی
یعنی ملائكدن اوكو بیشتر — تابع ایدی هر برینه اولقدر
بعض افاضل عدد دنده ددی — هر برینكر یدی یوز بیك ددی

تاب یلدرمجی و شعله دیرجی معناسنه كلور

اولدم ایدوب پیشکاهندن شتاب — ایلدی جبرائیل امین قرع باب
پرده سرای حرم غیبدن — یعنی پس پردهٔ لاریبدن
کوشنه کیمدور دیو ایردی ندا — خلقه زن بارگه کبریا
سویلدی جبرائیل امین اولدغین — حامل فرمان مبین اولدغین
بلدریجك کندنی اودم جبرائیل — دیدلر ای پیکر خدای جلیل
کیمدور اول یانکده کی عالی کهر — اولشه ذیشان نجات اثر
ددکه اول احمد مختار دور — جمله رسل خیلنه سالار دور
شاه رسل هادی منهاجدر — تاج درکشور معراجدر
ددلر ای حامل وحی مبین — اولدیمی مبعوث اول رسول کزین
ددی قیلوب حق انی دعوت بو شب — طوغدی او مهتاب سعادت بو شب
دعوت اولندی اوشه پاك ذات — یعنی اول پیغمبری قدسی سمات
ایلدی تکریم انی رب کریم — تا اوله جولانکهی رب عظیم
نور جمالیله فلك تاب اوله — چرخ قدومیله شرفیاب اوله
نعمت قربی قیلوب انعام اکا — قدرینی ترفیع ایله اکرام اکا
نور جمالك شرف اخترات — منتظر مقدمی ارواحیان
محرم راز حرم کبریا — یعنی شفیع دو جهان مصطفا
کوش ایدجك نام شریفن سروش — ایلدلر شوقیله جوش و خروش
قلدلر اولدمده تحیات کنان — فتح در فیض اثر آسمان
پس فلك اوله اولدم رسول — قیلدی سعادتله اودرده دخول

اولدی

اولدی چون اول مخزن پیغمبران — روشنای بخش برج اختران
یعنی چون قلدی اوبدر اصفیا — اولین سقف سمای پرضیا
نور پاش اولوب سپهره سر بسر — مهر روی ویردی اکا تاب و فر
قلدی استقبال انی بیحد سروش — خنده رو جمله فرحناك بشوش
بر عظیم الشان ملك کلدی بیله — قلدی استقبال اوده تعظیمله
لیك ابرولر چوزه بسته کمان — یوق جمالنده بشاشتدن نشان
جبرئیله قلدی چون اندن سؤال — ددی اوله ایلیوب شرح مقال
خازن نیران اولان مالکدور اول — رسم انس الفت تارکدور اول
سویلیوب جبریله مالکدن او شب — دوزخك قلدی تماشاسن طلب
اولدخی رفع ایتدی چون سر پوشنی — کلدی دهشت سیر ایدنجه جوشنی
قلدی رجعتله اکا چونکم خطاب — موقعینه بیدرنك ایتدی شتاب
آینده کچدی اول چون فخر الانام — یعنی اول پیغمبر علوی خرام
کوردی بر شخص مکرم دوردن — حله لر کیمش سراسر نوردن
اولمش اول زیبنده اطوار کزین — انجودن بر خوب کورسیده کمین
ددی بونه ذات عالی جاهدور — ددیلکم آدم صفی الله دور
اکه چون نزدیك ایدوب ویردی سلام — بویله قلدی اولدخی شوق خرام
مرحبا ای ابن صالح مرحبا — ای حبیب حق رسول مجتبا
اوله ده معروض هر صبح و مسا — جمله ارواح بنی آدم اکا
مؤمنه خندان اولوب تحسین ایدر — روح کفاری کوب نفرین ایدر

اولدی جمیع انبیانک افضلی — چون گذار ایتدی سماء اولی
پشت پا اوروب بو دار فانیه — ایردلر اولدم سماء ثانیه
انده اولسه قیلدی جمیع مرسلین — اولدی عیسا ایله یحیا یه قرین
چون سیوم افلاکه راهی اولدلر — انده یوسفله ملاقی اولدلر
اولدی اول پیغمبر عالی تبار — منزل چارده اوزره بیسه دوچار
اولدی پنجم کاخ اکا چون جلوه گاه — کوردی اول منزلده هارون اوشاه
ساده ایردی چو عز و شانله — قیلدی صحبت موسی و عمران ایله
ایندی اندن آسمان هفتمه — پرتو انداز طاق انجمه
قیلدی استقبال ایدوب تعظیم اکا — ابن صالح دیو ابراهیم اکا
حاصلی جمله بنیلر ددی هب — کم ملاقی اولدلر اکا اوشب
مرحبا ای مقتدای انبیا — ای اخ صالح رسول مجتبا
انجق ابراهیم ایله آدم صفی — ددلر اکا ایا ابن ولی
کوردی ابراهیم کم پیرامنی — حد یوق بر قومکه اولمش مسکنی
کیمنکه لونی بغایت صاف خوب — کیمنکه نوعا کدورتله مشوب
امتنه هم ظاهر ایدوب رأفتی — توجه قلدی عراس جنتی
کوردی انده بیت معمور اوشب — اول معلا قدر پور نور اوشب
کوردکم اولمقده طائف بیکر بیکه — هر شبانرا روزانی مدح ایدر ملک
ال ویرر اولکم اودولت انلره — کلمیه تا حشر نوبت انلره
سدره یه اولدقده سیری منتهی — حقک اولمقبول خاصی درکهی

کوردکم

اصله جوی مناسبه ایرتی

کوردکم تحتنده جاری چار جو — بر کی کوثر قیل بای چون سبو
قد چکوب اغصانی اولمش بی عدیل — اشبانه ساز اولمش انده جبرائیل
اولسه ممکن دور اونکلک متصل — جمله عالم سایه سنده مستظل
دمبدم انوار ایله مشحون اولور — هر نفسده لون کوناکون اولور
تا ایرنجه سدره یه اولدی دلیل — قلدی اول یردن تخلف جبرائیل
چون اونزلکاه مأوی ایلدی — کلشن قلدی تماشا ایلدی
دار خور بهجته قلدی دخول — یعنی صحن جنته قلدی دخول
کوردی آنده حقک ایجاد ایتدوکن — مؤمنینه جمله اعداد اندوکن
اولدی منظور اوشاه سربسر — اول نعیم کم کور مشدور دیده لر
اولدی مشهودی اودیده بیقصور — اولکه قطعا خاطره قلمز خطور
قلدی گلکشت خیابان بهشت — ایلدی سیری کلستان بهشت
کچدی اندن رفع اولوب بیحد قناع — قلدی اقلامکه ضریعن استماع
کوثرک زین ایلمش مجون جناب — چوره سن در مجوفدن قباب
خاکی خجلت ساز اولوب مشک تره — ریزه سنکی طعن ایلر جوهره
آنیده چونکم کذار ایتدی رسول — بزم قربه اولدی رهیاب وصول
اولدی اول محبوب خاص کبریا — محرم جلوتکه ثم دنا
محو اولوب جمله رسوم ماسوی — اولدی مشهود جمال کبریا
اولدی فایض لمعه دیدار اکا — وحی اولندی صد هزار اسرار اکا
محرم اولدی اول امام قبلتین — بی کم و کیف و متی و وضع و این

نه الفوات التسع المخصوص بالعرض والواحد ذاتی وهو الجوهر فکیف الفوات عشرة

برعجب درکاهکه انده غیر لمسر قالدی همچون خلقه بیرون دز
اولدی ذات پاک هادی امم شبنم آسا واصل مهر قدم
برطرف اولوب چون اندن شش جهات اولدی غرق لجهٔ انوار ذات
اولدی فائض اکا اول فیض و فتوح که اولدی جسم تابناک محض روح
یزوش مطوی اولوب اول راه اکا قاب قوسین اولدی منزلکاه اکا
صالدی پرتو اکا انوار قدم اولدی قلبی کنج اسرار بنم
ذات پاک اولدی غرق بحر نور محو اولوب امکان وجوب ایتدی ظهور
مصطفانک یعنی ذات اکرمی اولدی پرده والا حریمک محرمی
کم انوک وصفنده قاصر دور لسان شرح و تقریرنده عاجز دور بیان
لالدور آنده لسان ناطقه ابکم اولمشدور لسان ناطقه
اولمز اول اسرار مستور خطر غالب تعبیر کنجایش پذیر
الذی بر صهبای وصلک لذتین کمسه درک ایتمش دکل کیفیتین
قیلدی بزم قربه چون وضع قدم نعمت وصلنه اولدی مغتنم
پنجه منزل طی ایدوب پنجه ربوع قلدی چون عود اعلایه رجوع
وقت عودنده ورود ایتدی سنه پور غمزانک چو منزلکاهنه
انی تبریک ایدوب اول زیبا خصال مصطفادن قیلدی استفسار حال
صوردی مظهر اولدغی انوار دن قیلدی استعلام اول اسرار دن
چون ددی اول مشرق انوار ذات امتنه فرض اولدیغی پنجه صلوات
ددی قیلدم بن مقدم امتحان یوقدور امتنده اکا تاب توان

لالی سویلمز کمسنه

قادر معنا

اولقدر

اولقدر اعماله یوق قدرتلری عهده سندن کلمسکه طاقتلری
بس رجوع ایدوب جناب حضرته قلدی استدعای حقه امتنه
اولدی بش وقت اولمق اوزره برقرار ایلدی امضا آنی پروردکار
اکا موسی بنه ابرام ایلدی عودنه تکرار ابرام ایلدی
قیلدی استحیا ولی اول خوش سمات کم اوله تخفیف چو یای صلوات
جبرائیل ایله اولوب همراه بنه کلدی اوشبده اوشاهشاه بنه
عودنه ماذون اولوب چونکم بنه نازل اولدی آیت رحمت کبی
کچدی شب چونکم سحر اولدی ظهور دهره قیلدی شمع خاور فیض نور
ایتدی بیت الله ایندن حرام اولدی اول شاه عازم بیت الحرام
کوردی اولمش آنده اول سلطان زمین جمع کفاری ابوجهل لعین
انلره معراج تقریر ایلدی لهجهٔ اول دلکشله تعبیر ایلدی
سویلیوب پنجه علامات انلره قیلدی اول حال حکایت انلره
چون انی کوش ایلدی کفار شوم قلدیلر جمله کلاب آسا هجوم
بیت مقدس شدن صورت پنجه نشان ایتدلر اول یوزدن انی امتحان
حق اودم جبرئیله فرمان ایلدی پیشکاهنده نمایان ایلدی
بی توقف اول شه فیض اکتساب هر ندن کم صوردلر ویردلر جواب
کوش ایدوب انوک روایت قلدیغین هر جوابنده اصابت قلدوغن
برزمان دم بسته ولالی اولدلر ابکم سرکشته احوال اولدیلر
نیش طعنه جمله درکار ایتدیلر سحره نسبت ایدوب انکار ایتدیلر

دکن معناسنه نیش زنبور دیمکدر

21

قلمیه

اکاکم هادی هدایت قلمیه — حضرت باری عنایت قلمیه

وادی حیرتده سرگردان اولوب — کمره بیچاره حیران اولوب

انلره که اوله هدایت سازکار — لطف مولادن اولور پس حصه دار

فیض حقدن اولکه اوله دایه‌گر — اشهب عزمی اولور گردون خیز

اولکه تصدیق ایتدی صدیق اولدی اول

اولکه انکار ایتدی زندیق اولدی اول

قد تمت المواجهة فی بلدة کلیز
فی مدرسة ابراهیم افندی
فی اواخر رجب
۱۳۱۸

بسم الله وبحمده وکفی وسلام علی رسله الذین اصطفی یقول البائس الفقیر عبد الله بن مصطفی البستانی لما جرب کثیرا ان من وجد عنده حلیة النبی صلی الله تعالی علیه وسلم لم یصبه بلاء ومحنة وقضاء وفتنة اردت ان اکتب ما تواتر من حلیته علیه السلام علی ما ذکر فی الاحادیث خصوصا ما جمعه الامام الترمیذی رحمه الله تعالی علیه فی کتابه المسمی بالشمائل الشریف المنتخب من امور رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم وسننه وایامه واوردت کلمات مقدمة وتمهیدا لها هذه علیه افضل الصلوة واکمل التحیات کجمال باکمال للری افق رسالتدن عز وسعادت ایدلدن بر واکشف رحابی غوایت ایچون آفتاب عالمتاب مشرق هدایت اولدوقلری شهر جهان اولمشدر هو الذی صورکم فاحسن صورکم کارخانه سنکر صنایعی بدایعنکر ابدع واجملی واحسن واکملی

اول

اول جان پاک وخلاصه عالم افلاک ونتیجه خلق افلاک ایدوکنه اظهر دلیل حدیث لولاک دور شعر ای که در باغ رسالت چو تو شمشاد نخاست کار اسلام زبالای بلندت بالاست شکر گیسوی دهان تو بصورت حامیم حرف منشور جمال تو بمعنی طاهاست پیش آن طره گیسوی عبیر افشانت سخن نافه تاتار نکویم که خطاست از تو موی بجهانی نتوان داد از آنک یکسر موی ترا هر دو جهان نیم بهاست در تو بستم بیکموی دل از هر دو جهان که بیکموی تو کار دو جهان کرد رواست

نثر چون اول نور لامع ومظهر جامع مستجمع الصفات الکمال ومجلای تجلی جمال ایدی حسن صوری ومعنوی لری بر کمال ایدی مرآت ذات ستوده صفاتلری سیر جلیله ایله محلا اولدغی کبی صورت جانفزالری حلیه حسن وبها ایله مجلا ایدی چون تصفیه قلب ومرآت دلدن نقوش علایقی سلب ایدن مرتاضلرک حظ روحلری ونتیجه فتوحلری مثال بیمثال حبیب ذو الجمال مشاهده ایله قریر العین اولمقدور من رآنی فقد رآنی فان الشیطان لا یتمثل بی فحوا سنجه حلیه جلیه وشمائل علیه لرینی بلمک واحادیث صحاح ایله تبیین وایضاح اولنان علامات حفظ ایلمک لازمدور شعر ترجمه حلیه سینه مخالف ایسه منام صانمه انی جمال خیر الانام کوردکی صورت عملدر بدو شکر واندیشه واملدر بدور حلیه یه کر اویارسه رؤیا کورمش اولور اوکرم نا کورسه صحیح وخرم شاد ایتمش اولور شریعتی آباد جسم پاکنی کورسه کر رنجور ایلمشدر شریعتی مهجور

مجلی

مجلی

هر نه حال اوزره کوررسه اولنشاهی • اکا اول حال کوستر الهی • لازم اولدیکی حلیه سن سالك
حفظ ایده تاکه اولمیه هالك • نشر نور بهار دولت • نور نهار ملت • شمع
شبستان بختیاری • گلبن گلستان کامکاری • در دریای حقیقت • دری سیمای
معرفت • گوهر افسر خلافت • [redacted] • وخاقان فلك رخشن اولان
سید اواخر و اوائل • شمائلرینی تحریر و حفظ مایل اولوب بو داعی آستان
راستان نوازلری تحریر شمائل و تصویر خصائل نبوتیدی مع قصر الباع و قلت
البضاع • و اندك متاع روایات صحیحه صریحه اولان صفات شریفه و سمات
فخیمه لری جمع اولنوب تبرکا و امید شفاعت ایله بیاضه کتورلدی امیدوارکه بیاض وجه اوله
شعر • شاهی که زحال مفلسان آگاهست • چندانکه کنه بود شفاعت خواهست
توقیع شهادت کفی بالله است • یعنی که محمد رسول الله است • اللهم
لا تحرمنا شفاعته و یسر لنا بتوفیقك و اطاعته فلنشرع فی المقصود بعونه و لی الجود دلائل
محاسن خصائل • و احاسن فضائل اولان جلائل شمائل محمدیه آرزوسنی کردن
جان و دلرینه حمائل ایدنان مسالکان راه یقینیه روشن اولکه علماء دین
رضوان الله تعالی علیهم اجمعین حضراتلری بیورمشلرکه فخر عالم و سرور بنی آدم علیه افضل
الصلوات و اکمل التحیات و اتم التسلیمات حضرتلرینه تمام تصدیق ایدوب شویله اعتقاد
اولنمق که اول حضرت رسالت و معدن جلالت کربدن قیمتلرنده جمع اولان
محاسن ظاهره و احاسن باطنه نك علایم و امارات و اخلاق زکیه سنك که

حقنده

حقنده وَاِنَّكَ لَعَلٰی خُلُقٍ عَظِیمٍ بیورلدی دلائل و شواهدی و محاسن اخلاقده بر احد اول حضرت
مماثل و مشاکل دکلدور مدلول باطندور بویله اولیجق دال که ظاهردور مدلول کبی
اولمق باهردور بو جهتدندور که امام قرطبی رضی الله تعالی عنه بیورمشلرکه پیغمبر حضرتنك
تمام حسنلری کتابلرده ظاهر قلنمدی و الا اعین و نظر طاقت کتوره مزدی شعر
اَکْرِمْ بِخَلْقٍ نَبِیٍّ زَانَهُ خُلُقٌ • بِالْحُسْنِ مُشْتَمِلٌ بِالْبِشْرِ مُتَّسِمِ • کَالزَّهْرِ فِی تَرَفٍ وَالْبَدْرِ فِی شَرَفٍ
وَالْبَحْرِ فِی کَرَمٍ وَالدَّهْرِ فِی هِمَمٍ • چون علماء اوائلدن و محدثین متقدمین وطلبه مبارکه
دن امام ترمیذی رحمة الله تعالی علیه و نفعنا بعلومه و مدده شمائل نورانیه و خصائل
پسندیده لرینی سندی ایله حضرت علی کرم الله تعالی وجهه حضرتلرندن روایت برله بیورمشلر
قَالَ اَبُو عَلِیٍّ رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ لَمْ یَکُنْ رَسُولُ اللهِ صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَسَلَّمَ بِالطَّوِیلِ الْمُمَغَّطِ
وَلَا بِالْقَصِیرِ الْمُتَرَدِّدِ • وَکَانَ رَبْعَةً مِنَ الْقَوْمِ
لَمْ یَکُنْ بِالْجَعْدِ الْقَطَطِ وَلَا بِالسَّبْطِ • وَکَانَ جَعْدًا رَجِلًا
وَلَمْ یَکُنْ بِالْمُطَهَّمِ وَلَا بِالْمُکَلْثَمِ • وَکَانَ فِی وَجْهِهِ تَدْوِیرٌ
اَبْیَضُ مُشْرَبٌ • اَدْعَجُ الْعَیْنَیْنِ • اَهْدَبُ الْاَشْفَارِ

جليل المشاش والكتد — أجرد — ذو مسرودة

شثن الكفين والقدمين — إذا مشى تقلع كما ينحط في صبب

وإذا التفت التفت معا — بين كتفيه خاتم النبوة

أجود الناس صدرا — وأصدق الناس لهجة — وألينهم عريكة

وأكرمهم عشيرة — من رآه بديهة هابه — ومن خالطه معرفة أحبه

يقول ناعته لم أر قبله ولا بعده مثله صلى الله تعالى عليه وسلم

من الشمائل للترمذي رحمة الله عليه

وفي رواية هكذا محمد رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم كان ربعة ليس بالطويل

ولا بالقصير ولا بالأبيض الأمهق ولا بالآدم ولا بالجعد القطط

ولا بالسبط وما كان في رأسه ولحيته عشرون شعرة بيضاء وكان

عظيم

عظيم الجمة إلى شحمة أذنيه وكان عظيم الهامة إذا تفرقت عقيصته

فرقها وإلا فلا يجاوز شعره شحمة أذنيه إذا هو وفرة أزهر اللون

أزج الحواجب سوابغ في غير قرن بينهما عرق

يدره الغضب أقنى العرنين نور يحسبه من لم يتأمله

أشم كث اللحية يملأ صدره سهل الخدين ولم يكن بالمطهم

ولا بالمكلثم وكان في وجهه تدوير يتلألأ وجهه كما يتلألأ القمر ليلة

البدر ضليع الفم مفلج الأسنان أدعج العينين أشهل

أهدب الأشفار كأن عنقه جيد دمية في صفاء فضة معتدل الخلق

بادن متماسك عريض الصدر سواء البطن والظهر والصدر

بعيد ما بين المنكبين ضخم الكراديس أنور المتجرد أجرد ذو مسرودة

موصول ما بين اللبة والسرة بشعر يجري كالخط عاري الثديين والبطن

مما سوى ذلك أشعر الذراعين والمنكبين وأعالي الصدر طويل الزندين

رحب الراحتين شثن الكفين والقدمين سائل الأطراف خمصان

الأخمصين إذا مسح قدميه ينبو عنهما الماء إذا زال زال قلعا

يخطو تكفؤا ويمشي هونا ذريع المشية إذا مشى كأنما ينحط من صبب

وإذا التفت التفت جميعا خافض الطرف نظره إلى الأرض أكثر من نظره إلى السماء

جل نظره الملاحظة يسوق أصحابه ويبتدر من لقي بالسلام بين كتفيه

خاتم النبوة وهو خاتم النبيين اجود الناس صدرا واصدق الناس لهجة

دعا ومناجات لجامع الحلية الشريفة عبد الله بن مصطفى الالبستانى ستر الله عيوبهما يوم الجزاء

وصفنك اولميجق پايانى عذره حاجتمى قالور خاقانى

كمسه مقصود الهى كوره مدح ونعت امده والا كهره

عرضم بوكه اولك عزتنه حلية سن كتب ايده نكر ذلتنه

بقيوب تيزجه كچه تيز كبى چكميوب نامنى شمشير كبى

اشبو تحريرده خطا اولسه اكر قلم عفو وعطا الرحمه لر

كفت كودن بودور البت مطلوب بردعا ايليه لر اهل قلوب

يا الهى بزى احسانكدن يارلغه جملة غفرانكدن

عاصيو جرممزه چون حد يوق ليك لطفكى اومرلر دخى چوق

رحمتكدن بزى محروم ايتمه روز محشرده مغموم ايتمه

اول رسولك شرف حرمتينه لايق ايليه قولكى خدمتكه

بيكر صلوتيله سلام اولسون اكا دخى آلينه واصحابنه تا

شاكرا اولدى تمام اشبو كلام بيكر ايكى يوز اونده تاريخى تمام

بتوفيق

١٢١٠ رجب

F. 150 - 72

18 Ocak 1974